

Deutsche Zeitung in Norwegen
Nr. 105. 7 Mai 1941.

Um Dänemarks Zukunft

Kopenhagen, 6. Mai

Der Führer der Bauernpartei im dänischen Folketing, Abgeordneter Hartel, sagte in einer von der Dänischen Nationalsozialistischen Partei veranstalteten Versammlung in Ringsted, dass eine glückliche Zukunft für Dänemark nur auf nationalsozialistischer Grundlage geschaffen werden könne. «Wir müssen», erklärte Hartel weiter, «den Aufbau unserer Verteidigung beginnen, so dass wir zu den Männern des neuen Europas sagen können, dass wir nun selbst imstande sind, unsere Neutralität zu verteidigen. So können wir mit einem realpolitischen Angebot als einer Grundlage für Verhandlungen über einen Anschluss Dänemarks an den Dreimächtepakt kommen.»

ST. REGNEBÅLE L. 11.995
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Aalborg Amtstidende

24 APR. 1941

skriver den

Aalborg Amtstidendes Kronik 24-4-41.

Grønlands Skæbne under Danmarks Styre

Af en Samtale med Direktør
Knud Oldendow

Grønland staar Danskernes Hjer-
te nær. Landet er for os ikke
en fjerntliggende Koloni, men en Del
af selve Danmark, et Barn, hvis lyk-
kelige Udvikling har kostet Omhu og
Ofre. Grønlænderne gengælder denne
Kærlighed og vil altid huske den fre-
delige og gode Tid, de har oplevet un-
der Danmark. I en Samtale med
Direktør Oldendow, Grønlands Styrel-
se, fortæller Direktøren om den dan-
ske Indsats i Grønland og dens Re-
sultater.

— Den nuværende danske Koloni-
sation begyndte som bekendt i 1721
med Hans Egedes Ankomst til Grøn-
land, siger Direktør Oldendow. —
Hensigten var at drive dels Handels-
dels Missionsvirksomhed, idet Udbyt-
tet af Handelen skulde bære Udgifter-
ne ved Missionen. Det var forsaavidt
ogsaa en Ordning, der virkede gennem
mange Aar.

Grønlands Eksistens havde været
kendt i Hundreder af Aar. Allerede
for Aar 1000 satte Nordboerne deres
Ben i Landet, og fra denne Nordbotid
stammer mange Ruiner, der nu er af-
dækket, og som viser Bispegaarde,
Klostre, Bondegaarde og andre Boste-
der. Hvorledes denne Bebyggelse
ebbede ud, ved man ikke med Sikker-
hed. Nogle antager, at Nordboerne
bukkede under i Kamp med Eskimoer-
ne, som de kaldte Skrælinger, andre
mener, at Forbindelsen med Hjemlan-
det efterhaanden slappedes, saaledes
at man alene blev henvist til Grøn-
lands Proviant, og at Nordbostammen
som Følge af idelig Indgifte degenerere-
de og sygnede hen. Endelig er der
ogsaa den Mulighed, at Klimaet gen-
nem mange Aar havde gennemgaaet
en Forværring, og at Larveangreb paa
Sæden havde ødelagt den. Under alle
Omstændigheder uddøde Nordboerne
efter 3—400 Aars Ophold i Landet, og
da Hans Egede kom til Grønland,
fandt han ikke Efterkommere af disse
Forfædre, men kun Eskimoer.

Eskimoerne var paa den Tid et
Nomadefolk, der ved Hjælp af de fra
Arilds Tid kendte Kommunikations-
midler — den spinkle, elegante, men
alligevel stærke Kajak, den rumme-
lige Konebaad og den genialt konstru-
erede Hundeslæde, der var bundet
sammen med Sælskindsremme for at
kunne være elastisk i det vanskelige
Terræn — rejste over uhyre Stræk-
ninger. Man satte sit Vinterhus, pri-
mitivt og enkelt bygget af Sten, Tørv
og Jord, paa det Sted ved Kysten,
hvor man antog, at Vinterfangsten
vilde blive bedst. Naar Vinteren var
forbi, forlod man simpelthen dette
Vinterhus, og ved den næste Vinters
Indtræden byggede man et tilsvarende
Hus langt borte paa et helt andet
Sted. Oversomringen foregik omkring
Sommerteltet, hvis Beliggenhed lige-
ledes var betinget af Fangstens Mu-
ligheder. Samfundet selv var særde-
les velopbygget. Man levede af Lan-

og fremmest at gavne den grønland-
ske Befolkning. Man vilde bibringe
dem den kristne Lære og etablere en
regelmæssig Handelsforbindelse, der
kunde tilføre Grønlænderne nogle af
de Varer, som de ikke tidligere havde
haft. Imidlertid er det klart, at en
Overgangsform fra den i sig selv
ideelle Samfundsopbygning maatte
indebære adskillige Vanskeligheder.

Man samlede Grønlænderne i større
Enklaver, hvorved baade Missions-
arbejdet og Handelsvirksomheden let-
tedes, men derved slog man Benene
væk under den erhvervsbetingede
Nomadisering, der havde haft saa stor
Betydning for det gamle Samfund.
Endvidere maatte Grønlænderne na-
turligvis staa famlende overfor den
nye Lære og de nye Samfundsskikke,
ved hvilke efterhaanden Agtelsen for
de gammeldags Skikke og Vedtægter
blev nedbrudt, saaledes at Grønlæn-
derne blev rodløse og raadløse i deres
 eget Land. Hertil kom, at der nu
kunde købes mange Ting i Butikkerne,
og hvad skulde Grønlænderne betale
med andet end med deres nationale

Produkter, der hidtil havde været
Samfundets Grundvold.

De Danske i Landet fik snart Øjne-
ne op for, at man paa denne Maade
mere skadede end gavnede Grønlæn-
derne trods al god Vilje. Grønland
har altid haft det Held, at der til en-
hver Tid har siddet varmhjertede,
danske Mænd i Landet, og for 100 Aar
siden, da man for Alvor havde konsta-
teret en Tilbagegang i Grønland, var
der netop en saadan Kreds af Mænd,
der fandt en lige saa simpel som
genial Udvej til at hjælpe Landet.
Man vilde paa en Maade genskabe
Grønlands tabte Fortid, tage Grønlæn-
derne med paa Raad, lade dem afgive
deres Stemme i de Sager, der laa dem
nærmest, og genopvække Sansen for
de tabte Skikke og Vedtægter. Man
vilde skabe et Forum, paa hvilket det
videregaaende, danske Initiativ og Ud-
syn kunde brydes med Grønlændernes
nationale Opfattelse og deres intime
Forstaaelse af deres eget Lands Pro-
blemar. Ud fra disse Synspunkter opret-
tede man en Række lokale Raad langs
Kysten, bestaaende dels af danske Tje-
nestemænd og dels af de viderekom-
mende Grønlændere. Derved skabte
man det Princip, der er raadende den

se, fortæller Direktøren om den danske Indsats i Grønland og dens Resultater.

— Den nuværende danske Kolonisation begyndte som bekendt i 1721 med Hans Egedes Ankomst til Grønland, siger Direktør Oldendow. — Hensigten var at drive dels Handelsdels Missionsvirksomhed, idet Udbyttet af Handelen skulde bære Udgifterne ved Missionen. Det var forsaavidt ogsaa en Ordning, der virkede gennem mange Aar.

Grønlands Eksistens havde været kendt i Hundreder af Aar. Allerede før Aar 1000 satte Nordboerne deres Ben i Landet, og fra denne Nordbotid stammer mange Ruiner, der nu er afdekke, og som viser Bispegaarde, Klostre, Bondegaarde og andre Bosteder. Hvorledes denne Bebyggelse ebbede ud, ved man ikke med Sikkerhed. Nogle antager, at Nordboerne bukkede under i Kamp med Eskimoerne, som de kaldte Skrælinger, andre mener, at Forbindelsen med Hjemlandet efterhaanden slappedes, saaledes at man alene blev henvist til Grønlands Proviant, og at Nordbostammen som Følge af idelig Indgifte degenere, rede og sygnede hen. Endelig er der ogsaa den Mulighed, at Klimaet gennem mange Aar havde gennemgaaet en Forværring, og at Larveangreb paa Sæden havde ødelagt den. Under alle Omstændigheder uddøde Nordboerne efter 3—400 Aars Ophold i Landet, og da Hans Egede kom til Grønland, fandt han ikke Efterkommere af disse Forfædre, men kun Eskimoer.

Eskimoerne var paa den Tid et Nomadefolk, der ved Hjælp af de fra Arilds Tid kendte Kommunikationsmidler — den spinkle, elegante, men alligevel stærke Kajak, den rummelige Konebaad og den genialt konstruerede Hundeslæde, der var bundet sammen med Sælskindsremme for at kunne være elastisk i det vanskelige Terræn — rejste over uhyre Strækninger. Man satte sit Vinterhus, primitivt og enkelt bygget af Sten, Tørv og Jord, paa det Sted ved Kysten, hvor man antog, at Vinterfangsten vilde blive bedst. Naar Vinteren var forbi, forlod man simpelthen dette Vinterhus, og ved den næste Vinters Indtræden byggede man et tilsvarende Hus langt borte paa et helt andet Sted. Oversomringen foregik omkring Sommerteltet, hvis Beliggenhed ligeledes var betinget af Fangstens Muligheder. Samfundet selv var særdeles velopbygget. Man levede af Landets Produkter i en Slags Naturaløkonomi med hele Slægten for Øje. Det var en strengt haandhævet, omend uskrevet Lov, at enhver fysisk duelig Fanger oplærtes til det bærende og nationale Erhverv, nemlig Sælfangsten, og naar Fangeren kom hjem med sin Fangst, var den ikke hans alene, men tilhørte ogsaa Familien, Slægten, i videre Forstand hele Bopladsen. Med andre Ord, man levede i en Slags praktisk Kommunisme, hvor den enkelte arbejdede for hele Samfundet, som til Gengæld havde sat ham i Stand til at arbejde. En Kouge eller en Høvding eksisterede ikke, men den ældste i Stammen, saavel som den ældste indenfor Familien udøvede en vis stilfærdig Myndighed over de andre. Skrevne Love fandtes selvfølgelig ikke, men der var et Sæt af Skikke og Vedtægter, der regulerede Samkvemmet mellem de enkelte, og derfor var at betragte som Samfundets Love, et Samfund, hvor det moderne Svælg mellem rig og fattig ikke eksisterede, og hvor man selv alderdoms- og ulykkesforsikrede den enkelte.

Danskerne ønskede naturligvis først

de gammeldags Skikke og Vedtægter blev nedbrudt, saaledes at Grønlænderne blev rodløse og raadløse i deres eget Land. Hertil kom, at der nu kunde købes mange Ting i Butikkerne, og hvad skulde Grønlænderne betale med andet end med deres nationale

nationale Opfattelse og deres intime Forstaaelse af deres eget Lands Problemer. Ud fra disse Synspunkter oprettede man en Række lokale Raad langs Kysten, bestaaende dels af danske Tjenestemænd og dels af de viderekommende Grønlændere. Derved skabte man det Princip, der er raadende den

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Aalborg Amtstidende

24 APR. 1941

skriver den

Aalborg Amtstidendes Kronik 24-4-41.

Grønlands Skæbne under Danmarks Styre

At en Samtale med Direktør
Knud Oldendow

Grønland staar Danskernes Hjer-
te nær. Landet er for os ikke
en fjerntliggende Koloni, men en Del
af selve Danmark, et Barn, hvis lyk-
kelige Udvikling har kostet Omhu og
Ofre. Grønlanderne gengælder denne
Kærlighed og vil altid huske den fre-
delige og gode Tid, de har oplevet un-
der Danmark. I en Samtale med
Direktør Oldendow, Grønlands Styrel-
se, fortæller Direktøren om den dan-
ske Indsats i Grønland og dens Re-
sultater.

— Den nuværende danske Koloni-
sation begyndte som bekendt i 1721
med Hans Egedes Ankomst til Grøn-
land, siger Direktør Oldendow. —
Hensigten var at drive dels Handels-
dels Missionsvirksomhed, idet Udbyt-
tet af Handelen skulde bære Udgifter-
ne ved Missionen. Det var forsaavidt
ogsaa en Ordning, der virkede gennem
mange Aar.

Grønlands Eksistens havde været
kendt i Hundreder af Aar. Allerede
for Aar 1000 satte Nordboerne deres
Ben i Landet, og fra denne Nordbotid
stammer mange Ruiner, der nu er af-

og fremmest at gavne den grønland-
ske Befolkning. Man vilde bibringe
dem den kristne Lære og etablere en
regelmæssig Handelsforbindelse, der
kunde tilføre Grønlanderne nogle af
de Varer, som de ikke tidligere havde
haft. Imidlertid er det klart, at en
Overgangsform fra den i sig selv
ideelle Samfundsopbygning maatte
indebære adskillige Vanskeligheder.

Man samlede Grønlanderne i større
Enklaver, hvorved baade Missions-
arbejdet og Handelsvirksomheden let-
tedes, men derved slog man Benene
væk under den erhvervsbetingede
Nomadisering, der havde haft saa stor
Betydning for det gamle Samfund.
Endvidere maatte Grønlanderne na-
turligvis staa famlende overfor den
nye Lære og de nye Samfundsskikke,
ved hvilke efterhaanden Agtelsen for
de gammeldags Skikke og Vedtægter
blev nedbrudt, saaledes at Grønlan-
derne blev rodløse og raadløse i deres
eget Land. Hertil kom, at der nu
kunde købes mange Ting i Butikkerne,
og hvad skulde Grønlanderne betale
med andet end med deres nationale

Produkter, der hidtil havde været
Samfundets Grundvold.

De Danske i Landet fik snart Øjne-
ne op for, at man paa denne Maade
mere skadede end gavnede Grønlan-
derne trods al god Vilje. Grønland
har altid haft det Held, at der til en-
hver Tid har siddet varmhjertede,
danske Mænd i Landet, og for 100 Aar
siden, da man for Alvor havde konsta-
teret en Tilbagegang i Grønland, var
der netop en saadan Kreds af Mænd,
der fandt en lige saa simpel som
genial Udvej til at hjælpe Landet.
Man vilde paa en Maade genskabe
Grønlands tabte Fortid, tage Grønlan-
derne med paa Raad, lade dem afgive
deres Stemme i de Sager, der laa dem
nærmest, og genopvække Sansen for
de tabte Skikke og Vedtægter. Man
vilde skabe et Forum, paa hvilket det
videregaaende, danske Initiativ og Ud-
syn kunde brydes med Grønlandernes
nationale Opfattelse og deres intime
Forstaaelse af deres eget Lands Pro-
blemer. Ud fra disse Synspunkter opret-
tede man en Række lokale Raad langs
Kysten, bestaaende dels af danske Tje-
nestemænd og dels af de viderekom-
mende Grønlandere. Derved skabte
man det Princip, der er raadende den

Dag i Dag: Samarbejdet mellem den
danske og den grønlandske Nationali-
tet og Mentalitet.

Det bedste Bevis, jeg kan give paa
dette Samarbejdes Effektivitet, er at
fremlægge det Faktum, at der i Landets
kommunale og politiske Raad sidder
Grønlandere valgte paa danske Stem-
mer og Danskere, valgte paa grøn-
landske Stemmer. I denne Forbin-
delse har jeg Lyst til at minde om, at
Grønland selvfølgelig ogsaa har sit
Sprogsprogsmaal, og naar man hører
denne Gløse, spidser man jo Øren. Vi
her i Danmark ved jo meget vel, hvad
dette Ord plejer at betyde: at den saa-
kaldte overlegent herskende Nation
ønsker at paatvinge den saakaldte
underlegne Nation sit Sprog. Men i
Grønland har det været anderledes.
Det er Grønlanderne selv, der kom-
mer til os og beder om Adgang til at
lære Dansk hurtigst muligt og i størst
mulig Udstrækning, uden at de just
derfor ønsker at prisgive deres Fædres
Maal. Sagen er jo den, at Grønlan-
derne fuldtud forstaar, at den grøn-
landske Nation er i Støbeskeen som
ingensinde før.

Naar Danmark har holdt Grønland
lukket er det ikke, fordi vi — som det

undertiden spottende er blevet sagt —
ønsker at holde Grønlanderne i en
zoologisk Have. De bærende danske
Principper har ene og alene haft til
Formaal at hjælpe en lille isoleret
Stamme under det danske Flag, og
bag disse Principper staar hele den
grønlandske Befolkning i sluttet En-
hed. Det første Princip er den saa-
kaldte Monopolhandel, hvorved for-
staas, at ingen andre end den danske
Stat har Ret til at drive Handel paa
Grønland eller oprette Virksomheder
der, og det andet Princip er det saa-
kaldte Besejlingsforbud, d. v. s. at
ingen kan komme til Grønland uden
den danske Regerings Samtykke. I
Ly og i Læ af den Vold, der derved
har været bygget omkring Grønland,
er det Hensigten at føre det lille, grøn-
landske Folk stiltørdigt og Trin for
Trin over fra et Stenalderstade til et
moderne Standpunkt. Vi ønsker med
andre Ord at hæve Grønland til en
saadan Sum af moralsk, økonomisk
og politisk Forstaaelse, at de, naar
Tiden er inde, uden altfor stor Tabs-
procent er i Stand til at træde i fri
Forbindelse med den øvrige Verden.
Dette er Danmarks eneste og uselv-
ske Formaal med Kolonisation. Eif.

Referatet er det samme som i
Viborg Stifts Folkeblad og man af
direktør Oldendow selv har skrevet
den indledende.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Aalborg Amtstidende

Referatet er det samme som i
Viborg Højskoleblad og som af
direktør Olesen selv har været
i Aalborg.

Forsen, der arbejder meget med sociale Spørgsmaal, skriver i en Artikel om den store Arbejdsløshed blandt Kvinder, at samtidig med, at der i hele Landet er 21,000 Kvinder tilmeldt de offentlige Kontorer, har han i et enkelt Hovedstadsblad talt 700 Pladstilbud paa een Dag om kvindelig Medhjælp; deraf var de 562 Tilbud om Husgerning. Resten af Tilbudene vedrørte Kontor- og Forretningshjælp.

Folketingsmanden minder de lokale Arbejdsudvalg om, at nu er Tiden inde til at vise, hvad de duer til. Udvalget kan gøre en god Gerning ved at kræve Tallet opgivet paa de ledige i Kommunen samt Navnene paa de, der gaar til Kontrol ved Arbejdsløhedskasserne. Bruges disse Udvalgs Myndighed paa rette Maade, vil der være store Chancer for at opfylde alle Ønsker om huslig Medhjælp.

Vi giver S. P. Larsen Ret i, at naar et enkelt af Danmarks mange store Dagblade har 700 Annoncer om ledige Kvinde-Pladser paa en enkelt Dag, samtidig med, at vi har 21,000 arbejdsløse, understøttede Kvinder, saa er der noget galt baade med Lovgivning og Administration.

Statsradiofonien tænker paa at ansætte en saakaldt „Munterhedschef“, som Favorit nævnes Journalist Knud Pfeiffer, kendt som Forfatter til Landeplagen „Det er saa Synd for Farmand“. Bare han nu forstaar den specielle Form for Humor, der trives i Danmarks Radio!

♦ ♦

Foraarsrengøring paa Niels W. Gades Statue i København, der faar en haardt tiltrængt Afrejsning.

En Zorn ★

Den store svenske Maler opholdt sig under Verdenskrigen meget i København, hvor han malede Portrætter af de mange, der tjente saa meget, at de ikke vidste, hvad de skulde gøre med Pengene. Zorn vidste, at de fleste, han malede, ikke havde megen Forstand paa Kunst, og han var derfor ikke lige blid overfor dem — det samme kunde siges om hans Pris.

Da han havde fuldført et Portræt af en københavnsk Dame, stod hun og betragtede Billedet og sagde saa:

— Jeg synes ikke det ligner!

— Maaske har De Ret, svarede Zorn, men det ligner i alt Fald mig — og det er Hovedsagen!

★

♦ ♦

Doktor i K. Vitamin

Den islandske Læge Oskar Thor-darson har erhvervet Doktorgraden ved Københavns Universitet paa sin Afhandling „Undersøgelser over Prothrombin hos sunde og syge“, der er et Bidrag til K-Vitamin-Forskningen.

Professor Richard Ege pointerede som Opponent, at det er det første Arbejde fra Aarhus biokemiske Institut, der forsvares for Doktorgraden og benyttede Lejligheden til at bringe

dersleveggen, amen her fra var under for Entreprenør i Byen.

HVORFOR?

Han: — F tid, att ni ä väntar jag Kyssen!

Hon: — J ni ...?

— Kvik fange Mus p Musen ind u

Hensigten var at drive dels Handelsdels Missionsvirksomhed, idet Udbyttet af Handelen skulde bære Udgifterne ved Missionen. Det var forsaavidt ogsaa en Ordning, der virkede gennem mange Aar.

Grønlands Eksistens havde været kendt i Hundreder af Aar. Allerede før Aar 1000 satte Nordboerne deres Ben i Landet, og fra denne Nordbotid mange Ruiner der nu er af-

ST. REGNEGADE 2, KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

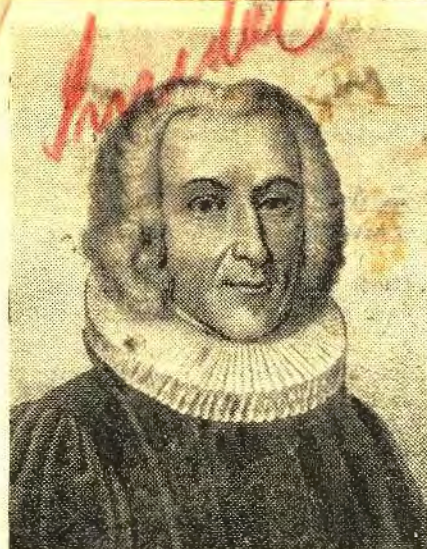
Bladet:
Viborg Stifts Folkeblad

skriver den
23 APR. 1941

Mappe: Danske Metoder.

*I denne udtalelse af direktør
Oldendow, hvor det blev givet
en oversigt over Grønlands historie
fra de eldste tider, at Norges
navn overhovedet ikke nævnt!*

78

Hans Egede.

Grønlands Skæbne under Danmarks Styre.

Tiden er ikke inde for Grønland til at træde i
Forbindelse med den øvrige Verden, siger
Direktør Oldendow, Grønlands Styrelse.

Grønland staar Danskernes Hjerter nær. Landet er for os ikke en fjerntliggende Koloni, men en Del af selve Danmark, et Barn, hvis lykkelige Udvikling har kostet Omhu og Ofre. Grønlanderne gengælder denne Kærlighed og vil altid huske den fredelige og gode Tid, de har oplevet under Danmark. I en Samtale med Direktør Oldendow, Grønlands Styrelse, fortæller Direktøren om den danske Indsats i Grønland og dens Resultater. —

— Den nuværende danske Kolonisation begyndte som bekendt i 1721 med Hans Egedes Ankomst til Grønland, siger Direktør Oldendow. Hensigten var at drive dels Handels-, dels Missionsvirksomhed, idet Udbyttet af Handelen skulde bære Udgifterne ved Missionen.

Det var for saa vidt ogsaa en Ordning, der virkede gennem mange Aar.

Nordboere i Grønland før Aar 1000.

— Havde Hans Egede noget særligt Kendskab til Grønland?

— Grønlands Eksistens havde været kendt i Hundreder af Aar. Allerede før Aar 1000 satte Nordboerne deres Ben i Landet, og fra denne Nordbotid stammer mange Ruiner, der nu er afdækket, og som viser Bispegaarde, Klostre, Bondegaarde og andre Bosteder. Hvorledes denne Bebyggelse ebbede ud, ved man ikke med Sikkerhed. Nogle antager, at Nordboerne bukkede under i Kamp med Eskimoerne, som de kaldte Skrælinger, andre mener, at Forbindelsen med Hjemlandet efterhaanden slappedes, saaledes at man alene blev henvist til

Grønlands Proviant, og at Nordbostammen som Følge af idelig Indgiftede degenererede og sygnede hen. Endelig er der ogsaa den Mulighed, at Klimaet gennem mange Aar havde gennemgaaet en Forværring, og at Larveangreb paa Sæden havde ødelagt den. Under alle Omstændigheder uddøde Nordboerne efter 300—400 Aars Ophold i Landet, og da Hans Egede kom til Grønland, fandt han ikke Efterkommere af disse Forfædre, men kun Eskimoer.

Eskimoerne — et Nomadefolk.

— Hvorledes var Datidens Levevis i Grønland?

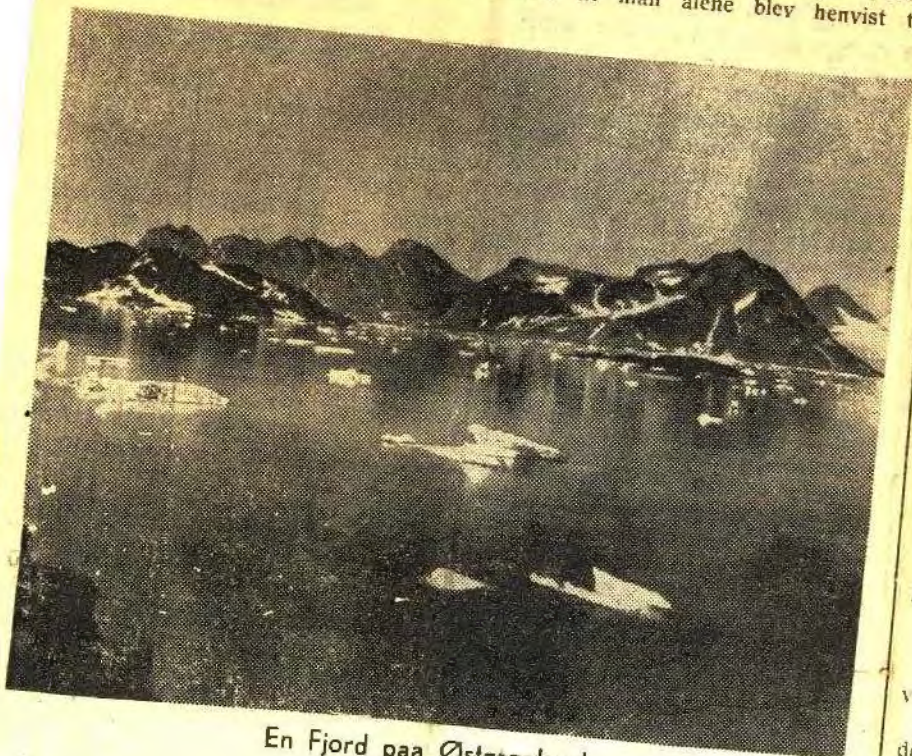
— Eskimoerne var paa den Tid et Nomadefolk, der ved Hjælp af de fra Arilds Tid kendte Kommunikationsmidler — den spinkle, elegante, men alligevel stærke Kajak, den rummelige Konebaad og den genialt konstruerede Hundeslæde, der var bundet sammen med Sælskinsremme for at kunne være elastisk i det vanskelige Terræn — rejste over uhyre Strækninger. Man satte sit

Fra det indre af en Grønlands-hytte.

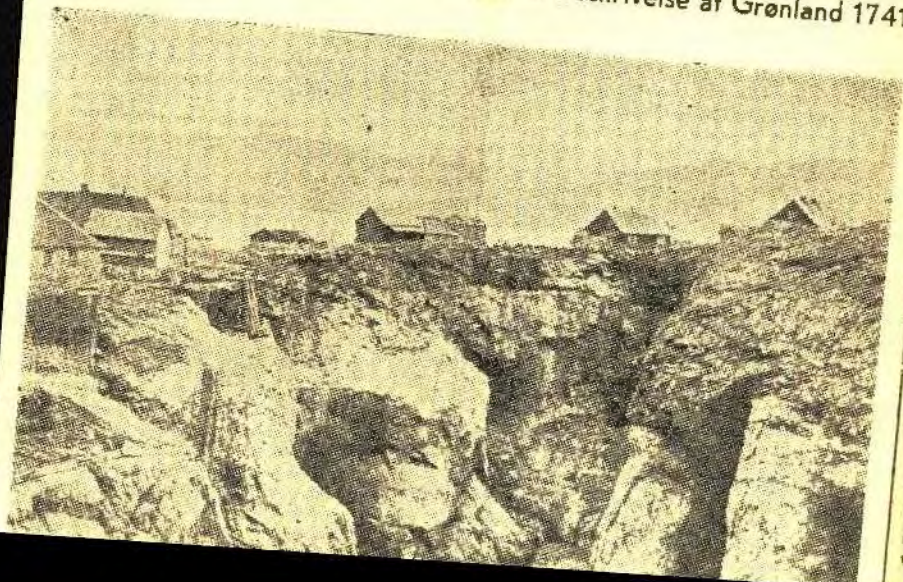
tater. — Den nuværende danske Kolonisation begyndte som bekendt i 1721 med Hans Egedes Ankomst til Grønland, siger Direktør Oldendow. Hensigten var at drive dels Handels-, dels Missionsvirksomhed, idet Udbyttet af Handelen skulde bære Udgifterne ved Missionen.

En Fjord paa Østgrønland.

Fodboldspil i Grønland (fra Hans Egedes Beskrivelse af Grønland 1741)

mange Ruiner, der nu er afdækket, og som viser Bispegaarde, Klostre, Bondedenne Bebyggelse ebbede ud, ved man ikke med Sikkerhed. Nogle antager, at Nordboerne bukkede under i Kamp med Eskimoerne, som de kaldte Skrælinger, andre mener, at Forbindelsen med Hjemlandet efterhaanden slappedes, saaledes at man alene blev henvist til

Eskimoerne — et Nomadefolk.

— Hvorledes var Datidens Levevis i Grønland?
— Eskimoerne var paa den Tid et Nomadefolk, der ved Hjælp af de fra Arilds Tid kendte Kommunikationsmidler — den spinkle, elegante, men alligevel stærke Kajak, den rummelige Konebaad og den genialt konstruerede Hundeslæde, der var bundet sammen med Sælkskindremme for at kunne være elastisk i det vanskelige Terræn — rejste over uhyre Strækninger. Man satte sit Vinterhus, primitivt og enkelt bygget af Sten, Torv og Jord, paa det Sted ved Kysten, hvor man antog, at Vinterfangsten vilde blive bedst. Naar Vinteren var forbi, forlod man simpelthen dette Vinterhus, og ved den næste Vinters Indtræden byggede man et tilsvarende Hus langt borte paa et helt andet Sted. Oversomringen foregik omkring Sommerfeltet, hvis Beliggenhed var betinget af Fangstens Muligheder.

Det primitive, men ideelle grønlandske Samfund.

— Noget udpræget Samfund var der vel ikke Tale om?
— Jo, tværtimod, Samfundet var særdeles velopbygget. Man levede af Landets Produkter i en Slags Naturaløkonomi med hele Slægten for Øje. Det var en strengt haandhævet, omend uskrevet Lov, at enhver fysisk duelig Fanger oplærtes til det bærende og nationale Erhverv, nemlig Sælfangsten, og naar Fangeren kom hjem med sin Fangst, var den ikke hans alene, men tilhørte ogsaa Familien, Slægten, i videre Forstand hele Bopladsen. Med andre Ord, man levede i en Slags praktisk Kommunisme, hvor den enkelte arbejdede for hele Samfundet, som til Gengæld havde sat ham i Stand til at arbejde. En Konge eller en Høvding eksisterede ikke, men den ældste i Stammen, saavel som den ældste indenfor Familien udøvede en vis stilfærdig Myndighed over de andre. Skrevne Love fandtes selvfølgelig ikke, men der var et Sæt af Skikke og Vedtægter, der regulerede Samkvæmmet mellem de enkelte og derfor var at betragte som Samfundets Love, et Samfund, hvor det moderne Svælg mellem rig og fattig ikke eksisterede, og hvor man selv alderdoms- og ulykkesforsikrede den enkelte.

Grønlanderne blev rodløs og raadløs.

— Hvordan virkede den danske Indflydelse i et saadant Samfund?
— Danskerne ønskede naturligvis først og fremmest at gavne den grønlandske Befolkning. Man vilde hibringe dem den kristne Lære og etablere en regelmæssig Handelsforbindelse, der kunde tilføre Grønlanderne nogle af de Varer, som de ikke tidligere havde haft. Imidlertid er det klart, at en Overgangsform fra den i sig selv ideelle Samfundsopbygning maatte indebære adskillige Vanskeligheder.

Eskimotvillinger.

Grønlanderne Henrik Olsen og Tobias Gabrielsen.

Intimt og frivilligt Samarbejde mellem Grønland og Danmark.

— Dette Forhold er nu helt ændret.
— Ja. De Danske i Landet fik snart Øjnene op for, at man paa denne Maade mere skadede end gavnede Grønlanderne trods al god Vilje. Grønland har altid haft det Held, at der til enhver Tid har siddet varmhjertede, danske Mænd i Landet, og for 100 Aar siden, da man for Alvor havde konstateret en Tilbagegang i Grønland, var der netop en saadan Kreds af Mænd, der fandt en lige saa simpel som genial Udvej til at hjælpe Landet. Man vilde paa en Maade genskabe Grønlands tabte Fortid, tage Grønlanderne med paa Raad, lade dem afgive deres Stemme i de Sager, der laa dem nærmest, og genopvække Sansen for de tabte Skikke og Vedtægter. Man vilde skabe et Forum, paa hvilket det videregaaende, danske Initiativ og Udsyn kunde brydes med Grønlanderne nationale Opfattelse og deres intime Forstaaelse af deres eget Lands Problemer. Ud fra disse Synspunkter oprettede man en Række lokale Raad langs Kysten, bestaaende dels af danske Tjenestemænd og dels af de viderekomne Grønlandere. Derved skabte man det Princip, der er raadende den Dag i Dag: Samarbejdet mellem den danske og den grønlandske Nationalitet og Mentalitet.

Grønlanderne ønsker at lære Dansk.

— Hvorledes virker disse Principper i vore Dage?
— Det bedste Bevis, jeg kan give paa dette Samarbejdes Effektivitet, er at fremføre det Faktum, at der i Landets kommunale og politiske Raad sidder Grønlandere valgte paa danske Stemmer, og Danskere, valgte paa grønlandske Stemmer. I denne Forbindelse har jeg Lyst til at minde om, at Grønland selvfølgelig ogsaa har sit Sprogspørgsmaal, og naar man hører denne Gløse, spidser man jo Øren. Vi her i Danmark ved jo meget vel, hvad dette Ord plejer at betyde: at den saakaldte overlegent herskende Nation ønsker at paaatvinge

den saakaldte underlegne Nation sit Sprog. Men i Grønland har det været anderledes. Det er Grønlanderne selv, der kommer til os og beder om Adgang til at lære Dansk hurtigst muligt og i størst mulig Udstrækning, uden at de just derfor ønsker at prisgive deres Fædres Maal. Sagen er jo den, at Grønlanderne fuldtud forstaa, at den grønlandske Nation er i Støbeskeen som ingensinde før.

Saa længe Grønland er i Støbeskeen, bør Landet være lukket.

— Hvad er Aarsagen til, at Danmark har holdt Grønland lukket?
— Det er ikke, fordi vi — som det undertiden spottende er blevet sagt — ønsker at holde Grønlanderne i en zoologisk Have. De bærende danske Principper har ene og alene haft til Formaal at hjælpe en lille isoleret Stamme under det danske Flag, og bag disse Principper staar hele den grønlandske Befolkning i sluttet Enhed. Det første Princip er den saakaldte Monopolhandel, hvorved forstaaes, at ingen andre end den danske Stat har Ret til at drive Handel paa Grønland eller oprette Virksomheder dér, og det andet Princip er det saakaldte Besejlingsforbud, dvs. at ingen kan komme til Grønland uden den danske Regerings Samtykke. I Ly og i Læ af den Vold, der derved har været bygget omkring Grønland, er det Hensigten at føre det lille grønlandske Folk stilfærdigt og Trin for Trin over fra et Stenalderstade til et moderne Standpunkt. Vi ønsker med andre Ord at hæve Grønland til en saadan Sum af moralsk, økonomisk og politisk Forstaaelse, at de, naar Tiden er inde, uden altfor stor Tabsprocent er i Stand til at træde i fri Forbindelse med den øvrige Verden.

Det daglige Liv paa Grønland i Nutiden.

— Er Befolkningstallet steget under den danske Kolonisation?
— Ja, særlig i de senere Aar er det vokset stærkt. Men baade for det læge-

lige Fremstød og for det skolemæssige Arbejde er det naturligvis en Hindring, at der paa hele den uhyre lange Kyst kun bor saa faa Tusinde Mennesker med store Mellemrum mellem de forskellige Bopladser. Man kan jo ikke ansætte en Lærer ved hver enkelt af disse Pladser, ligesom Afstanden ogsaa vanskeliggør en effektiv Kamp for forbedret Hygiejne. Hygiejnen hænger jo saa intimt sammen med Tuberkulosen, der som en Svøbe hærger det grønlandske Folk lige fra Kap Farvel og til Thule. Men store moderne Hospitaler er nu opført, og hvad Skolevæsenet angaar, findes der foruden Børneskolerne nu ogsaa fire Efterskoler, en Højskole og et Seminarium i Landet.

— Dette har vel ogsaa medført en Fremgang for Erhvervene?

— Ja, og de har faaet stor Støtte fra Danmark. Grønlanderne har lært at fiske med moderne Redskaber, de er gaaet i Gang med et saa fjernliggende Erhverv som Landbruget, og i de sydlige Distrikter driver man Faareavl i stor Stil. Der, hvor der tidligere kun fandtes en Stamme paa ca. 200 Faar, er der nu op til 10,000—15,000 Moderfaar. Det er forbløffende at se, hvorledes det har været muligt at omlægge en gammel Jægerations aartusindgamle Jægerpsyke til Forstaaelse af Husdyrets Pleje og Pasning.

Grønland kan ikke klare sig uden Danmark.

— Mener De, at Øjeblikket er inde til at aabne Grønland for andre Nationer?
— Dette Spørgsmaal volder mig ingen Vanskelighed at besvare. Nej, hverken Grønlanderne selv eller vi Danske er i Tvivl om, at det bevarende og udviklende Arbejde endnu er langt fra sin Afslutning. Der er megen Fattigdom endnu at bekæmpe, og der er lang Vej til det Tidspunkt, da Gennemsnitsgrønlanderne har erhvervet sig de fornødne Kundskaber til den jernhaarde Kamp for Tilværelsen. Det er netop for at hjælpe disse Mangler, at vort Arbejde foregaar efter nøje gennemtænkte Principper og efter omhyggelig lagte Planer.

En Fjord paa Østgrønland.

Fodboldspil i Grønland (fra Hans Egedes Beskrivelse af Grønland 1741)

Kryolitbruddet i Ivigtut.

Det primitive, men ideelle grønlandske Samfund.

— Noget udpræget Samfund var der vel ikke Tale om?

— Jo, tværtimod, Samfundet var særdeles velopbygget. Man levede af Landets Produkter i en Slags Naturøkonomi med hele Slægten for Øje. Det var en strengt haandbævet, omend uskrevet Lov, at enhver fysisk duelig Fanger oplærtes til det bærende og nationale Erhverv, nemlig Sælfangsten, og naar Fangeren kom hjem med sin Fangst, var den ikke hans alene, men tilhørte ogsaa Familien, Slægten, i videre Forstand hele Bopladsen. Med andre Ord, man levede i en Slags praktisk Kommunisme, hvor den enkelte arbejdede for hele Samfundet, som til Gengæld havde sat ham i Stand til at arbejde. En Konge eller en Høvding eksisterede ikke, men den ældste i Stammen, saavel som den ældste indenfor Familien udøvede en vis stilfærdig Myndighed over de andre. Skrevne Love fandtes selvfølgelig ikke, men der var et Sæt af Skikke og Vedtægter, der regulerede Samkvemet mellem de enkelte og derfor var at betragte som Samfundets Love, et Samfund, hvor det moderne Svælg mellem rig og fattig ikke eksisterede, og hvor man selv alderdoms- og ulykkesforsikrede den enkelte.

Grønlænderen blev rodløs og raadløs.

— Hvordan virkede den danske Indflydelse i et saadant Samfund?

— Danskerne ønskede naturligvis først og fremmest at gavne den grønlandske Befolkning. Man vilde bibringe dem den kristne Lære og etablere en regelmæssig Handelsforbindelse, der kunde tilføre Grønlænderne nogle af de Varer, som de ikke tidligere havde haft. Imidlertid er det klart, at en Overgangsform fra den i sig selv ideelle Samfundsopbygning maatte indebære adskillige Vanskeligheder.

Man samlede Grønlænderne i større Enklaver, hvorved baade Missionsarbejdet og Handelsvirksomheden lettedes, men derved slog man Benene væk under den erhvervsbetingede Nomadisering, der havde haft saa stor Betydning for det gamle Samfund. Endvidere maatte Grønlænderne naturligvis staa famlende overfor den nye Lære og de nye Samfundsskikke, ved hvilke efterhaanden Agtelsen for de gammeldags Skikke og Vedtægter blev nedbrudt, saaledes at Grønlænderne blev rodløse og raadløse i deres eget Land. Bertil kom, at der nu kunde købes mange Ting i Butikkerne, og hvad skulde Grønlænderne betale med andet end med deres nationale Produkter, der hidtil havde været Samfundets Grundvold.

Grønland og Danmark.

— Dette Forhold er nu helt ændret.

— Ja. De Danske i Landet fik snart Øjnene op for, at man paa denne Maade mere skadede end gavnede Grønlænderne trods al god Vilje. Grønland har altid haft det Held, at der til enhver Tid har siddet varmhjertede, danske Mænd i Landet, og for 100 Aar siden, da man for Alvor havde konstateret en Tilbagegang i Grønland, var der netop en saadan Kreds af Mænd, der fandt en lige saa simpel som genial Udvej til at hjælpe Landet. Man vilde paa en Maade genskabe Grønlands tabte Fortid, tage Grønlænderne med paa Raad, lade dem afgive deres Stemme i de Sager, der laa dem nærmest, og genopvække Sansen for de tabte Skikke og Vedtægter. Man vilde skabe et Forum, paa hvilket det videregaaende, danske Initiativ og Udsyn kunde brydes med Grønlændernes nationale Opfattelse og deres intime Forstaaelse af deres eget Lands Problemer. Ud fra disse Synspunkter oprettede man en Række lokale Raad langs Kysten, bestaaende dels af danske Tjenestemænd og dels af de viderekomne Grønlændere. Derved skabte man det Princip, der er raadende den Dag i Dag: Samarbejdet mellem den danske og den grønlandske Nationalitet og Mentalitet.

Grønlænderne ønsker at lære Dansk.

— Hvorledes virker disse Principper i vore Dage?

— Det bedste Bevis, jeg kan give paa dette Samarbejdes Effektivitet, er at fremføre det Faktum, at der i Landets kommunale og politiske Raad sidder Grønlændere valgte paa danske Stemmer, og Danskere, valgte paa grønlandske Stemmer. I denne Forbindelse har jeg Lyst til at minde om, at Grønland selvfølgelig ogsaa har sit Sprogspørgsmaal, og naar man hører denne Gløse, spidser man jo Øren. Vi her i Danmark ved jo meget vel, hvad dette Ord plejer at betyde: at den saakaldte overlegent herskende Nation ønsker at paaatvinge

at der paa hele den urene lange Kyst kun bor saa faa Tusinde Mennesker med store Mellemrum mellem de forskellige Bopladser. Man kan jo ikke ansætte en Lærer ved hver enkelt af disse Pladser, ligesom Afstanden ogsaa vanskeliggør en effektiv Kamp for forbedret Hygiejne. Hygiejnen hænger jo saa intimt sammen med Tuberkulosen, der som en Svøbe hærger det grønlandske Folk lige fra Kap Farvel og til Thule. Men store moderne Hospitaler er nu opført, og hvad Skolevæsenet angaar, findes der foruden Børneskolerne nu ogsaa fire Efterskoler, en Højskole og et Seminarium i Landet.

Saa længe Grønland er i Støbeskeen, bør Landet være lukket.

— Hvad er Aarsagen til, at Danmark har holdt Grønland lukket?

— Det er ikke, fordi vi — som det undertiden spottende er blevet sagt — ønsker at holde Grønlænderne i en zoologisk Have. De bærende danske Principper har ene og alene haft til Formaal at hjælpe en lille isoleret Stamme under det danske Flag, og bag disse Principper staar hele den grønlandske Befolkning i sluttet Enhed. Det første Princip er den saakaldte Monopolhandel, hvorved forstaaes, at ingen andre end den danske Stat har Ret til at drive Handel paa Grønland eller oprette Virksomheder dér, og det andet Princip er det saakaldte Besejlsingsforbud, dvs. at ingen kan komme til Grønland uden den danske Regerings Samtykke. I Ly og i Læ af den Vold, der derved har været bygget omkring Grønland, er det Hensigten at føre det lille grønlandske Folk stilfærdigt og Trin for Trin over fra et Stenalderstade til et moderne Standpunkt. Vi ønsker med andre Ord at hæve Grønland til en saadan Sum af moralsk, økonomisk og politisk Forstaaelse, at de, naar Tiden er inde, uden altfor stor Tabsprocent er i Stand til at træde i fri Forbindelse med den øvrige Verden.

Det daglige Liv paa Grønland i Nutiden.

— Er Befolkningstallet steget under den danske Kolonisation?

— Ja, særlig i de senere Aar er det vokset stærkt. Men baade for det læge-

— Dette har vel ogsaa medført en Fremgang for Erhvervene?

— Ja, og de har faaet stor Støtte fra Danmark. Grønlænderne har lært at fiske med moderne Redskaber, de er gaaet i Gang med et saa fjernliggende Erhverv som Landbruget, og i de sydlige Distrikter driver man Faareavl i stor Stil. Der, hvor der tidligere kun fandtes en Stamme paa ca. 200 Faar, er der nu op til 10,000—15,000 Moderfaar. Det er forbløffende at se, hvorledes det har været muligt at omlægge en gammel Jægersnations aartusindgamle Jægerspsyke til Forstaaelse af Husdyrets Pleje og Pasning.

Grønland kan ikke klare sig uden Danmark.

— Mener De, at Øjeblikket er inde til at aabne Grønland for andre Nationer?

— Dette Spørgsmaal volder mig ingen Vanskelighed at besvare. Nej, hverken Grønlænderne selv eller vi Danske er i Tvivl om, at det bevarende og udviklende Arbejde endnu er langt fra sin Afslutning. Der er megen Fattigdom endnu at bekæmpe, og der er lang Vej til det Tidspunkt, da Gennemsnitsgrønlænderen har erhvervet sig de fornødne Kundskaber til den jernhaarde Kamp for Tilværelsen. Det er netop for at afhjælpe disse Mangler, at vort Arbejde foregaar efter nøje gennemtænkte Principper og efter omhyggelig lagte Planer.

Man trækker Slæderne i vanskeligt Terræn.

Portugals Situation.

Et Krav fra et amerikansk Blad.

New York. (S. T. B.)
New York Herald Tribune kræver i en dende Artikel Tirsdag Morgen, at Storbritannien skal foretage en om-
naende Besættelse af Portugal. Bladet
er Frygt for, at Tyskland som et
ed i Nedkæmpelsen af de britiske Po-
sitioner i Middelhavet kunde nære offen-
ve Planer mod Gibraltar og kræver
erfor, at Storbritannien kommer saa-
anne eventuelle Planer i Forkøbet ved
raks at sikre sig de strategisk nødven-
ge Positioner i Portugal.

Tilspidsning paa den iberiske Halvø?

Madrid. (S. T. B.)
Den Omstændighed, at en for nogle
age siden bebudet Neutralitetserklæ-
ning af den portugisiske Ministerpræ-
dent Salazar er udeblevet, afgiver,
ævder man her, en gunstig Baggrund
er alle mulige Rygter og Kombinati-
er, der paa overordentlig behændig
laade bliver udnyttet af den britiske
propaganda.

Det er de britiske Planer om en Ind-
ragen af Portugal i Krigen, der Gang
aa Gang dukker op, og man lægger i
Madrid navnlig Mærke til, at det portu-
giske officiose A Voz med en tydelig
ffensiv Tone omtaler de af den span-
ke Presse afslørede britiske Planer
m en eventuel Invasion i Portugal. Det
ækker særlig Tilfredsstillelse, at den
portugisiske Regerings Talerer under-
reger, at Spanien aldrig nogensinde
vil konspirere mod Portugal, men altid
il træde i Skranken for den iberiske
alvøs Interesser.

I velunderrettede spanske Kredse er-
lærer man, at man er forberedt paa,
t England bestræber sig paa at frem-
valde Uro ogsaa i det europæiske Om-
aade, der er det eneste, som indtil nu
r forblevet uberørt af Krigen.

I denne Forbindelse har Rygterne,
er siden Mandag Aften er taget til i
tyrke, villet vide, at Portugal staar
middelbart foran eller allerede har paa-
yndt en Generalmobilisering.

Skønt man i spanske officielle Kredse
nderstreger ikke at kende noget til dis-
e portugisiske Forholdsregler, er det
lgevel overordentlig interessant, at der
politiske Kredse med en vis Styrke
iskuteres Muligheden for en Tilspids-
ing af den politiske Situation paa den
eriske Halvø.

Luftangrebet paa Nordirland.

500 Mennesker blev

Angreb paa Plymouth i Nat.

Et helt Omraade med Kæmpebrande.

Berlin. (R.B.-D.N.B.)
I Nat har stærke Eskadriller fra
det tyske Luftvaaben, efter hvad
D. N. B. erfarer, paany med den
bedste Virkning angrebet Krigs-
havnen Plymouth. I Havnen og i
Byen iagttoges et helt Omraade
med Kæmpebrande i Forbindelse
med store Eksplosioner. Endvidere
blev krigsvigtige Maal i Nærhe-
den af Plymouth med godt Re-
sultat bombarderet med talrige
Bomber. Den engelske Krigsflaade
led ligeledes paany Tab. Der blev
paany sænket fire Skibe paa ialt
11,000 Tons.

En engelsk Melding.

London. (R. B. - D. N. B.)
Ministerierne for Luftforsvar og
den indre Sikkerhed meddeler:

Natten mellem Tirsdag og Onsdag
var Fjendens Angreb hovedsagelig
rettet mod en By i Sydvestengland.
Der opstod talrige Brande og anret-
tedes betydelig Skade. Der nedka-
stedes tillige Bomber flere Steder i
Sydengland, Sydwaales og Nordøst-
skotland.

Situationen i Iraq.

Melding om antibritiske Demonstrationer.

Kort over Iraq.

Bairut (R. B. - D. N. B.)

Ny dansk Opera paa Det kgl. Teater

Fot. Mydtskov.

I Aftes havde Det kgl. Teater Premiere paa en ny dansk Opera, kompo-
neret af Emil Reesen over Carl Gandrups Bearbejdelse af H. C. Andersens
Eventyr „Historien om en Moder“.

Sidste Nyt

Skal vi have En- og Tokronesedler?

København. (V. P.)

Social-Demokraten meddeler i Dag, at
der mellem Finansministeriet og Han-
delsministeriet føres orienterende For-
handling om eventuelt at gaa over til
En- og Tokronesedler for derved at
spare det Metal, som ellers bruges i
Møntstykkerne.

Venstres Pressebureau har søgt Op-
lysninger om Sagen paa kompetent Sted,
og der oplyser man, at der ingen som
helst Beslutning er taget. En Institution
som Nationalbanken maa naturligvis
være forberedt paa alle Eventualiteter,
og allerede for Aar og Dag siden har
man forberedt Trykningen af Enkrone-
sedler, saa man er parat til med meget
kort Varsel at kunne sætte disse lidet
populære Sedler i Omløb. Heldigvis har
det imidlertid vist sig, at man har kun-
net klare sig med de forhaandenværen-
de Metalbeholdninger, saa der ikke er
blevet nogen Mangel paa En- og Tokro-
nestykker. Om det overhovedet bliver
nødvendigt at sætte smaa Pengesedler i
Omløb — der kan næppe blive Tale om
andet end Enkronesedler — afhænger af
Krigens Varighed og Metalknapheden.
Da vi sidst havde smaa Pengesedler
under forrige Krig, var disse meget
upopulære, fordi de ofte skifter fra
Haand til Haand og derved slides meget
stærkt. Man tør da ogsaa gaa ud fra, at
fra Myndighedernes Side vil man længst
muligt søge at undgaa at sætte Enkrone-

og Spiritus. De unge Mænd tilstod, at
de den foregaaende Nat havde begaaet
et tilsvarende Indbrud i en Cigarforret-
ning paa Ordrupvej, og her havde de
faaet fat i et større Spirituslager.

Da Skakspillerne skulde hjem fra Argentina.

København. (V. P.)

I Københavns Byret hos Dommer Bar-
dentleth behandledes i Dag en højst
usædvanlig Erstatningssag, som Assi-
stent Jens Enevoldsen havde anlagt imod
Dansk Skakunion, af hvilken han kræve-
de sig tilkendt 631 Kr. i Erstatning, me-
dens Unionen paastod sig frifundet.

Baggrunden for Sagen er, at seks
danske Skakspillere ved Krigens Begyn-
delse pekuniært set frøs inde i Argen-
tina. To af dem rejste hjem som Jung-
mænd paa et dansk Skib, og for andre
maatte der foretages Indsamling blandt
danske i Argentina. Det argentinske
Skakforbund havde indbudt seks danske
Skakspillere til i Sommeren 1939 at del-
tage i en stor Turnering i Buenos Aires.
Forbundet betalte Rejsen fra europæisk
Indskibningssted og tilbage samt Ophol-
det, medens Dansk Skakunion betalte
Rejsen fra Hjemstedet til Indskibnings-
sted i Europa og tilbage. Da Krigen i
Europa brød ud, havde man i Argentina
sørgt for Skibslejlighed til Antwerpen,
men de danske Deltagere ønskede ikke
at benytte sig af denne Rute under Hen-
syn til Risikoen for at blive opbragt. To
af de danske Deltagere kom hjem via
Norge, og to kom hjem som Jungmænd
paa et dansk Skib. Enevoldsen rejste
hjem via Italien, men maatte laane en
Del af Hjemrejsebeløbet i det danske
Gesandtskab i Buenos Aires og i Kon-

Opkø

Lat
Brugskre

Der
Markedets Ar
Hve
dog opmæ
turet.

Der
god Stand
kunne ove
450 kg og

Der
der kælver
des den angivne
derpenge, indtil Kælving har fundet Sted. For ikke at gøre
Sælgeren tilbagebetale Forskellen mellem Salgssummen og Slagteværdien.

Dræbt under en Lastbil.

København. (V. P.)

En 5-aarig Dreng, Per Bruun, Søn af Maskinarbejder Bruun i Søborg, er i Dag blevet dræbt under en Lastbil. Denne førtes af Chauffør Chr. Viggo Larsen og var belæsset med Brænde. Vognen havde netop holdt i Nærheden af Drengens Hjem, og da Chaufføren satte den i Gang paany, er et af Baghjulene gaaet over den lille Dreng, som dræbtes paa Stedet. Det menes, at Barnet er kravlet ind under Vognen og har leget der, mens den holdt stille. Chaufføren er uden Skyld i Ulykken.

Børsen i Dag.

København. (V. P.)

Sterling faldt 6 Øre til 20.82. De øvrige Kurser var alle ufor-
andrede.

Statsobligationer aabnede i Dag med Stigninger paa 1/4—3/4 Points, men ved Kommunekreditforeninger. no indtraadte der en Reaktion, og Kurserne blev 1/4 lavere. Bankerne er dog i Markedet og tager Materialet godt op. Der er stor Omsetning.

„Aërografiske“ Feltpostbreve.

London. (S. T. B. - Transnews).

Mellem de britiske Stridskræfter i det mellemste Osten og Moderlandet er der nu oprettet en interessant og yderst moderne Postforbindelse. Den „aërografiske Feltposttjeneste“ virker paa følgende Maade:

Soldaterbrevene skrives paa Standardark, 20 Gange 30 Centimeter. Herefter overføres de paa en Smalfilm, der kan rumme ialt 4500 Breve. Denne Film flyves saa til England, hvor den fremkaldes. Brevene kopieres, forstørres atter op i deres oprindelige Format og naar i denne Skikkelse Modtageren. Den nye Metode muliggør en betydningsfuld Formindskelse af Luftpostens Vægt — 4500 Breve har en samlet Vægt af mindst 35 Kilo, mens en Film kun vejer 2 Kilo — og som Følge heraf er det muligt at transportere et „aërografisk“ Brev for kun 3 Pence.

Regnskabet, der balancerer med 102,464 Kr., og slutter med en Beholdning paa 304 Kr. Status balancerer med 39,884 Kr. Mælkeleverancen i Halvaaret har været godt en halv Million Kilo, betydeligt mindre end sidste Vinter, men alligevel har Leverandørerne faaet lige saa meget. Beretning og Regnskab godkendtes.

Det vedtoges at udbetale 40 Øre pr. 100 Pund leveret Mælk. Et Forslag om at forhøje Skummetmælksprisen fra 1 Øre til 1 1/2 vedtoges ligeledes, og endelig vedtoges det, at der for ekstra Køb, skulde betales 4 Øre pr. Pund.

Til Bestyrelsen genvalgtes N. P. Nielsen, Bygumaard, og nyvalgte Vagn Byrialsen, Klotrup, Theodor Sørensen, Vesterbølle, og Chr. Studstrup, Studstrupgaard. Til Revisor genvalgte Lærer Poulsen, Glerup.

Handelstidende.

Københavns Vekselkurser.

28. April	I Dag	I Gaar
vista Sælger	Kr. Ø.	Kr. Ø.
London Lst	20 82	20 88
New York 100 Doll.	518 00	518 00
Berlin 100 Rmk.	207 45	207 45
Paris 100 Frk.	11 75	11 75
Bruxelles 100 Belgas	83 05	83 05
Zürich 100 sv. Fr.	120 85	120 85
Rom, effektiv 100 Lire	26 30	26 30
Madrid, nom. 100 Pesetas	unot.	unot.
Amsterdam 100 holl. Gl.	275 45	275 45
Stockholm 100 sv. Kr.	123 45	123 45
Oslo 100 n. Kr.	117 85	117 85
Helsingfors 100 f. Mark	10 52	10 52

Clearing-Kurser:

Berlin	207 21	207 21
Zürich	120 12	120 12
Rom 100 Lire	28 11	28 11
Stockholm	123 38	123 38
Oslo	117 78	117 78
Amsterdam	274 95	274 95
Helsingfors 100 f. Mark	10 50	10 50
Rejsemærk	139 00	139 00
Sofia 100 Lewas	8 29	8 29
Kannas Litās	86 70	86 70
Bruxelles 100 Belgas	83 88	83 88
— for Gæld forfalden før 1.—10.—40	88 80	
Amsterdam 100 Gylden	274 78	274 78

Sælgerkurser, Betalingsstilladelse forudsat

Til Esbjerg Eksportmarked

tyrke, villet vide, at Portugal staar middelbart foran eller allerede har paa-
yndt en Generalmobilisering.

Skønt man i spanske officielle Kredse
understreger ikke at kende noget til disse
portugisiske Forholdsregler, er det
ligevel overordentlig interessant, at der
politiske Kredse med en vis Styrke
diskuterer Muligheden for en Tilspids-
ning af den politiske Situation paa den
arabiske Halvø.

Luftangrebet paa Nordirland.

500 Mennesker blev dræbt.

Belfast. (Ritz. Bur.)
Ministeren for den offentlige
Sikkerhed erklærede i Gaar i det
ordirske Parlament, at 500 Men-
nesker blev dræbt og 1562 saaret,
eraf 420 alvorligt, under Luft-
angrebet paa Nordirland i forrige
Jge.

En Krigsfanges Flugt.

Flygtet fra U. S. A., antagelig til Peru.

New York. (S. T. B.)
Den tyske Flyver Friherre Franz von
Verra, der for nogle Maaneder siden
akte Sensation ved sin dramatiske Flugt
fra et canadisk Krigsfangetog til U.S.A.,
har nu ogsaa set sit Snit til at ryste De
øenede Staters Jord af sine Fødder.
Han er sandsynligvis flygtet til Peru.

Amerika og Krigsfangerne.

Washington. (S. T. B.)
Den tyske Flyver Franz von Werras
sensationelle Flugt fra U. S. A. har
engaaende givet Stødet til en stærk
Kæmpelse af de amerikanske Foran-
altninger overfor Krigsfanger.

Justitsministeriet har givet Indvan-
ringsmyndighederne og Grænsegen-
armeriet Instruks om med alle hen-
gtsmæssige Midler at forhindre flyg-
de Krigsfanger i at betrede amerikansk
territorium. Fanger, for hvem dette al-
gevel lykkes, skal holdes i Fængsel,
til Statsadvokaten har truffet Be-
emmelse om deres videre Behandling.
et forbydes fremtidig at løslade Fan-
er mod Kautions, som f. Eks. stilles af
res Landes Konsulater eller Legatio-
er.

Kort over Iraq.

Beirut. (R. B. - D. N. B.)
Efter hvad der forlyder her, har
den iraqiske Ministerpræsident ned-
lagt Protest mod Landsættelsen af
brittiske Tropper i Basra og hen-
vist til, at ethvert engelsk Forsøg
paa at krænke Iraqs Uafhængighed
og Sikkerhed vilde medføre en om-
gaaende Reaktion. Hertil indløbne
Meddelelser gaar ud paa, at det i
Bagdad og andre iraqiske Byer skal
være kommet til stormende anti-
brittiske Demonstrationer.

Besættelsen af Iraq opgivet af Englænderne.

Istanbul. (S. T. B.)
Fra Bagdad meddeles hertil, at
England har opgivet den planlagte
og paabegyndte Besættelse af Iraq.
De Landgangstropper, som forle-
den blev landsat i Basra, har atter
forladt Landet og er blevet ført til
Palæstina og Transjordanien.

I herværende brittiske Kredse
mener man at kunne bekræfte
denne Meddelelse.

En fransk Tiaarsplan.

Vichy. (S. T. B.)
Grundlaget for det franske Erhvervs-
livs Genrejsning vil blive en storstilet
Tiaarsplan, oplyser Generalsekretær i
Erhvervsministeriet Lehidoux. Planen,
hvis Udarbejdelse meget snart vil være
fuldført, forudsiger en meget betydelig
fransk Produktionsforøgelse, men sam-
tidig et stærkt udvidet Samarbejde med
Udlandet, navnlig Tyskland og Spanien.
Den tager først og fremmest Sigte paa
en Udbygning af det franske Landbrug
og dernæst paa en Reorganisation og
Udvidelse af Trafikvæsenet.

være forberedt paa alle Eventualiteter,
og allerede for Aar og Dag siden har
man forberedt Trykningen af Enkrone-
sedler, saa man er parat til med meget
kort Varsel at kunne sætte disse lidt
populære Sedler i Omløb. Heldigvis har
det imidlertid vist sig, at man har kun-
net klare sig med de forhaandenværen-
de Metalbeholdninger, saa der ikke er
blevet nogen Mangel paa En- og Tokro-
nestykker. Om det overhovedet bliver
nødvendigt at sætte smaa Pengesedler i
Omløb — der kan næppe blive Tale om
andet end Enkronesedler — afhænger af
Krigens Varighed og Metalknapheden.
Da vi sidst havde smaa Pengesedler
under forrige Krig, var disse meget
upopulære, fordi de ofte skifter fra
Haand til Haand og derved slides meget
stærkt. Man tør da ogsaa gaa ud fra, at
fra Myndighedernes Side vil man længst
muligt søge at undgaa at sætte Enkrone-
sedler i Omløb, og nogen Beslutning
om, at det skal ske, foreligger, som
sagt, ikke.

I den paagældende Artikel nævner
Social-Demokraten endvidere, at der er
et meget stort Kobberindhold i En- og
Tokronestykkerne, og at der er stor
Utilfredshed med Aluminiumsmønterne.

Vi har forelagt disse Problemer for
Møntdirektør N. P. Nielsen, der udtaler:

— Den af Bladet nævnte Legering for
En- og Tokronestykker er mig helt ube-
kendt, og hvad Aluminiumsmønterne an-
gaar, kan jeg sige, at der er meget stor
Efterspørgsel. Vi laver saa mange Alu-
miniumsmønter som aldrig før, idet vi
maa arbejde med Toholdsdraft i Værk-
stederne.

Tørveproduktionen.

København. (V. P.)
Fra flere Sider har det i disse Dage
været nævnt, at en Række Tørvepro-
ducenter Landet over endnu ikke skul-
de have faaet Besked om, hvorvidt de
kunde regne med elektrisk Kraft til den
forestaaende Tørveproduktion. Fra of-
ficiel Side meddeles nu, at det drejer
sig om ca. 900 Tørveproducenter, hvis
Produktion er indstillet paa elektrisk
Kraft, og de har alle faaet Besked om,
at de kan regne med ogsaa at faa
Strøm i Sommer. Imidlertid har Mate-
rialevanskeligheder bevirket, at navnlig
transportable Kabler ikke har kunnet le-
veres saa tidligt, som Fabrikkerne
havde ønsket det. Materialerne er dog
nu til Raadighed, og Nordisk Kabel- og
Traadfabrik søger at faa Leveringerne
frem saa hurtigt, det overhovedet kan
lade sig gøre. De Tørveproducenter,
der har Petroleum- eller Benzinmotorer
fra sidste Aar, har fra Benzinnævnet
modtaget Tilsagn om Brændselsmidler,
indtil Leveringen af elektrisk Kraft er i
Orden.

Paa fersk Gerning.

København. (V. P.)
Kriminalpolitiet i Nordre Birk har i
Nat anholdt to unge Mænd, der blev
taget paa fersk Gerning i en Købmands-
forretning paa Ordrupvej, hvor de var i
Færd med at rasere Lageret for Tobak

mænd paa et dansk Skib, og for andre
maatte der foretages Indsamling blandt
danske i Argentina. Det argentinske
Skakforbund havde indbudt seks danske
Skakspillere til i Sommeren 1939 at del-
tage i en stor Turnering i Buenos Aires.
Forbundet betalte Rejsen fra europæisk
Indskibningssted og tilbage samt Ophol-
det, medens Dansk Skakunion betalte
Rejsen fra Hjemstedet til Indskibnings-
sted i Europa og tilbage. Da Krigen i
Europa brød ud, havde man i Argentina
sørgt for Skibslejlighed til Antwerpen,
men de danske Deltagere ønskede ikke
at benytte sig af denne Rute under Hen-
syn til Risikoen for at blive opbragt. To
af de danske Deltagere kom hjem via
Norge, og to kom hjem som Jungmænd
paa et dansk Skib. Enevoldsen rejste
hjem via Italien, men maatte laane en
Del af Hjemrejsebeløbet i det danske
Gesandtskab i Buenos Aires og i Kon-
sulatet i Neapel.

Unionen støttede sin Fritindelsespaa-
stand paa, at Hjemrejsen burde være
sket med det Skib, Argentinerne havde
sørgt for. Retten fastslog, at Unionen
var erstatningspligtig, men nedsatte Be-
løbet til 350 Kr. samt Sagens Omkost-
ninger med 80 Kr.

Husholdningsfakultetet

Aarhus. (R. B.)
De danske Mejeriforeninger har efter
et Andragende fra De danske Husmo-
derforeninger vedtaget at skænke 10,000
Kr. til det paatænkte Husholdningsfakul-
tet ved Aarhus Universitet. Man er nu
ved at have de fornødne Penge til Fa-
kultetets Oprettelse.

Højesteret forhøjede Gjølstrup-Morderens Straf.

København. (V. P.)
Højesteret afsagde i Middags Dom i
Sagen mod den unge Gjølstrup-Morder
Knud Børge Nielsen, der som 15-årig
ombragte en mindreaarig Pige. Ved Ve-
stre Landsret var han idømt fem Aars
Fængsel. Højesteret forhøjede Straffen
til otte Aars Fængsel.

Højesterets Dom er saalydende:
Den i denne Sag af Vestre Landsret
under Medvirken af Nævninge afsagte
Dom er paaanket af det offentlige. I
Bedømmelsen har ni Dommere deltaget.
I Henhold til de i Dommen anførte
Grunde stemte fem Dommere for at
stadfæste denne Dom, idet de finder,
at Straffen bør fastsættes til otte Aar,
medens fire Dommere stemmer for at
stadfæste Dommen ogsaa med Hensyn
til Straffen. Samtlige Dommere stemmer
for at anse 255 Dage for udstaaet. Der
vil være at afgive Dom efter Stemme-
flertallet.

Thi kendes for Ret: Landsrettens
Dom bør ved Magt at stande, dog at
Straffen tidsbestemmes til otte Aar,
hvoraf 255 Dage anses for udstaaet. I
Salær til Forsvareren, Højesteretssagfo-
rer Gelting, skal Knud Børge Nielsen
betale 80 Kr.

Mellem de brittiske Stridskræfter i
det mellemste Østen og Moderlandet
er der nu oprettet en interessant og
yderst moderne Postforbindelse. Den
„aërografiske Feltposttjeneste“ virker
paa følgende Maade:

Soldaterbrevene skrives paa Standard-
ark, 20 Gange 30 Centimeter. Herefter
overføres de paa en Smalfilm, der kan
rumme ialt 4500 Breve. Denne Film
flyves saa til England, hvor den frem-
kaldes. Brevene kopieres, forstørres at-
ter op i deres oprindelige Format og
naar i denne Skikkelse Modtageren.
Den nye Metode muliggør en betydn-
ingsfuld Formindskelse af Luftpostens
Vægt — 4500 Breve har en samlet
Vægt af mindst 35 Kilo, mens en Film
kun vejer 2 Kilo — og som Følge heraf
er det muligt at transportere et „aero-
grafisk“ Brev for kun 3 Pence.

Angreb paa Skibsmaal omkring Storbritannien.

Berlin. (R. B. — D. N. B.)
Det tyske Luftvaaben foretog ogsaa i
Nat flere resultatrige Angreb paa Skibs-
maal i Søomraadet omkring Storbrittan-
nien. Ved den skotske Østkyst og ved
Sydøst- og Sydvestkysten af England
blev seks fjendtlige Handelsskibe paa
ialt 22,000 Bruttoregistertons sænket
eller saa haardt beskadiget, at der maa
regnes med, at de er gaaet tabt. Der
konstateredes Fuldræffere midtskibs for
alle Skibene, der blev bombarderet i
Dybdeangreb. Der rettedes tillige An-
greb paa Havneanlæg i det nævnte Sø-
omraade, hvorved der ligeledes konsta-
teredes virkningsfulde Træffere.

Den russiske Nordpolsforskning.

Moskva. (S. T. B.)
Den sovjetrussiske Regering forber-
der i disse Dage Iværksættelsen af en
vældig Forskningskampagne i de russi-
ske Polaregne. Det er bl. a. Tanken at
udsætte ikke mindre end 2000 hydrolo-
giske Driftsstationer og 300 Stationer til
Udforskning af Strømforskel, som skal
arbejde hele den kommende Sommer
igennem. De første Ekspeditionsskibe er
allerede staaet ud fra Murmansk og
Vladivostok.

Østerbølle Mejeri

har holdt Generalforsamling i Østerbølle.
Formanden, Chr. Laustsen, Øster-
bølle, aflagde Beretning, hvoraf det
fremgik, at der har været lidt Mælk.

Selv om der er kommet nye Leveran-
dører, er Mælkemængden alligevel gaaet
betydelig tilbage. Med Undtagelse af de
første Uger har Afregningstallet for
Smør ligget konstant paa 389, men Eks-
portprisen betydeligt højere. Derfor har
Mejeriet i lang Tid kunnet afregne til
434, og i denne Uge vil der blive afreg-
net til 445. Nyanskaffelser har været
små, ca. 2000 Kr. Arbejdet paa Mejeriet
er gaaet rigtig godt, og Anvendelsen af
Tørv har ikke været særligt dyr. Gennem-
snitsforbruget af Mælk pr. Kilo
Smør har været 23,8 Kilo, og Gennem-
snitsfedtprocenten har været 3,58.
Mejeribestyrer Berg oplæste derpaa

Amsterdam	100 holl. Gl.	275 45	275 45
Stockholm	100 sv. Kr.	123 45	123 45
Oslo	100 n. Kr.	117 85	117 85
Helsingfors	100 f. Mark	10 52	10 52

Clearing-Kurser:

Berlin		207 21	207 21
Zürich		120 12	120 12
Rom	100 Lire	28 11	28 11
Stockholm		123 33	123 33
Oslo		117 78	117 78
Amsterdam		274 95	274 95
Helsingfors	100 f. Mark	10 50	10 50
Rejsemark		139 00	139 00
Sofia	100 Lewas	6 29	6 29
Kaunas	Litas	86 70	86 70
Bruxelles	100 Belgas	82 88	82 88
— for Gæld for-			
falden før 1.—10.—40		88 30	
Amsterdam	100 Gylden	274 78	274 78
Sælgerkurser, Betalingsstilladelse forudsat			

Til Esbjerg Eksportmarked

var der i Dag ført 401 Kreaturer, 110 Kalve og 20 Søer.			
Stude og Kvier, prima		115—122	
1. Kls Stude og Kvier		105—112	
Sekunda		90—100	
Tyre, prima		99—108	
1. Kls Tyre		87—96	
Sekunda		79—85	
Køer, prima		96—100	
1. Kls Køer		84—88	
Sekunda		55—70	
Kalve, prima		135—145	
Slagte-Kalve		120—130	
Doubletkalve		165—180	
Unge Søer, prima		180—200	
Eksportsøer, prima, unge		180—200	
Lam, prima		200—250	
Handelen var uforandret.			

Københavns Kvægtorv.

(Københavns Kvægtorvs Noterings-
udvalgs officielle Beretning.)

København, 23. April.

Der var i denne Uge tilført 454 Krea-
turer og 10 Kalve

Priserne var i Øre pr. Kilo lev. Vægt			
Kvier og Stude	1. Kvalitet	180—140	
	2. —	115—125	
	3. —	95—105	
Unge Køer	1. —	110—118	
	2. —	100—105	
	3. —	85—95	

Kvier og Stude til Eksport	prima —	118—122	
	1. —	101—112	
	2. —	84—100	
Tyre til Eksport	prima —	101—108	
	1. —	86—100	
	2. —	78—85	
	3. —	60—72	
Køer til Eksport	prima —	91—100	
	1. —	77—90	
	2. —	68—76	
	3. —	46—62	

Ældre Køer	1. —	95—105	
	2. —	80—90	
Tyre	1. —	105—115	
	2. —	95—105	

I Øre pr. Kilo slagtet Vægt inclusive

Affald:			
Kalve(Sødm.-Kalve)1. Kvalitet	susp.		
	2. —	susp.	
	3. —	susp.	
Lam	1. —	250—260	
	2. —	210—230	

Handelen var uforandret.

Landbrugets Markeder.

København. (V. P.)
Om Landbrugets Markeder siges i det
sidste Nummer af Landbrugsraadets
Meddelelser, at efter at Eksportbetin-
gelserne for Smør til Tyskland nu er fast-
lagt adskillige Maaneder frem i Tid, vil

ST. REGNEGADE 2, KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,985

Bladet:

Nationaltidende

skriver den 21 APR 1941

Fortiden taler (III)

Et Besøg hos Holger Danske i Kronborgs Kasematter —

Hele Danmarks Kolonihistorie, oplevet paa Museet i Helsingør

HVILENDE paa Vingerne lader de hvide Havmaager sig løfte af den friske Østenvind ud over Øresund. Frit hæver de sig op over den svenske Kystlinie, der ligger som en gul Bræmme om det solblaa Vand. Saa gaar Maageflokkene over Stag — og vender i et Sus tilbage mod det vældige Monument, der staar med Ryggen til Sverige lige udenfor Helsingør Jernbanestation: Herakles i Kamp med det nihovede Havuhyre, Hydraen. Baskende og vippende med Vingerne søger en enkelt af Flokken Fodfæste oppe paa Spidsen af den heroiske Herakles' oprakte Sværd. — Men den sidder ikke godt paa den tilslæbne Sten og glider i en flad Kurve hen over Havstokkens sugende Vand i et

hvide Brænding. Det er Laasen i Øresunds gamle Halsbaand. I de aarhundredgamle Kasematter under Slottet sidder Holger Danske og grunder. Over hvad?

SAGNET FORTÆLLER OM EN KONGESØN AMLETH, DER LEVEDE I JYLLAND FOR VIKINGETIDEN. SÅG NEDEREN I MIDELALDEREN HANS SØSTER SHAKESPEARE GENDIGTEDE I RENAISSANCEN HAN LEDES SKABNE OG KNYTTET DEN TIL DETTE SLOT. HAN SIKREDE DERVED DEN DANSKE PRINS EVELYNG OG BRAGTE HESINGØRS NAVN OVER VERDEN.

straks leder Øjet op imod Holger Danskes gamle Borg. Men forinden vi stiller Spørgsmaalet til ham selv, er det nok bedst, at vi foretager en lille Spadseretur mellem Fortidens Minder paa Handels- og Søfartsmuseet i Kronborg Slot og lytter opmærksomt til Fortidens Tale. Maaske kan det bringe os i bedre Kontakt med Holger Danske, naar vi til Slut skal besøge ham nede i Kasematterne.

Den danske Kolonitid

Museumsinspektør Knud Klem erindringer om, at før Kronborg, der opførtes i Aarene 1574—83 af Frederik den Anden, laa paa dette Sted Erik af Pommerens „Ørekrog“ eller „Krogen“, som omkring 1425 rejstes paa en langt ældre Borgs Plads ved Øresunds „Hals“. Stenene fra Erik af Pommerens Borg findes endnu i Kronborgs Ydermure Og saa begynder vi Rundgangen gennem Museet. Det ligger i Slottets Nordfløj i to Stokværk. Vi træder først et drabeligt Skridt tilbage i Tiden, fra Garderoben med Postkortene ind i den første af den danske Kolonitids Mindestuer.

Handelen var hensygt, og i 1730 sendtes Orlogsmanden „Kronprins Christian“ ud paa Klatogt for at finde nye Veje for Handelen. Resultatet blev den ostindiske Handel, som især er knyttet til asiatisk Kompagnis Navn. Den danske Kolonitid, som her i Bladet for ikke saa længe siden er omtalt i en Række Kroniker af Redaktør Mo-

SØRENSEN SKOTOJ

og Hawailisk. Han fortæller om Billeder fra St. Croix, Christiansstad og Frederiksstad Saa stopper vi op, for nu staar vi foran noget, der i højeste Grad har med Besøget bagefter hos Holger Danske at gøre. Det er det ene Indtryk, hvori hele Billedet af vor Kolonisations-tid lader sig samle, saadan som det ogsaa senere viser sig at være rigtigt, da vi kommer til Grønlands-Afdelingen: Vi staar foran det Dokument om Slaveriets Afskaffelse, som Guvernør P. v. Scholten underskrev i 1848 paa den danske Konges Vegne.

Men derfor skal det ikke paastaas, at Danskerne ude i Kolonierne altid har været Engle. Blot naaede vi først den Livsindstilling, som vi lever paa endnu den Dag i Dag. Om Baggrunden for Slavevæsenet og dets Afskaffelse i Kolonierne fortæller andre Genstande fra Vestindien. Vi ser en Halsring, som den arresterede Neger fik spændt paa, for at dens lange udadvendte Pigge skulde forhindre ham i at flygte ind i Sukkerrørene, saaledes som Negrene ellers gjorde. Vi ser Boddelpisk og Bøddelokse. Og saa ser vi, hvad Direktør Klem med Rette kalder „et menneskeligt Dokument“. En Neger, John Coaker, der inden Slaveriets generelle Afskaffelse, havde arbejdet sig fri, faar i dette Dokument Guvernørens Underskrift paa, at hans Moder, Phillips, og hans Søster, Sarah, er løskøbt af ham, John Coaker, hvem de to Kvinder nu tilhører, og hvem det tilkommer at afvise alle andres Udøvelse af Magt overfor gamle Phillips og unge Sarah....

En dyb Følelse af Medmenneskelighed fylder Beskueren af dette Dokument. Sentimentale Sjæle, hvis saadanne endnu findes i 1941, kan vel faa en Klump i Halsen ved at læse John Coakers private Dokument om Mennekerettigheder for ham selv, hans Moder og hans Søster. Mindre sentimentale, praktiske Naturer vil det hjælpe til Forstaaelse at læse en Straffeattest, som er ophængt lige ved siden af „Frihedsbrevet“. Straffeattesten fastslaar, at Negeren Sima skal have „50 Slag for Støtten og offentlig Arbejde i 3 Maaneder haardt belagt med Jern“. Den er dateret 13. Juni 1818 — 30 Aar før Slaveriets Afskaffelse i de danske Besiddelser. —

Grønland

Vi gaar forbi Afdelingen, der rummer Erindringer om Sundtoldens Tid, ser paa Sundtoldpas og Billedet af det gamle Toldkammerkontor, som blev revet ned i 1859. Saa er vi igen i Kolonierne: Grønland. Heroppe blev der aldrig Brug for nogen Afskaffelse af Slaveriet. For under Danmarks moderlige Styre af vor store nordlige Koloni blev den indfødte Be-

Hele Danmarks Kolonihistorie, oplevet paa Museet i Helsingør

HVILENDE paa Vingerne lader de hvide Havmaager sig løfte af den friske Østenvind ud over Øresund. Frit hæver de sig op over den svenske Kystlinje, der ligger som en gul Bræmme om det solblaa Vand. Saa gaar Maageflokkene over Stag — og vender i et Sus tilbage mod det vældige Monument, der staar med Ryggen til Sverige lige udenfor Helsingør Jernbanestation: Herakles i Kamp med det nihovede Havuhyre, Hydraen. Baskende og vippende med Vingerne søger en enkelt af Flokken Fodfæste oppe paa Spidsen af den heroiske Herakles' oprakte Sværd. — Men den sidder ikke godt paa den tilslebne Sten og glider i en flad Kurve hen over Havstokkens sugende Vand i et høst Skrig. Følger vi med Blikket Havstokken videre mod Nord, toner Kronborgs irgrønne Kobbertage frem over det graa Renæssanceslot i tilhugne Sten bag den

hvide Brænding. Det er Laasen i Øresunds gamle Halsbaand. I de aarhundredgamle Kasematter under Slottet sidder *Holger Danske* og grunder. Over hvad?

Mindetavle paa Kronborg Slot over Hamlet („Amlæth“), hvem Shakespeares Tragedie gav „evigt Ry“, samtidig med at den „bragte Helsingørs Navn over Verden“.

For at stille det Spørgsmaal er jeg taget til Helsingør, hvor hvide Stormmaagers lette Gilden imod Vinden

straks leder Øjet op imod Holger Dan-skes gamle Borg. Men forinden vi stiller Spørgsmaalet til ham selv, er det nok bedst, at vi foretager en lille Spadseretur mellem Fortidens Minder paa Handels- og Søfartsmuseet i Kronborg Slot og lytter opmærksomt til Fortidens Tale. Maaske kan det bringe os i bedre Kontakt med Holger Danske, naar vi til Slut skal besøge ham nede i Kasematterne.

Den danske Kolonitid

Museumsinspektør Knud Klem erinder om, at for Kronborg, der opførtes i Aarene 1574—83 af Frederik den Anden, laa paa dette Sted Erik af Pomerens „Ørekrog“ eller „Krogen“, som omkring 1425 rejstes paa en langt ældre Borgs Plads ved Øresunds „Hals“. Ste-nene fra Erik af Pomerens Borg findes endnu i Kronborgs Ydermure Og saa begynder vi Rundgangen gennem Museet. Det ligger i Slottets Nordfløj i to Stokværk. Vi træder først et drabeligt Skridt tilbage i Tiden, fra Garderoben med Postkortene ind i den første af den danske Kolonitids Minde-stuer.

Handelen var hensygtet, og i 1730 sendtes Orlogsmanden „Kronprins Christian“ ud paa Kinatogt for at finde nye Veje for Handelen. Resultatet blev den ostindiske Handel, som især er knyttet til asiatisk Kompagnis Navn. Den danske Kolonitid, som her i Bladet for ikke saa længe siden er omtalt i en Række Kroniker af Redaktør *Mogens Nyholm*, træder lyslevende frem i Skibsbilleder, Portræter, Uniforms-genstande og gamle Dokumenter. Kun Døtrin danner Adskillelsen mellem Kinahandel, Guineahandel, de danske Besiddelser paa Nicobarøerne og de vestindiske Kolonisationsminder. Men Væggene taler virkelig Fortiden — beretter om dansk Initiativ og han-smæssig Dygtighed. Fra Serampur Bengalen til Kanton ved Perlefloden om det sidste Stykke maatte befares af de smaa Flodbaade, „Sampaner“, di de store Skibe ikke kunde gaa ind, men maatte vente ude paa hampoos Red), fra Mandarinernes ligere Slot ved Tigrisfloden til Kon-sssteen paa Guldkysten, hvorover n ser det danske Flag vaje, og fra e Geddes Togt i 1616 til Korvetten „Alathea“s Jordomsejling 1845—47 æger Museumsgæsten sig saa hur-d, at det hele saa let lader sig samle eet Indtryk.

„Frihedsbrev“ —

Museumsdirektør Knud Klem viser indrammet paa Væggen et Han-traktat, som „Galathea“s Chef, Bille, afsluttede med Hawaii og land, forfattet paa Dansk, Engelsk

Direktør Klem med Rette kalder „et menneskeligt Dokument“. En Neger, John Coaker, der inden Slaveriets ge-nerelle Afskaffelse, havde arbejdet sig fri, faar i dette Dokument Guvernørens Underskrift paa, at hans Moder, Phil-lips, og hans Søster, Sarah, er løskøbt af ham, John Coaker, hvem de to Kvin-der nu tilhører, og hvem det tilkommer at afvise alle andres Udøvelse af Magt overfor gamle Phillis og unge Sa-rah....

En dyb Følelse af Medmenneskelig-hed fylder Beskueren af dette Doku-ment. Sentimentale Sjæle, hvis saa-danne endnu findes i 1941, kan vel faa en Klump i Halsen ved at læse John Coakers private Dokument om Menne-skerettigheder for ham selv, hans Mo-der og hans Søster. Mindre sentimen-tale, praktiske Naturer vil det hjælpe til Forstaaelse at læse en Straffeat-test, som er ophængt lige ved siden af „Frihedsbrevet“. Straffeattesten fast-slaar, at Negeren Sima skal have „50 Slag for Støtten og offentlig Arbejde i 3 Maaneder haardt belagt med Jern“. Den er dateret 13. Juni 1818 — 30 Aar før Slaveriets Afskaffelse i de danske Besiddelser. —

Grønland

Vi gaar forbi Afdelingen, der rum-mer Erindringer om Sundtoldens Tid, ser paa Sundtoldpas og Billedet af det gamle Toldkammerkontor, som blev revet ned i 1859. Saa er vi igen i Ko-loniernes Grønland. Heroppe blev der aldrig Brug for nogen Afskaffelse af Slaveriet. For under Danmarks mo-derlige Styre af vor store nordlige Koloni blev den indfødte Befolkning aldrig trykket ned i Slavekaar. Tvært-imod blev den eskimoiske Befolkning med Omhu og Forstaaelse hjulpet frem fra Stenaldermandens Kulturtrin til sit nuværende Stade, hvor det lokale Selv-styre lod sig gennemføre i vid Ud-strækning i hjertelig Forstaaelse og kammeratlig Samarbejde mellem Mo-derlandets Embedsmænd og den ind-fødte Befolknings Tillidsmænd. Samti-dig udførtes ogsaa paa anden Maade et stort Opdagelses- og Kolonisations-arbejde, som i det lange Løb maa kom-me Moderland og Koloni til Gode i lige Grad.

Vi ser paa nogle grønlandske Penge-sedler. Paa 50 Øres Sedlen er der en Sæl, paa Enkronesedlen et Rensdyr og paa „Femmeren“ en Isbjørn. Man føl-ger de Indfødtes Tankegang og taler deres Tankesprog. Vi kigger paa Mo-deller over og Tegninger af Erhvervs-livet og Arbejdet i alle dets Former oppe i vor store Koloni. Om haarde Strabadser i modig Færd med frede-ligt Maal er der ogsaa mange Minder. Vi vælger et muntert: I 1895 forliste „Hvidbjørn“ paa Kysten udfør Julla-nehaab. Besætningen reddede sig i fin Land, og der indrettede de sig, saa godt det nu lod sig gøre. I en lille

Stag — og vender i et *Sus* tilbage mod det vældige Monument, der staar med Ryggen til Sverige lige udenfor Helsingør Jernbanestation: Herakles i Kamp med det nihovede Havuhyre, Hydraen. Baskende og vippende med Vingene søger en enkelt af Flokken Fodfæste oppe paa Spidsen af den heroiske Herakles' oprakte Sværd. — Men den sidder ikke godt paa den tilslebne Sten og glider i en flad Kurve hen over Havstokkens sugende Vand i et hæst Skrig. Følger vi med Blikket Havstokken videre

mod Nord, toner Kronborgs irgrønne Kobhertage frem over det graa Renæssanceslot i tilhugne Sten bag den

SAQNED EFTERTIL QVINTEN
KONGESØN AMLETH. DER
LEVEDE I JYLLAND FOR VIKINGE-
TIDEN. SAA SÆKS NEDSKRIV-
NINGEN I MIDDLEALDEREN HANS SAGA
SHAKESPEARE GENDRØJTE
I RENAISSANCEN HAMLETS
SKÆBNE OG KNYTTEDE DEN TIL
DETTE SLOT. HAN SIKKEDE DER
VED DEN DANSKE PRINS EVIET
RY OG BRAGTE Helsingør's
NAVN OVER VERDEN.

Mindetavle paa Kronborg Slot over Hamlet („Amleth“), hvem Shakespeares Tragedie gav „evigt Ry“, samtidig med at den „bragte Helsingør's Navn over Verden“.

For at stille det Spørgsmaal er jeg taget til Helsingør, hvor hvide Stormmaagers lette Gliden imod Vinden

Danske, naar vi til Slut skal besøge ham nede i Kasematterne.

Den danske Kolonitid

Museumsinspektør Knud Klem erindringer om, at før Kronborg, der opførtes i Aarene 1574—83 af Frederik den Anden, laa paa dette Sted Erik af Pommerns „Ørekrog“ eller „Krogen“, som omkring 1425 rejstes paa en langt ældre Borgs Plads ved Øresunds „Hals“. Stenene fra Erik af Pommerns Borg findes endnu i Kronborgs Ydermure Og saa begynder vi Rundgangen gennem Museet. Det ligger i Slottets Nordfløj i to Stokværk. Vi træder først et drabeligt Skridt tilbage i Tiden, fra Garderoben med Postkortene ind i den første af den danske Kolonitids Mindestuer.

Handelen var hensygt, og i 1730 sendtes Orlogsmanden „Kronprins Christian“ ud paa Kinatogt for at finde nye Veje for Handelen. Resultatet blev den østindiske Handel, som læser er knyttet til asiatisk Kompagnis Navn. Den danske Kolonitid, som her i Bladet for ikke saa længe siden er omtalt i en Række Kroniker af Redaktør Mogens Nyholm, træder lyslevende frem i Skibsbilleder, Portræter, Uniforms-genstande og gamle Dokumenter. Kun Døtrin danner Adskillelsen mellem Kinahandel, Guineahandel, de danske Besiddelser paa Nicobarøerne og de vestindiske Kolonisationsminder. Men Væggene taler virkelig Fortiden — beretter om dansk Initiativ og handelsmæssig Dygtighed. Fra Serampur Bengalen til Kanton ved Perlefloden om det sidste Stykke maatte befares de smaa Flodbaade, „Sampaner“, di de store Skibe ikke kunde gaa ind, men maatte vente ude paa pampoos Red), fra Mandarinernes ligere Slot ved Tigrisfloden til Konsssteen paa Guldkysten, hvorover vi ser det danske Flag vaje, og fra Geddes Togt i 1616 til Korvetten „Galathea“s Jordomsejling 1845—47 søger Museumsgæsten sig saa hurtigt, at det hele saa let lader sig samle i et Indtryk.

„Frihedsbrev“ —

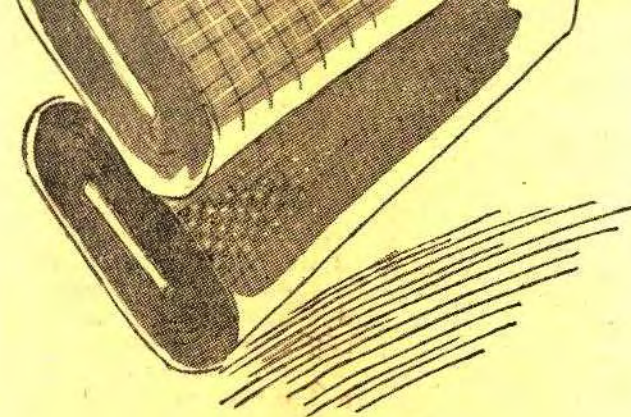
Museumsdirektør Knud Klem viser indrammet paa Væggen et Handelskontraktat, som „Galathea“s Chef, Bille, afsluttede med Hawaii og Land, forfattet paa Dansk, Engelsk

ment. Sentimentale Sjæle, hvis saadanne endnu findes i 1941, kan vel faa en Klump i Halsen ved at læse John Coakers private Dokument om Menne-skerettigheder for ham selv, hans Moder og hans Søster. Mindre sentimentale, praktiske Naturer vil det hjælpe til Forstaaelse at læse en Straffeattest, som er ophængt lige ved siden af „Frihedsbrevet“. Straffeattesten fastslaar, at Negeren Sima skal have „50 Slag for Støtten og offentlig Arbejde i 3 Maaneder haardt belagt med Jern“. Den er dateret 13. Juni 1818 — 30 Aar før Slaveriets Afskaffelse i de danske Besiddelser. —

Grønland

Vi gaar forbi Afdelingen, der rummer Erindringer om Sundtoldens Tid, ser paa Sundtoldpas og Billedet af det gamle Toldkammerkontor, som blev revet ned i 1859. Saa er vi igen i Kolonierne: Grønland. Heroppe blev der aldrig Brug for nogen Afskaffelse af Slaveriet. For under Danmarks moderlige Styre af vor store nordlige Koloni blev den indfødte Befolkning aldrig trykket ned i Slavekaar. Tværtimod blev den eskimoiske Befolkning med Omhu og Forstaaelse hjulpet frem fra Stenalderens Kulturtrin til sit nuværende Stade, hvor det lokale Selvstyre lod sig gennemføre i vid Udstrækning i hjertelig Forstaaelse og kammeratlig Samarbejde mellem Moderlandets Embedsmænd og den indfødte Befolknings Tillidsmænd. Samtidig udførtes ogsaa paa anden Maade et stort Opdagelses- og Kolonisationsarbejde, som i det lange Løb maa komme Moderland og Koloni til Gode i lige Grad.

Vi ser paa nogle grønlandske Penge-sedler. Paa 50 Øres Sedlen er der en Sæl, paa Enkronesedlen et Rensdyr og paa „Femmeren“ en Ishjorn. Man følger de Indfødtes Tankegang og taler deres Tankesprog. Vi kigger paa Modeller over og Tegninger af Erhvervs-livet og Arbejdet i alle dets Former oppe i vor store Koloni. Om haarde Strabadser i modig Færd med fredeligt Maal er der ogsaa mange Minder. Vi vælger et muntert: I 1895 forliste „Hvidbjørn“ paa Kysten udfor Jullanehaab. Besætningen reddede sig i Land, og der indrettede de sig, saa godt det nu lod sig gøre. I en lille

MAGASINS ULDNE

FORAARSSTOFFER

Kamgarnsstoffer til Spadseredragter, 140 cm br., pr. m. 16.50 22.- 26.50 32.-

Prima Uldgeorgette til Kjoler og Complets, 130 cm bredt, pr. m 10.50 12.50 14.-

Ensfarvede, uldne Kjølestoffer i mange yndige Farver, 130 cm br., fra pr. m 8.80

Og smukke, lyse Foraarsstoffer til Swaggers og Frakker findes til alle Priser.

*Magasin
du Nord*

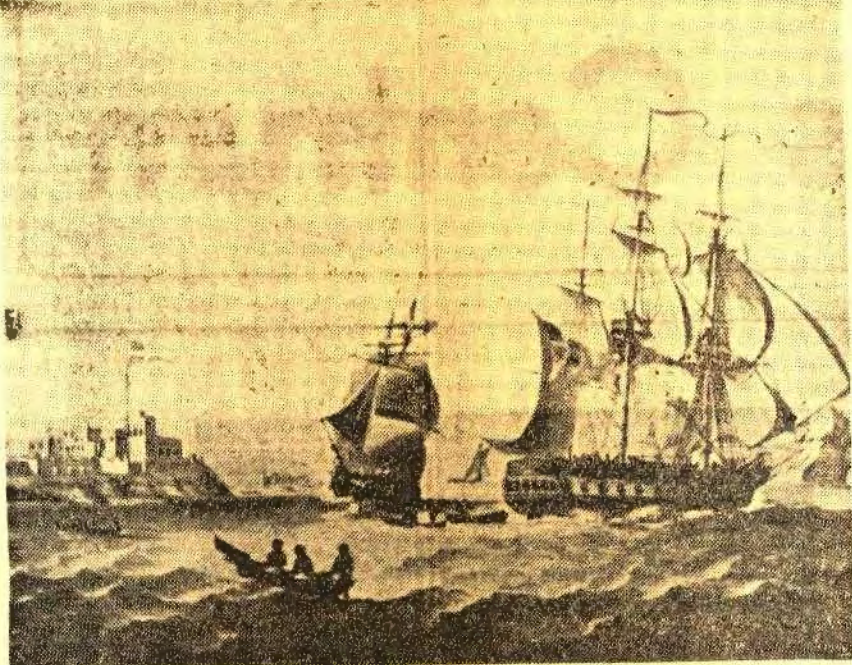
ULDNE STOFFER
METERVAREHALLEN

78

Montre paa Handels- og Søfartsmuseet findes et Spil Kort, som Skibets Officerer fremstillede ved Hjælp af nogle Pemmikandaasers Laag.

Samme Materiale — fortalte Bagermester James van Hauen forleden i Det grønlandske Selskab — betjente nogle Bjernejægere sig af for et Aars

Uld osv

Et af Handels- og Søfartsmuseets Billeder: Maleriet (af Webster) viser det danske Fort Christiansborg paa Guineakysten.

Tid siden, da de gav dette Budskab til van Hauens Slædehold:

„Danmark besat, men Kongen har ikke tabt Hovedet“.

125 danske Konger i ubrudt Række

De Ord husker vi, og vi skynder os gennem de følgende Afdelinger. For nu skal vi snart ned i Kasematterne og høre, hvad Holger Danske har at sige i Dag, naar Fortiden skal tale til os. Mens vi mindes de jævne Ord fra de grønlandske Bjørnejægere om Danmarks Kong Christian den Tiende, ved vi, at i Kronborg Slots Riddersal ovenover Kirken lod Kong Frederik den Anden udføre en Række Tapeter med Fremstillingen af de 111 Konger, der før ham havde styret Danmarks Land. Branden i 1629 ødelagde de fleste af disse Tapeter, men noget Skaar i selve Kongerækkens ubrudte Linie er der ikke sket — og kan der ikke ske i Danmark. Den 125. danske Konge, Kong Christian den Tiende, er saavel oppe i Grønlands sneklædte Ødemarker som i Moderlandet Nationens Samlingsmærke.

Sejlads fra Jorden til Maanen seks Gange

Forhaabningsfulde fremskynder vi vore Skridt for at indlede vor Samtale med Holger Danske i den glade Forventning om det Bestandige, som vi ogsaa i Dag kan støtte os til i storm-

Jorden. Saa langt, som man kan komme, gaar vi. Gangen bliver stadig smalle og ender i en Spids. Dette er det ene Fængsel, siger Portnerkonen. Det andet svarer til det. Her er koldt, kan De mærke, altid — og fugtigt om Vinteren. I de to Fængsler sad Henrik Gerner, Birkerød-Præsten, og Ole Steenwinkel, efter at de sammen i Juni 1859 havde forsøgt at overraske den svenske Besætning, der havde taget Slottet i Besiddelse, da Kommandanten, Poul Benfeldt, den 8. September det foregaaende Aar maatte overgive Kronborg til Svenskerne under General Wrangel efter 3 Ugers Belejring. Steenwinkel blev henrettet, Gerner slap ud efter nogle Maaneders Forløb, lam af Kilde og Fugtighed. Hans Lænker opbevares i Birkerød. Det var fire danske Mænd, som forsøgte at erobre Kronborg fra en tusindtallig svensk Styrke. Ikke et ondt Ord om Svenskerne! Men var det ikke ganske godt gjort af de Fire? slutter Portnerkonen sin Enetale

Holger Danskes Ord

Saa stiger vi op igen ad en Vindeltrappe, gaar nogle Skridt frem, og der sidder Holger Danske foran os — tungt grublende over sit Lands Fortid, Nutid og Fremtid I Tankerne har han gjort hele Turen med fra Sundet gennem Museet og ned i Gerners og Steenwinkels Fangehuller. Lyset fra Portnerkonens Lygte flakker hen over hans indrede Ansigt. Han løfter det hjelmprydede Hoved lidt, idet han støtter sig til sit Skjold,

Holger Danske i Kronborgs Kasematter.

fulde Tider. Paa Vej gennem Resten af Museet ser vi en kinesisk Djunk, der tidligere stod i et Tempel for Søfaren i Byen Ningpo, Skibstyper fra alle Danmarks mange Havnebyer, en Model af Danmarks første Dampskib „Caledonia“, Buste af Tietgen, Peter Heering og Ferslew (Nationaltidendes Grundlægger) og Tietgens første Pung „med den først tjente Mark“, som senere var den store Handelsmands „Amulet“, Forstanderen for Døvstummeinstituttet, Malling Hansens Skrivekugle fra 1870 (den første „Skrivemaskine“), Puggaards Fregat „Rota“, der i 1838 førte Thorvaldsen hjem fra Italien, talrige nautiske Instrumenter, Haandbøger i Styrmandskunst, Søkort, Oldtidens og Middelalderens Skibstyper, Gallionsfigurer, en Model af Ø. K.'s „Selandia“, Danmarks og Verdens første Motorskib, der ved sit 25-Aars Jubilæum i 1937 uden rin-

som saa længe har staaet urørt. Saa synes jeg, at jeg hører ham sige:

— Gav ikke Fortidens Minder jer Svar nok? Husk Kongemagtens ubrudte Kæde, hvori det 125. Led i Dag funkler som Nationens Samlingsmærke, husk Henrik Gerner og Ole Steenwinkel, husk Frihedsbrevet, som Danmark gav sine Slaver før noget andet Land i Verden, husk Kolonisationsarbejdet blandt Grønlands Eskimoer, et Eksempel for Verden, husk danske Købmænds og Skibsbyggeres Dristighed og Udsyn Er det ikke Svar nok i Tvivlens Stunder? Saa hør: Det, der fremstilles som i en Frise paa Museet over mit Hoved, det er Kampen henimod Menneskelighed og Medmenneskelighed. Og i den gik Danmark stadig blandt de forreste!

NIELS JØRGENSEN.

Stor Kunst- og Indbo-

Holger Kasema ks Kolonih singør

ending. Det er Laasen i
mle Halsbaand. I de aar
e Kasematter under Sl
olger Danske og grunder, t

125 danske Konger

i ubrudt Række

De Ord husker vi, og vi skynder os gennem de følgende Afdelinger. For nu skal vi snart ned i Kasematterne og høre, hvad Holger Danske har at sige i Dag, naar Fortiden skal tale til os. Mens vi mindes de jævne Ord fra de grønlandske Bjernejægere om Danmarks Kong Christian den Tiende, ved vi, at i Kronborg Slots Riddersal ovenover Kirken lod Kong Frederik den Anden udføre en Række Tapeter med Fremstillingen af de 111 Konger, der før ham havde styret Danmarks Land. Branden i 1629 ødelagde de fleste af disse Tapeter, men noget Skaar i selve Kongerækkens ubrudte Linie er der ikke sket — og kan der ikke ske i Danmark. Den 125. danske Konge, Kong Christian den Tiende, er saavel oppe i Grønlands sneklædte Ødemarker som i Moderlandet Nationens Samlingsmærke.

Sejladts fra Jorden til

Maanen seks Gange

Forhaabningsfulde fremskynder vi vore Skridt for at indlede vor Samtale med Holger Danske i den glade Forventning om det Beständige, som vi ogsaa i Dag kan støtte os til i storm-

ne Fængsel, siger Portnerkonen. Det andet svarer til det. Her er koldt, kan De mærke, altid — og fugtigt om Vinteren. I de to Fængsler sad Henrik Gerner, Birkerød-Præsten, og Ole Steenwinkel, efter at de sammen i Juni 1659 havde forsøgt at overraske den svenske Besætning, der havde taget Slottet i Besiddelse, da Kommandanten, Poul Benfeldt, den 6. September det foregaaende Aar maatte overgive Kronborg til Svenskerne under General Wrangel efter 3 Ugers Belejring. Steenwinkel blev henrettet, Gerner slap ud efter nogle Maanedes Forløb, laam af Kulde og Fugtighed. Hans Lænker opbevares i Birkerød. Det var fire danske Mænd, som forsøgte at erobre Kronborg fra en tusindtallig svensk Styrke. Ikke et ondt Ord om Svenskerne! Men var det ikke ganske godt gjort af de Fire? slutter Portnerkonen sin Enetale

Holger Danskes Ord

Saa stiger vi op igen ad en Vindeltrappe, gaar nogle Skridt frem, og der sidder Holger Danske foran os — tungt grublende over sit Lands Fortid, Nutid og Fremtid I Tankerne har han gjort hele Turen med fra Sundet gennem Museet og ned i Gerner og Steenwinkels Fangehuller. Lyset fra Portnerkonens Lygte flækker ben over hans furede Ansigt. Han løfter det hjælpemprydede Hoved lidt, idet han støtter sig til sit Skjold,

Holger Danske i Kronborgs Kasematter.

fulde Tider. Paa Vej gennem Resten af Museet ser vi en kinesisk Djunk, der tidligere stod i et Tempel for Sofarenden i Byen Ningpo, Skibstyper fra alle Danmarks mange Havnebyer, en Model af Danmarks første Dampskib „Caledonia“, Buster af Tietgen, Peter Heering og Ferslew (Nationaltidendes Grundlægger) og Tietgens første Pung „med den først tjente Mark“, som senere var den store Handelsmands „Amulet“, Forstanderen for Døvstummeinstituttet, Malling Hansens Skrivekugle fra 1870 (den første „Skrive-maskine“), Puggaards Fregat „Rota“, der i 1838 førte Thorvaldsen hjem fra Italien, talrige nautiske Instrumenter, Haandbøger i Styrmandskunst, Søkort, Oldtidens og Middelalderens Skibstyper, Gallionsfigurer, en Model af Ø. K.'s „Selandia“, Danmarks og Verdens første Motorskib, der ved sit 25-Aars Jubilæum i 1937 uden ringeste Uheld havde tilbagelagt 1,2 Milioner Sømil — eller Afstanden fra Jorden til Maanen 6 Gange(!), den danske Orlogsfleade med Kaperskibene fra Tiden efter 1807 og til Slut forskellige Færgetyper. Den første aahne Sejlbåd, der gik mellem Helsingør og Helsingborg var unægtelig lidt primitiv, de nuværende betydelig mere komfortable — men tillige jo for Tiden en særdeles eksklusiv Befordring! — — —

„Hamletsind“ —

En Flagermus flakser lige forbi min Kind, da jeg sammen med Portnerkonen stiger ned i Kasematterne. Dermede fra kommer jo ogsaa Genfærdet af Hamlets Fader i Shakespeares Tragedie. Er det „Hamletsindet“ — det alt for ofte brugte Billede paa dansk Mentalitet, der viser sig for En under Besøget paa Kronborg? Portnerkonen holder ikke af den Slags subtile Betragtninger. Haandfast dirigerer hun Ekspeditionen helt ned i Bunden af Kasematterne, som en Gang satte Verden i Forundring — af ganske samme Grund som Maginotlinien før 1940: De kunde rumme meget store Troppstyrker, beskyttet imod Fjendens Skyts i Ly af Stenmure flere Meter undertersynet

som saa længe har staaet urørt. Saa synes jeg, at jeg hører ham sige:

— Gav ikke Fortidens Minder jer Svar nok? Husk Kongemagtens ubrudte Kæde, hvort det 125. Led i Dag funkler som Nationens Samlingsmærke, husk Henrik Gerner og Ole Steenwinkel, husk Frihedsbrevet, som Danmark gav sine Slaver før noget andet Land i Verden, husk Kolonisationsarbejdet blandt Grønlands Eskimoer, et Eksempel for Verden, husk danske Købmænds og Skibsbyggeres Dristighed og Ud-syn Er det ikke Svar nok i Tvivlens Stunder? Saa hør: Det, der fremstilles som i en Frise paa Museet over mit Hoved, det er Kampen henimod Menneskelighed og Medmenneskelighed. Og i den gik Danmark stadig blandt de forreste!

NIELS JØRGENSEN.

Stor Kunst- og Indbo- auktion hos „Sagførererne“

PAA Onsdag aabner „Sagførerernes Auktioner“ sine Lokaler i Farvergade for Eftersynet for en stor Kunst- og Indboauktion, der tager sin Begyndelse paa Fredag.

Den vil strække sig over adskillige Dage, da man skal gennem ikke mindre end 2352 Numre. — Katalogets sidste Nr. heror forevrigt i Frihavnen og lyder paa 3 Tønder Rødvind; de sælges imidlertid allerede paa Lørdag Formiddag, medens af Malerier og Bronzefigurer, der er samlet fra en Række af de 26 Dødsboer, som skal under Hammeren.

Blandt Malerierne kan nævnes Arbejder af Carl Bille, Carl Locher, Aug. Fischer, Harald Foss, Anton Melbye, P. Monsted, Joakim Skovgaard, Schlotz-Jensen og Axel Schovelin, og der er følgende Bronzefigurer af Carl Johan Bonnesen: Døden og Livet, Krigen, Indiske Akrobater.

Men mange gode Møbler, sjældne Ure, siamesiske, kinesiske og danske Kunstsager, Guld- og Sølvsager, Tøpper, Klaver og Lysekroner og meget andet Indbo vil ligeledes fange Interessen ved Ef-

er (III)

og hos Holger borgs Kasemat le Danmarks Kolonihis seet i Helsingør

ne lader de hvide Brænding. Det er Laasen i Øsunds gamle Halsbaand. I de aarhundrede gamle Kasematter under Slot sidder Holger Danske og grunder. Og hvad?

paa Kronborg Slot over Hamlet („Amleth Shakespeares Tragedie gav „evigt Ry“, samt den „bragte Helsingørs Navn over Verden

For at stille det Spørgsmaal er taget til Helsingør, hvor hvide Stenmaagers lette Gliden imod Vir-

Vil den 9. April staa som en Dag, der aldrig udslettes af deres Sind. Saa dybt præget er Indtrykket af den Foraarsmorgen i Fjor, da Danmark blev draget ind under Krigens Omraade og besat af fremmede Tropper, at det ikke nogen Sinde vil kunne glemmes. Men det skal det heller ikke. Thi som den svenske Professor Nils Ahnlund skrev: Paa den rene Glemsel kan man ikke her i Verden bygge noget godt.

Nu, da et Aar under de ændrede Vilkaar er udløbet, kan det konstateres, at det baade i politisk og økonomisk Henseende er gaaet bedre, end man i den første Tid efter Besættelsen var indstillet paa at vente. Landet har mærket Krigens og Tidens Byrder, men det er en fælles Lod for de europæiske Folk, og med dyb Medfølelse maa vi tænke paa de Millioner, hvis Vanskeligheder og Bekymringer er af langt alvorligere Art end dem, vi hidtil har haft at bære paa. Det er en af Virkningerne af Tidens haandgribelige Alvor, at Følelsen af Samhørighed med andre Folk trods de tavse, lukkede Grænser er meget mere Virkelighed end nogen Sinde før.

*

Paa den Dag for et Aar siden, da Ordren udgik til Mørklægning af Danmark, fødtes to Ting, som fik bestemmende Betydning for det danske Folks Holdning og den indre Udvikling i Landet, to Handlinger, som udsprang af en dyb og instinktiv Forstaaelse af Befolkningens Sind og Trang, og som er blevet Grundloven for Livet under de nye Vilkaar. Det var Kongens Opraab til det danske Folk og den politiske og folkelige Samling, der fik sit ydre Udtryk i Samlingsregeringens Dannelse.

Aldrig har den danske Befolkning stærkere og mere ubestrideligt bekræftet sin Ret til den Frihed, hvori det hidtil havde levet, end da det i fuld Forstaaelse af det Ansvar, der er Frihedens Forudsætning, uden Vaklen tog Kongens Ord op til Efterlevelse:

„Under disse for vort Fædreland saa alvorlige Forhold opfordrer jeg alle i By og paa Land til at vise en fuldt ud korrekt og værdig Optræden, da enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger.“

Dette Ansvar blev taget op af den enkelte og alle som en Selvfølgelighed. Paa denne alvorlige Dag og i Dagene derefter viste Danskerne alle en gammel Kulturnations bedste Egenskaber, og der kom over Befolkningens Holdning en Værdighed, som har haft sin meget store Betydning — over for os selv, i Forholdet til de tyske Besættelsesmyndigheder og i Bedømmelsen af det danske Folk uden for de lukkede Grænser.

Bag Befolkningens Ro og Værdighed ligger en nrøkkelig Tillid til det tyske Riges Tilsagn om, at Kongeriget Danmarks territoriale Integritet og politiske Uafhængighed ikke berøres af de Begivenheder, der gjorde den 9. April smertelig for os. Thi det er jo rigtigt, naar det i den danske Regeringserklæring, som vi offentliggjorde i Gaar, hedder, at „det tjener intet Formaal at skjule, at Begivenhederne den 9. April har hvilet tungt paa os alle“. Men det er ogsaa rigtigt — og det bør retfærdigvis siges paa denne Dag — naar det i Regeringserklæringen fremhæves, at den tyske Værnemagts Hensyntagen til danske Følelser og Stemninger har medvirket til, at det forløbne Aar har formet sig saa roligt.

Vort nationale Liv under de givne

Eftertanken vil beskæftige alle Sind i Dag, og ingen vil glemme at tænke paa den Ungdom, der hin Aprilmorgen i det tidlige Dagry satte Livet ind, eller paa dem, der satte Livet til, og for hvis Nærmeste ogsaa Savnets Smerte blev knyttet til den 9. April. Vore Følelser i Dag er vore egne og fælles for alle Danske. De behøver intet ydre Udtryk.

*

Den anden store Ting, som blev skabt den 9. April, og som viste sig at have Bærekraft, var Samlingen i Danmark. Det gælder om denne politiske Samling, der ogsaa er blevet en folkelig Samling, det samme som om Befolkningens værdige Holdning: ingen af Delene kunde være forekommet, hvis ikke Folket paa Forhaand havde haft det i sig. Det er ikke noget, man skaber paa en Dag — men en eneste Dag kan kalde det frem. Der var Forskel mellem Anskuelser i Danmark, men ingen Afgrund af Bitterhed mellem dem, sociale Forskelle, men ikke haarde sociale Spændinger. Danskerne var et Folk, som det har været det i tusind Aar og vil vedblive at være det tusind Aar endnu, det mest ensartede Folk i hele Verden. Vi blev et enigt Folk, som skød al Uenighed og alt det daglige Kævl til Side for den ene store Opgave: at føre Danmark igennem Vanskelighederne frem til den Tid, da vi igen staar som et frit Folk. Vi opnaaede den fulde Enighed i Hovedsagen og Tillid mellem Landsmænd. Dette skal bevares og føres videre. Ogsaa ved det engang kommende Genopbygningsarbejde vil der blive stillet de største Krav til Samling og Sammenhold.

Vi ved ikke, hvad der ligger foran os. Det er en mørk Vej, vi følger, og det kan med Sikkerhed siges, at Vanskelighederne vil blive store. Men maaske gaar det, som det er gaaet i det første Aar af den nye Tidsregning: bedre end vi venter. Lad os gaa ind til det med godt Mod og som gode Landsmænd.

Dag til Dag

Pohle m: 190

9. april 1941.

Handl!

Et Aar efter —

For det Slægtled, som lever nu, vil den 9. April staa som en Dag, der aldrig udslettes af deres Sind. Saa dybt præget er Indtrykket af den Foraarsmorgen i Fjor, da Danmark blev draget ind under Krigens Omraade og besat af fremmede Tropper, at det ikke nogen Sinde vil kunne glemmes. Men det skal det heller ikke. Thi som den svenske Professor Nils Ahnlund skrev: Paa den rene Glemsel kan man ikke her i Verden bygge noget godt.

Nu, da et Aar under de ændrede Vilkaar er udløbet, kan det konstateres, at det baade i politisk og økonomisk Henseende er gaaet bedre, end man i den første Tid efter Besættelsen var indstillet paa at vente. Landet har mærket Krigens og Tidens Byrder, men det er en fælles Lod for de europæiske Folk, og med dyb Medfølelse maa vi tænke paa de Millioner, hvis Vanskeligheder og Bekymringer er af langt alvorligere Art end dem, vi hidtil har haft at bære paa. Det er en af Virkningerne af Tidens haandgribelige Alvor, at Følelsen af Samhørighed med andre Folk trods de tavse, lukkede Grænser er meget mere Virkelighed end nogen Sinde før.

*

Paa den Dag for et Aar siden, da Ordren udgik til Mørklægning af Danmark, fødtes to Ting, som fik bestemmende Betydning for det danske Folks Holdning og den indre Udvikling i Landet, to Handlinger, som udsprang af en dyb og instinktiv Forstaaelse af Befolkningens Sind og Trang, og som er blevet Grundloven for Livet under de nye Vilkaar. Det var Kongens Opraab til det danske Folk og den politiske og folkelige Samling, der fik sit ydre Udtryk i Samlingsregeringens Dannelse.

Aldrig har den danske Befolkning stærkere og mere ubestrideligt bekræftet sin Ret til den Frihed, hvori det hidtil havde levet, end da det i fuld Forstaaelse af det Ansvar, der er Frihedens Forudsætning, uden Vaklen tog Kongens Ord op til Efterlevelse:

„Under disse for vort Fædreland saa alvorlige Forhold opfordrer jeg alle i By og paa Land til at vise en fuldt ud korrekt og værdig Optræden, da enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger.“

Kaar har faaet Mulighed for at finde og fæstne sit Indhold. Intet har stærkere bidraget hertil end den Proklamation om Befolkningens Holdning, som blev baaret frem af den enestaaende Tillid, Kongen har vundet sig i den danske Befolkning. Dette kongelige Budskab, der lagde Ansvaret for vort Fædreland over paa hver enkelt og paa hver enkelt Danskers Handlinger, vil ogsaa være bestemmende for Befolkningens Holdning i Dag. Det var dette Regeringserklæringen formede i disse Ord: „Lad Dagen give Anledning til Eftertanke, men lad den passere under værdig Holdning fra hver enkelts Side og uden Demonstrationer af nogen Art, saasom Flagning eller paa anden Maade.“

Eftertanken vil beskæftige alle Sind i Dag, og ingen vil glemme at tænke paa den Ungdom, der hin Aprilmorgen i det tidlige Daggry satte Livet ind, eller paa dem, der satte Livet til, og for hvis Nærmeste ogsaa Savnets Smerte blev knyttet til den 9. April. Vore Følelser i Dag er vore egne og fælles for alle Danske. De behøver intet ydre Udtryk.

*

Den anden store Ting, som blev skabt den 9. April, og som viste sig at have Bærekraft, var Samlingen i Danmark. Det gælder om denne politiske Samling, der ogsaa er blevet en folkelig Samling, det samme som om Befolkningens værdige Holdning: ingen af Delene kunde være forekommet, hvis ikke Folket paa Forhaand havde haft det i sig. Det er ikke noget, man skaber paa en Dag — men en eneste Dag kan kalde det frem. Der var Forskel mellem Anskuelser i Danmark, men ingen Afgrund af Bitterhed mellem dem, sociale Forskelle, men ikke haarde sociale Spændinger. Danskerne var et Folk, som det har været det i tusind Aar og vil vedblive at være det tusind Aar endnu, det mest ensartede Folk i hele Verden. Vi blev et enigt Folk, som skød al Uenighed og alt det daglige Kævl til Side for den ene store Opgave: at føre Danmark igennem Vanskelighederne frem til den Tid, da vi igen staar som et frit Folk. Vi opnaaede den fulde Enighed i Hovedsagen og Tillid mellem Landsmænd. Dette skal bevares og føres videre. Ogsaa ved det engang kommende Genopbygningsarbejde vil der blive stillet de største Krav til Samling og Sammenhold.

Vi ved ikke, hvad der ligger foran os. Det er en mørk Vej, vi følger, og det kan med Sikkerhed siges, at Vanskelighederne vil blive store. Men maaske gaar det, som det er gaaet i det første Aar af den nye Tidsregning: bedre end vi venter. Lad os gaa ind til det med godt Mod og som gode Landsmænd.

Dag til Dag

Politiken m: 189.

8 april 1941.

Den 9. April, Aarsdagen for Danmarks Besættelse

En Udtalelse fra Regeringen, der henviser til Kongens Budskab og opfordrer hver enkelt til at udvise værdig Holdning og afstaa fra alle Demonstrationer, f. Eks. Flagning

I Anledning af, at det i Morgen er Aarsdagen for den tyske Besættelse af vort Land, udsendte Regeringen i Gaar nedestaaende Henvendelse til Befolkningen:

DER er nu forløbet et Aar siden den Morgen den 9. April, da Verdenskrigens Begivenheder drog med sig, at det tyske Riges Værnemagt rykkede ind i Landet. I sit Budskab til Folket lagde Kongen enhver paa Sinde at vise rolig og behersket Holdning og loyal Optræden over for alle, som har en Myndighed at udøve. Kongen understregede i dette Budskab, at enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger.

I det Aar, der er gaaet, har det danske Folk efterlevet Kongens Budskab. Det tjener intet Formaal at skjule, at Begivenhederne den 9. April har hvilet tungt paa os alle, men takket være Befolkningens værdige Holdning og den tyske Værnemagts Hensyntagen til danske Følelser og Stemninger er det lykkedes saa vel paa det politiske som paa det økonomiske Omraade at komme igennem Aaret under gunstigere Vilkaar, end vi ved Besættelsens Begyndelse havde turdet regne med. Den hidtidige Udvikling berettiger os til at haabe, at Danmark i Tillid til det tyske Riges Tilsagn om Bevarelse af Landets Integritet og politiske Uafhængighed ogsaa fremdeles vil staa de vanskelige Tider igennem bedre end mange andre Lande, der ligesom vort Land er blevet berørt af det store Opgør.

Naar vi oplever Aarsdagen for Landets Besættelse, lad da disse Betragtninger nedfælde sig i Sindet og lad os alle være enige om, at Kongens Budskab og Folkets Tro paa dets Fremtid fremdeles skal være det Grundlag, hvorpaa Nationen og den enkelte i Bevidstheden om vort store Ansvar for vort Fædreland handler i enhver Situation. Lad Dagen give Anledning til Eftertanke, men lad den passere under værdig Holdning fra hver enkelts Side og uden Demonstrationer af nogen Art, saasom Flagning eller paa anden Maade.

Fellen Tegn m: 78.
2 april 1941.

Amerikansk aksjon også overfor franske skib?

Opfordring til Meksiko om å beslaglegge utenlandske fartøier.

Offisiell protest fra Tyskland og Italia.

Spesialtelegram gjennom Press Telegraph.

New York, 1. april.

Det ser ut til at de amerikanske myndigheter akter å legge beslag også på de franske fartøier som ligger i amerikanske havner. Politiet i New York har nemlig opptatt en fortegnelse over samtlige franske skib i New Yorks havn. Et av disse skib stakk i dag plutselig tilsjøs med ukjent mål. Blandt de fartøier som ligger i havnen er luksUSDamperen „Normandie”.

Mexico, 1. april.

(NTB) Etter hvad „Ultimas Noticias” forteller bekrefter det meksikanske marinedepartement at det allerede foreligger en opfordring fra Washington om å følge De forente Staters eksempel med hensyn til beslagleggelse av utenlandske skib.

Washington, 1. april.

Den tyske og italienske regjering har protestert mot beslagleggelsen av tyske og italienske skib i amerikanske havner. Protestene har vært drøftet av utenriksminister Hull, krigsminister Stimson og marineminister Knox. Beslagleggelsen har vakt den største oppmerksomhet og man undres på hvilken form Justisdepartementet vil finne for å forklare beslutningen. Det er den almindelige opfatningen at skibene vil bli satt inn i fart på England.

Det meddeles at beslagleggelsen

har funnet sted på president Roosevelts eget initiativ. Hull vegret sig ved å kommentere meddelelsen og nektet å fortelle hvad skibene skulde brukes til.

Der er sendt ut arrestordre mot besetningene på de tyske og italienske skib. Ordren gjelder 100 tyske og 775 italienske sjøfolk. Begrunnelsen er overtredelse av de amerikanske innvandringsbestemmelser som ikke tillater at fremmede sjøfolk opholder sig mere enn 60 dager i U.S.A.

De danske sjøfolk skal derimot behandles som „U.S.A.s gjester” og de får inntil videre bli ombord i sine skib. Senere skal den danske legasjon ta vare på dem og sørge for dem.

Deutsche Zeitung in Norwegen.

Nr. 67. 20 März 1941.

Dänemarks politischer Irrtum

Ohne die Freundschaft Deutschlands geht es nicht

Kopenhagen, 19. März

Unter dem Titel «Der Irrtum der Demokratie, dänische Aussenpolitik von 1864—1940» ist in dem Kopenhagener Verlag Nyropa ein Buch des dänischen Publizisten Graf Bentholstein erschienen, das der Verfasser eine der «nationalen Studentenaktion» gewidmete Streitschrift, aufgebaut auf einem von ihm vor diesem Gremium Ende 1940 gehaltenen Vortrag, nennt. — Was diese Publikation veranlasst hat und welchen Zweck sie verfolgt, darüber sagt Bentholstein in einem Vorwort u. a.:

«Seit 1933 haben dänische verantwortliche Kreise ständig versucht, eine Aussenpolitik über das nationalsozialistische Deutschland

hinweg zu führen, dessen Einfluss man in Dänemark fürchtete und namentlich durch die Presse in jeder Weise zu bekämpfen suchte. Immer mehr verschanzte die dänische Volksführung sich hinter einer nordischen Sonderpolitik mit einer ausgesprochenen Neigung zu England zum Schutz der parlamentarischen Demokratie und der dänischen und skandinavischen Reste des europäischen, internationalen marxistischen Gewerkschaftswesens.

Zu beweisen, dass es sich für Dänemark durch drei Menschenalter hindurch immer mehr als verhängnisvoll erwiesen hat, eine Aussenpolitik unabhängig von Deutschland führen zu wollen und zu beweisen, dass es die Aussen-

und Militärpolitik der demokratischen Parteien war, die Dänemark zum 9. April führte, und zu beweisen endlich, dass unsere offizielle nationale Einigungsregierung sich heute in einem Zustand inneren Widerstreits und der Auflösung befindet, der nicht andauern darf, ist das Ziel dieser Abhandlung.

Es ist meine Hoffnung, dass diese Darlegungen der aktuellen Frage der vitalen Zukunftsinteressen des dänischen Staates dazu beitragen mögen, dass Dänen, die von dem offiziellen Nationalismus des Augenblicks geblendet sind und noch glauben, dass parlamentarische Parteien, Kompromisse und taktische Manöver, wenn auch seit dem 9. April in den Danebrog gehüllt, weiter die Losung der Zeit sind, zu der Erkenntnis kommen, dass der Gesundungsweg des krankheitsgezeichneten dänischen Volkes durch einen umfassenden politischen Systemwechsel auf Grundlage nationalsozialistischer Prinzipien zu einer aufrichtigen Freundschaft mit dem neuen Deutschland führt».

Dänische Europäer oder missglückter Skandinavismus.

("Kritisk Ugerævne", Kopenhagen, 24.1. 41)

Lieber spät als niemals, sagt ein altes Sprichwort, das aber nicht mehr gilt einer absolut unmöglichen Aufgabe gegenüber - und man muss schon sagen, dass der Skandinavismus in seiner veralterten Form eine solche ist. Eine Utopie, die die Geschichte mit blutiger Schrift zurückgewiesen hat.

Skandinavien will und kann nicht unter einer gemeinsamen Führung und unter einer gemeinsamen Verteidigung gesammelt werden. Das geht kulturell ausgezeichnet, und dazu hatten die drei nordischen Reiche auch allezeit die Freiheit. Die gemeinschaftliche Führung dagegen ist unmöglich, denn sie arbeitet dem natürlichsten von allem entgegen: "den vereinigten europäischen Staaten." Der natürliche Platz Skandinaviens in Europa ist nicht eine isolierte nordische Einheit, darum sind auch alle Vereinigungsbestrebungen unter dem Wahlspruch: "Die Einheit des Nordens" missglückt.

Die jahrhundertelangen, blutigen Kriege um die Führung in Skandinavien haben den vollen Beweis erbracht, dass man auf diesem Weg nicht weiterkommt.

Dänische Europäer, schwedische Europäer und norwegische Europäer sind das grosse Ziel. Man könnte sie passend mit internationalen skandinavischen Europäern bezeichnen. Als Teil der vereinigten europäischen Staaten könnten sich die drei nordischen Reiche wirtschaftlich und kulturell soweit vereinigen, als die drei Völker sich überhaupt begegnen können. Als Teil dieser Staaten hat Skandinavien keine Süd- oder Ostgrenze, die es allein verteidigen müsste. Dies würde die Aufgabe ganz Europas sein und eine bessere Regelung für Skandinavien ist nicht denkbar. Sie ist ein Ziel, wonach zu streben sich lohnt.

Was wäre Amerika, wenn die vielen Nationen, die dort leben, isolierte Staaten mit Zollgrenzen und all dem bilden würden, was Europa zugrundeegerichtet hat? Es würde überhaupt einfach nicht existieren und keine Macht im Rat der Nationen besitzen.

Dasselbe ist der Fall mit Russland. Es würde nicht existieren als eine grosse slawische Macht, wenn die 150 Nationen und Rassen, die Russland beherbergt, als kleine Staaten, isoliert und unter den gleichen Gegensätzen zueinander stünden wie die europäischen Staaten auf die man kaum noch sehen kann, denn die Jahrhunderte haben merkwürdige Grenzen geschaffen und dadurch Ultranationalismus und Unduldsamkeit unter den Nachbarn hervorgerufen.

Die Schweiz ist ein Beispiel dafür, dass Franzosen, Deutsche und Italiener in einer vernünftigen Staatseinheit friedlich nebeneinander leben können. Überall haben wir mahnende und belehrende Beispiele vor uns, aber wir wollen sie nicht sehen, wir wollen unseren Kampf der Selbstvernichtung weiterführen.

Anhänger des englischen Systems wollen auf die Freiheit des Nordens unter diesem System hinweisen. Ja, Freiheit angesichts der Mündungen der englischen Blockadekanonen, Freiheit unter dem maritimen Welt-system, das nur auf einer Insel ausserhalb der Westgrenze Europas aufrechterhalten werden konnte, von einer Bevölkerung von 40 Millionen, während Europa ein Konglomerat von uneinigen Staaten war, ein Europa, zersplittert in eine Unzahl Kleinstaaten, die sich gegenseitig durch Handels- und militärische Kriege niederhielten in einer ununterbrochenen Reihenfolge, jahrhundertlang.

Der Versailler Vertrag zeigte dieses Abrüstungssystem in Reinkultur, indem es weitere Kleinstaaten schuf, deren Grenzen quer durch alle wirtschaftlichen Linien liefen, ja, die auch geographisch betrachtet eine Unmöglichkeit waren. Die Zollgrenzen Europas wurden durch diesen Vertrag um tausende von Kilometern vermehrt, und deren Uneinigkeit wuchs durch eine zwanzigjährige Krise hindurch zu einem neuen Weltkrieg.

Kann ein vernünftiger, vaterlandsliebender Mensch, der Dänemarks wirkliches Wohl will, diesen unhaltbaren Zustand auch weiterhin wünschen? Wäre es nicht an der Zeit, dem Volk die Augen für dieses grosse Ziel zu öffnen, statt wieder mit dem unmöglichen Skandinavismus anzufangen?

Die Absicht, die sich hinter der innigen Zusammenarbeit mit Schweden verbirgt, welche letztere ebenfalls eingeleitet worden ist und die Schweden immer mehr Gelegenheit gibt, sich in Dänemarks Angelegenheiten zu mischen, ist ganz offenbar. Diese Bewegung ist von Leuten eingeleitet worden, die ihren persönlichen Vorteil darin sehen, das alte, zerstörende System auch in Zukunft in Dänemark fortzusetzen, ja, nicht nur für Dänemarks Zukunft, sondern für ganz Europas. Diese Menschen haben davon gelebt und grosse Geldsummen am Handel mit England und an der Einfuhr von England verdient. Aber Dänemark kann davon nicht leben, von England zu importieren; wir wollen im Laufe der Zeit instande sein, von allen Ländern zu importieren, - kann aber England als Gegenleistung unsere Erzeugnisse kaufen? Hierum handelt es sich.

Unser Hauptmarkt liegt von nun an im Süden. Dies ist eine unabänderliche Tatsache und unser Hauptimport wird auch aus dem Süden kommen, dies ist eben so unabänderlich. Was immer die alten Importeure sagen und wie immer sie sich an das Vergangene klammern, werden sie doch gezwungen sein, entweder ihren Handel umzulegen oder zugrunde zu gehen. Damit ist aber nicht gesagt, dass wir von England nichts einführen oder mit England nicht in Verbindung stehen wollen. Diese Verbindung wird ein natürlicher Teil sein, genau wie alle anderen, wenn England, den vereinigten europäischen Staaten als westlicher Vorposten angehören wird, welchem Schicksal es nicht entgehen kann. Dies ist die Schranke, die verhindern soll, dass Amerika denselben Einfluss auf Europa bekommt, wie England ihn gehabt hat und dieselbe Rolle als Weltbeherrscher übernimmt, der bestimmt, wann Europa zwecks Unterwerfung blockiert werden soll.

Das ganze Geschrei um den Skandinavismus, das augenblicklich von der Politik in Szene gesetzt worden ist, ist nicht als ein versteckter Versuch, dem neuen Gedanken um ein vereinigtes Europa entgegenzuarbeiten mit der besonderen Absicht, Deutschland zu reizen, wo dieser Gedanke infolge der Ereignisse entstanden ist. Es ist ein Versuch von derselben Art wie der merkwürdige parteipolitische Nationalismus, dessen Absicht ja nur ist, den internationalen Radikalismus an der Macht zu halten.

Für das dänische Volk als Einheit ist dies ganz negativ und führt zur Selbstvernichtung. Was erreichen wir damit, wenn wir einen so starken Nachbarn wie Deutschland reizen und ihm entgegenarbeiten der für ein Weltziel kämpft? Das Ganze ist so naiv, dass man glauben könnte, die Betreffenden hätten ihre fünf Sinne nicht beisammen, und wirkt auf ernste, sehende Menschen wie eine unhöfliche Gebärde einem starken Gegner gegenüber, der über solche Warrenstreiche einfach die Achseln zucken kann.

Die Zukunft Dänemarks ist unlöslich an die Zukunft des neuen Europas geknüpft. Als dänische Europäer haben wir grosse Zukunftsmöglichkeiten. Wenn das alte, unduldsame System in Europa wieder eingeführt wird, ist die Geschichte Dänemarks zu Ende.

K.K.

9 Videns Tegn m: 2

3 jan - 1941

Dansk forslag om et sam-nordisk universitet!

For å ta vare på sprog-fellesskapet
og den felles kultur-arv.

I en artikkel i „Politiken” tar
dr. Sven Clausen til orde
for et samnordisk universitet,
slik som Grundtvig engang
tenkte sig det.

Utvilsomt ligger megen nordisk arv
unyttet. I øieblikket kjenner man det
dypere enn noensinne og er mere enn

noensinne besluttet på å heve denne
arv så snart tilfelle gis.

Måtte dette ikke gå som det så of-
te går, at når sjømannen er kommet
godt og vel iland glemmer han de
voksls han lovet kirken da han var
i havsnød. —

Og må jeg så til slutt si at efter

min mening hever man ikke denne
ubrukte nordiske arv ved å kaste blik-
ket tilbake. Jeg for min del kan i hvert
fall ikke ta mere om vikingene. For
min skyld kan Rollo være norsk eller
svensk, mig er det like meget. Jeg er
mere interessert i om et nyopstått fe-
nomen får samme navn over hele Nor-
den og det er også viktigere, for det
vedrører fremtiden. Sprogfellesskapet
og rettsfellesskapet, det er den nord-
iske arv, vi nu gjerne skulde verne om,
det er i den ellefte time for sprogets
vedkommende — men man tør vel
håpe at efter midnatt kommer de små
timer og siden gry.

Og det voksls, vi nu skulde love
himlen for vår frelse, det er bare ett:
Oprettelsen av et samnordisk univer-
sitet så snart det overhodet lar sig
gjøre. Bare derigjennem kan vi sikre
og nytte den nordiske arv, som hittil
på alt for mange områder har vært
forlatt arv.

Og allersist vil jeg da i dette Grundt-
vig-år citere, hvad Grundtvig for 101
år siden sa om dette universitet. Det
lyder således:

„Ret mange Skridt vilde den føl-
kelige Dannelse da vist ikke gøre.
før det blev Nordens lyst at rejse en
stor videnskabelig Højskole, vist nok
ikke for Latineri og Romer-Ret, men
for Menneskelivets Udvikling og
Forklaring i dets gådefulde Dybde
og herlige Mangfoldighed, altså et
Universitet (en alt omfattende
Granskning), der ikke er et romersk
Præleri, men virkelig svarer til sit
Navn og lærer Verden at kende en
nordisk Videnskabelighed, der over-
gaar den romerske”.

Det er kjedelig at disse Grundtvigs
ord i så høj grad smaker av pral. Hans
tilhengere burde ta denne kjedelige
smak av ordene ved å få det universi-
tet istand. Det skylder vi Grundtvig
— og ennu mere oss selv.

Sven Clausen.

Tidens Tegn nr. 2
3 jan. 1941.

„Danskheten av 1940“.

Dansk nasjonaltølelse og Kontinental-europeisk samarbeid.

For „Tidens Tegn“ av dr. jur. C. ASCHE.

I.

I det snart tre kvart år, som er gått siden den 9. april 1940, har det danske folks nasjonaltølelse utviklet sig og vokset sig sterk. Hvilke plikter danskheten for tiden pålegger folket og de enkelte, er blitt et forgrunnsspørsmål i den herværende offentlige og private meningsutveksling. Aldri før er det blitt talt og skrevet så meget om å „være dansk“. I foredrag og aviser manes der til å elske fedrelandet, studere dets historie og være „bevisst dansk“. Den nasjonale propaganda, som utfolder sig på denne måte, er både velment og vakker. Allikevel må den berøre den objektive iakttagelse noe eiendommelig; man spør nemlig sig selv, om en så kraftig agitasjon for danskheten virkelig er påkrevet. Er det ikke noe helt selvfølgelig og naturlig for danske,

navnlig i tider, som er svære for fedrelandet, å „føle dansk“? Og skulde det så behøves ekstra oppfordringer eller anstrengelser i denne retning?

Et levedyktig folk bærer jo fedrelandsfølelsen i sin sjel. Således også her i Danmark. De patriotiske agitatorer mener vel imidlertid, at det i disse alvorstider ikke er nok å „føle dansk“, men at patriotismen må frembevises nettopp til „bevisst danskhet“. Hvad vil det si? Noen ser heri en kunstig overeksponering av det patriotiske begrep. Er det ikke bedre, spør de, å „føle dansk“ så å si ubevisst, å „være dansk i sinn“ som noe uundgåelig, som ikke kan være anderledes? Adskillige nøkternt tenkende mennesker hertilands synes endog å mene, at den „bevisste danskhet“ lett kan bli „en slags stillestående, anstrengt, reaksjo-

nær hurrapatriotisme eller forloren opstemthet“. Således resonnerer f. eks. nylig en kjent dansk prest (Knud Hansen i Assens), om hvis sanne og nidkjære fedrelandssinn der ikke kan være skygge av tvil.

En annen sak er det, at danskheten under de nu herskende merkelige forhold ganske av sig selv får en sterkere farvenyanse. „Danskheten av 1940“ har ganske naturlig to sider: Samtidig med å hevde dansk tradisjon og dansk ære må man innstille sig overfor nutidens omstyrtende begivenheter. Danmarks forhold til det nye Europa, som er under dannelselse, må bestemmes. En ansett dansk forfatter, Karl Nielsen, finner finner bemerkelsesverdige uttrykk herfor i en bok, han nylig har ladet offentliggjøre under titelen „Dansk at være“, og hvori der kastes et in-

(Forts. siste side)

over Danmark, hadde folket kraft til å knesette den samlingspolitikk, hvis konsekvenser siden er blitt dratt. Som bekjent dannedes siste sommer den nasjonale samlingsregjering, hvori representanter både for de to gamle regjeringsspartier — socialdemokratiet og det radikale venstre — og for de konservative, bondevenstre og „rettsforbundet“ deltar. Den langt overvegende del av det danske folk står bak denne regjering, hvis egentlige styrke dog avhenger av dens vilje og evne til positivt samarbeid. Et av den nasjonale enhets første bud er, at riksdagens forhandlinger heves opp over den tidligere partipolitikk og partistrid. Viljen til samarbeid etter store linjer fremgår bl. a. av at mens flere viktige regjeringss-

foranstaltninger for å stanse prisenes opadgående bevegelse.

III.

Spør man om Danmarks fremtid, må svaret bli, at den efter alt å dømme kommer til å preges av følgende prinsipper og mål:

Danmark kommer til å beholde sin politiske frihet og uavhengighet; det kommer til å dyrke og pleie både det gode naboskap til det øvrige Norden og det gode forhold til og samarbeidet med Stortyskland — med henblikk på dettes storråd og det nye Kontinentaleuropa. Danmark kommer til i overensstemmelse med det store europeiske skjebnefellesskap under hensyntagen til sine egne tradisjoner på den ene og det nye Kontinentaleuropas utvikling og behov på den annen side.

Danskheden

(Fortsatt fra side 2).

teressant lys både på det danske folks psyke under landets nuværende tilstand og tillige på Danmarks stilling til betydningsfulle aktuelle problemer, ikke minst vedrørende forholdet til utlandet.

Forfatteren ser den kjensgjerning i øinene, at danskene idag står ansikt til ansikt med det nye Tyskland. Han påpeker, at helt siden det 18. århundre har danskene vært avtagere av franske og engelske ideer og begreper. „Men idag er denne forbindelse avbrutt“, sier han videre; „fra Frankrike og England bringes der ikke danskene mere noe nytt, hvad der er en følge ikke bare av de ytre maktforhold, men også av, at en epoke i de nevnte to lands historie er avsluttet“. Når nu tankene sydfra så sterkt trenger sig på, så henger dette etter forfatterens mening ikke alene sammen med, at man er inne under det maktområde, som det tyske rike behersker, men også med, at danskene ad de indre motivers vei er ført frem til den grense, hvor tysk og dansk ånd møtes til en ny ordning av innbyrdes forhold, — forhåpentlig til gjensidig befruktning. Skal der komme noe ut av dette møte, sier Karl Nielsen, så må møtet skje i full frihet og gjensidig respekt: „ethvert folk føler sig forpliktet overfor sitt eget æresbegrep“.

Nu kan danskene jo føle sig overbevist om, at tyskerne ikke vil gå deres frihet for nær. Men man har samtidig hertilands en dyp følelse av, at Danmark er i støpeskjeen og må innstille sig i forhold til det nye Europa. Danskene må bekjenne kulør overfor resultatene av den europeiske revolusjon av 1940. Hvor forskjellig er ikke Danmarks stilling i forhold til situasjonen under verdenskrigen 1914—18! Dengang kunde man hertilands nøies med å være tilskuere; nu derimot er det, som Karl Nielsen sier, ikke mere mulig for danskene å være „skjebneløse og neutrale“; — danskene er i båt sammen med de lidende folk og skal formes påny sammen med den øvrige menneskehet.

II.

Tunge plikter påhviler Danmarks regjering og riksdag. Da de veldige begivenheter i våren 1940 rullet inn over Danmark, hadde folket kraft til å knesette den samlingspolitikk, hvis konsekvenser siden er blitt dratt. Som bekjent dannedes siste sommer den nasjonale samlingsregjering, hvor representanter både for de to gamle regjeringspartier — sosialdemokratiet og det radikale venstre — og for de konservative, bondevenstre og „rettsforbundet“ deltar. Den langt overveieende del av det danske folk står bak denne regjering, hvis egentlige styrke dog avhenger av dens vilje og evne til positivt samarbeid. Et av den nasjonale enhets første bud er, at riksdagens forhandlinger heves op over den tidligere partipolitikk og partistrid. Villen til samarbeid etter store linjer fremgår bl. a. av, at mens flere viktige regjerings-

ressorts er forblitt under ledelse av sosialdemokratiske ministre, er der tilført regjeringen friskt blod og nye krefter gjennom utnevning av, tilhels upolitiske, ministre, som har sin rot i det praktiske hverdagsliv og råder over vidtrekkende økonomisk sakkunnskap. Dette er særig viktig, fordi det er de økonomisk-politiske oppgaver, som nu trenger sig frem i forgrunnen.

Det av regjeringen i sin tid forkynte samlingsprogram var meget lovende, navnlig fordi det gikk ut på, at regjeringen vilde søke å gjennomføre reformer, som kan skape sikkerhet for sunde økonomiske forhold. Regjeringen har navnlig gitt løfte om, at der skal treffes virksomme foranstaltninger til bekjempelse av arbeidsløsheten og forminskelse av understøttelsesstrangen.

Det er naturlig og menneskelig forklarlig, når det faller adskillige medlemmer av de gamle regjeringspartier temmelig tungt å opgi tidligere økonomisk-politiske doktriner, som det siste halve års hurtige utvikling faktisk har gjort umulige. Dog kan man i mange tilfelle fastslå en god vilje og redbonhet til forandring, hvor dette er nødvendig. Samarbeidet innenfor den nasjonale regjering virker i det store og hele upåklagelig og har båret mange positive frukter. Men der finnes, som rimelig er, en rekke særdeles vanskelige problemer, hvis løsning krever lenger tid.

Såne krav er forståelige, men deres gjennomførelse i praksis er ingenlunde lett. En hård nøtt for regjeringen og riksdagen å knekke er også de store prisstigninger, som er så meget desto tungere for den brede befolkning å bære, som der jo i almindelighet er satt en stopper for arbeidernes lønnsforhøielser. Siden krigens utbrudd er engrosprisene steget fra indekstall 111 til 190. Kronens kjøpeevne er altså skrumpet inn med nesten 42 prosent. Butikkprisene kommer jo som sedvanlig noe etter engrosprisene; men leveomkostningene i Danmark er dog siden krigens utbrudd steget fra 107 til 145. På grunn av pris- og lønnsforholdene stilles samlingsregjeringen overfor meget innviklede oppgaver. Den anstrenger sig energisk for å få bukt med dem; men der er jo dem, som bebreider regjeringen, at den skal ha forsomt i tide å treffe virksomme foranstaltninger for å stanse prisenes opadgående bevegelse.

III.

Spør man om Danmarks fremtid, må svaret bli, at den efter alt å dømme kommer til å preges av følgende prinsipper og mål:

Danmark kommer til å beholde sin politiske frihet og uavhengighet; det kommer til å dyrke og pleie både det gode naboskap til det øvrige Norden og det gode forhold til og samarbeidet med Stortyskland — med henblikk på dettes storrum og det nye Kontinentaleuropa. Danmark kommer til i overensstemmelse med det store europeiske skjebnefellesskap under hensyntagen til sine egne tradisjoner på den ene og det nye Kontinentaleuropas utvikling og behov på den annen side.

Land unter dem Danebrog

Dänemarks innerer „Nervenkrieg“

Von unserem Korrespondenten Paul Baumgarten

Kopenhagen, Mitte November

In dem großen Kopenhagener Restaurant im Stadtzentrum sind alle Tische besetzt. Kristall und Glas werfen tausendfältig das Licht zurück, das von den Kronen in den Saal strömt. Jugend und Alter verteilen sich gleichmäßig. Bestimmte Gruppen von Gästen lassen sich feststellen, „das Publikum“ ist in allen Schattierungen zur Stelle. In einer Abteilung, von anderen nur geschieden durch die Festkleidung der Gäste, feiert eine Hochzeitsgesellschaft. Gegenüber dem Orchester hebt sich eine lange Tafel mit Kerzen und kostbarem Blumenschmuck hervor.

Das Orchester, bekannt und beliebt als das eleganteste der dänischen Hauptstadt, bricht einen Walzer plötzlich ab und spielt

in einer Weise verschärft, die in die glatte Außenwand dänischen Formvergnügens viele Rillen und Risse reißt. Daß die Kriegsergebnisse das friedliche dänische Eiland im sturmbelegten europäischen Meer überflutet haben, ist eine Tatsache, mit der man sich abgefunden hat. Daß es aber jetzt unter den Dänen Menschen gibt, die nicht den Wunsch hegen und die Sehnsucht haben, die „guten alten Zeiten“ echt und unverändert, völlig unverändert wiederkehren zu sehen, versetzt die innerdänische Auseinandersetzung in einen Wirbel, bei dem Wesentliches und weniger Wesentliches zu scheiden nicht immer ganz leicht ist. Mit allen Mitteln politischer Taktik führen die politischen Kräfte ihren „Nervenkrieg“. Es geht dabei nicht

werden könne, daß die Sehnsucht nach Wiederherstellung der Zustände vor dem 9. April nicht der Wunsch des Volkes, sondern nur einer Partei, nämlich der Sozialdemokraten sei, und daß kein Hohlraum im dänischen politischen Leben deshalb entstehen dürfe, weil die verantwortlichen Politiker allen Strömungen und Kräften der Neuordnung nur mit Schweigen begegnen wollen. Diese Opposition will zunächst nichts mit der ersten haben, sie distanziert sich sogar nachdrücklich von ihr. Aber sie wendet sich gleichzeitig immer deutlicher und kräftiger gegen den Block, der alle Kräfte zum Kampf gegen alle neuen Ideen mobilisiert. Der Rückschritt ist ihm verwehrt, also wehrt er sich verzweifelt gegen die Weiterentwicklung. Dabei begeht er auch formal häufig Fehler, die von der Seite dieser alten gewiegten Taktiker Wunder nehmen müssen. Er stellt Persönlichkeiten in den Vordergrund, an deren Zurückhaltung alle Teile interessiert sein sollten, er wirft Fragen auf, die nicht zur Diskussion zu stehen brauchen, er gleicht — das grobe Bild sei von den strengen dänischen Schönheitsrichtern vergeben — einem Boxer, der „schwer angeschlagen“, seine Rettung auf einem „Glückschlag“, einen k. o. des Gegners setzt, und er vergißt, daß es doch ein Unentschieden gibt oder eine ehrenvolle Punktniederlage.

Im Hinblick darauf, daß das Bestreben immer stärker wird, jeden Verfechter jeder, auch der geringsten Möglichkeit der Bedrohung der dänischen Verfassung zu bezichtigen, nimmt ein konservatives Blatt das Wort: „Die Einigkeit darüber, daß alle, alle Veränderungen auf der Grundlage der Verfassung erfolgen sollen, schließt nicht den Gedanken von Veränderungen aus. Es ist auch nicht im Geiste der Verfassung, daß mit Unwillen auf jedes freie Wort über Veränderungen im Rahmen der Verfassung gehört wird. Es ist unser Eindruck, daß die Erkenntnis eines Zeitenwechsels sich auch innerhalb des Kreises der Politiker geltend macht.“

Und weiter meint das Blatt, daß alle diese schwebenden Fragen in mutigem Geist von den Verantwortlichen und verfassungstreuen Organen behandelt und nicht denen als Monopol überlassen werden, die „mit Unwillen die Verfassung betrachten“. Da die genannten verfassungstreuen Organe bisher sehr heftig auf jede Diskussion reagiert und die Auslösung solcher Erörterungen als Verrat an der Idee der Sammlung gestempelt haben, geht es also offensichtlich jetzt um das Recht der Opposition, das nicht den dänischen Nationalsozialisten allein überlassen bleiben soll.

Diese Entwicklung unter Teilnahme einer Opposition aus dem Innern wird möglicherweise positiv wirksam werden, auch im Sinne der Ausführungen, die der dänische Außenminister Scavenius in seiner Rede vor dem Reichstag gemacht hat. Er sprach von dem Verständnis, das Deutschland für die besonderen Fragen der dänischen Wirtschaft gezeigt hat, und er erwähnte in demselben Zusammenhang die betrübliche Tatsache, daß ein entsprechendes Verständnis nicht in allen dänischen Kreisen vorhanden zu sein scheint. Verständnis nämlich für die Dänemark günstigen Folgen der Bereitschaft Deutschlands, ohne Zögern als Abnehmer der frei gewordenen dänischen Landwirtschaftsproduktion einzutreten. Als Auffassung der dänischen

Regierung bezeichnete Scavenius die Feststellung, daß die aufgesparten Guthaben Dänemarks einmal sehr gut gebraucht werden würden.

So wie der dänische Außenminister in dieser seiner ersten Reichstagsrede, lassen die meisten Verkünder der öffentlichen Meinung keinerlei Zweifel daran, daß die Fortentwicklung eines freien und selbständigen Dänemark in freier freundschaftlicher Zusammenarbeit mit Deutschland erfolgen müsse. Dazu bekennt sich auch, und zwar seit langer Zeit schon die radikale Gruppe der nationalen Opposition. Und daher kann dieser Punkt wohl nicht der Grund für die Erbitterung sein, mit der der politische Kampf geführt wird. Ebenso wenig die Auffassungen von der Stellung und Person des Königs, der von allen Gruppen anerkannt und für ihre Bestrebungen angerufen wird.

Und schließlich herrscht diese Einigkeit auch hinsichtlich des alten ehrwürdigen Symbols des Landes, des Danebrog. Die nationalen Parteien haben die schöne Kreuzflagge ja immer in Ehren gehalten. Darin haben sich ihnen auch die Sozialdemokraten zugesellt, nicht zuletzt dank der besonnenen Vermittlungstaktik des Parteiführers Stauning. Die Fragen also, um die es jetzt geht, sind offene Probleme der Verfassung. In die Mauer der schroffen Ablehnung jeder Erörterung ist eine Bresche geschlagen. Es wird Sache der dänischen Politik sein, in kluger Einschätzung der Realitäten die dänischer Eigenart entsprechenden Lösungen zu untersuchen und zu benutzen.

In einem großen Variété-Restaurant der Hauptstadt zeigt die Uhr Mitternacht. Die Kapelle spielt dänische Vaterlandslieder, während im Hintergrund der Bühne ein großes Bild der milden dänischen Landschaft sichtbar wird. Das Publikum singt ergriffen die Lieder mit, und als zum Schluß die dänische Nationalhymne ertönt, hören alle Gäste stehend die Melodie an, darunter ernst und zurückhaltend die anwesenden deutschen Soldaten.

An der Garderobe treffen sich zwei „politische Feinde“. „Wollen wir Gerüchte tauschen?“ sagt der eine. „Nein“, antwortet der andere, „meine sind nämlich richtig.“

SOLDATENTAG IN KOPENHAGEN

„Die deutschen Soldaten werden in den Kasernen von ihren eigenen Leuten gefangen gehalten.“ So informiert London die Welt. Foto: Conti-Press

„Ich liebe dich“, den Schlager aus dem deutschen Film „Nanette“, weil Nanette gerade in den Saal kommt: Jenny Jugo, den schneeweißen Fuchs über die Schultern gelegt, von befrackten Herren umgeben. Alle Köpfe im Saal geraten in Bewegung. Sie folgen der Prozession, die Augen nehmen jede Einzelheit dieser internationalen Veranstaltung im dänischen Familienkreis auf. Die Violinen schmelzen, die Blicke der Musiker tun ein übriges, das Heiter-Liebenswürdige der dänischen Stimmung vermählt sich mit dem Hauch der „großen Welt“: Kopenhagener Atmosphäre.

Wer sieht dem so wohlgekleideten Ehepaar mit den freundlichen Kindern — die nur etwas laut sprechen — an, daß sie der Kolonialwarenhändler Hansen und seine eheliche Mithelferin sind? Und sie sitzen, einige Schritte von der geschmückten Tafel entfernt, sie nehmen teil an der Festlichkeit, auch am Gespräch; denn natürlich versteht Herr Hansen Deutsch, auch — ach, ja — etwas Englisch. Von der Spannung, die das dänische Volk erfüllt, ist hier nichts zu spüren. Selbst wenn der politische Gegner am Tisch vorüber kommt, bleiben die Augen klar und freundlich; denn es ist ja Fest und Feierabend. Das Unangenehme bleibt für den Vormittag des nächsten Tages, oder des übernächsten.

Es gibt Unangenehmes genug in der dänischen Gemeinschaft. Der Ton der privaten und öffentlichen Auseinandersetzung hat sich

immer sehr, fein zu, und die Gegner beschuldigen einander der Vergrößerung der Mittel, aber sie benutzen sie mit Fleiß. Sie fordern für den politischen Gegner nicht das Gefängnis, aber das Irrenhaus — es muß doch gezeigt werden, daß es hier human zugeht. Unversöhnlich steht der Front der Sammlungsregierung, in der sich die vier großen Parteien des Reichstages zusammengeschlossen haben, die Gruppe der jungen, nationalistischen Kräfte gegenüber, die eine radikale Umlegung der Marschlinie im Inneren und Äußeren fordert. Schon daß sie von „marschieren“ sprechen anstatt von „bewegen“ oder „gehen“ oder „sich verhalten“, ist ein Punkt des Anstoßes, von anderem ganz zu schweigen.

Immer wieder versichern die Presseorgane der Front der Beharrung, daß diese Opposition unbedeutend und nichtssagend sei; aber täglich setzen sie sich mit steigender Erbitterung und wachsendem Zellausmaß mit ihr auseinander. Neben dieser Opposition gibt es eine andere: denjenigen Teil der Anhänger der Sammlungsregierung, der sich gegen die Politik des Ministerpräsidenten Stauning, seine Vergangenheit und seine Zukunftswünsche wendet. Äußerungen Staunings über die glückliche Zeit, die Dänemark hinter sich habe, sind der Anlaß zu grundsätzlichen Absonderungs-Feststellungen in der konservativen Hauptstadtspresse geworden. Daß nämlich nur ein Teil der dänischen Vergangenheit als glücklich betrachtet

London fallen muß

den Luftsieges / Von Leutnant Eugen Hadamovsky

über Warschau stehende Brandwolke langsam lichtete und zerteilte, da erblickte man vom Flugzeug aus eine Unzahl zerstörter Kasematten, Stellungen, Depots, Fabriken und Straßenzüge. Die Sprengwirkung unserer Bomben war durch Brände und Wassermangel vervielfacht worden. Oft sahen wir aus der Maschine das beklemmende Bild ganzer Straßenzüge, in denen nur noch die Umfassungsmauern der Häuser standen. Die Dachgeschosse und sämtliche Stockwerke waren bis nach unten hin ausgebrannt, so daß die Sonne des Septembertages den Schattenriß der Häuser mit den Fensterlöchern wie eine Kulisse auf dem Boden abzeichnete.

Die Stadt war tatsächlich sinnlos verteidigt worden und hatte erst in einem Augenblick kapituliert, als das weitere Verbleiben von Menschen in dieser herstenden und brennenden Hölle schon rein physisch zur Unmöglichkeit geworden war. Irgendein militärischer Erfolg für die Führung des polnischen Krieges gegen Deutschland war daraus nicht entstanden.

Die Vernichtung Warschaws war der letzte Willensakt der polnischen Regierung. Die geschichtliche Rolle, die Warschau jahrhundertlang im Osten gespielt hatte, erst in der Verbindung mit der deutschen Hansa,

Frankreich und seine Hauptstadt geworden werden.

Kampf um Paris

Am 10. Mai begann, wie in Polen, die schlagartige Vernichtung französischer Flugplätze, Nachrichtenverbindungen und am Boden stehender Flugzeuge. Zugleich erwies sich in zähen Luftkämpfen die überlegene Führungskraft, der vorbildliche Mut der deutschen Jagd- und Kampfflieger und die Qualität deutscher Flugzeuge und Waffen.

Am 4. Juni 1940 begann die Luftwaffe den ersten Großangriff auf Paris. Er richtete sich gegen die wichtigsten und augenfälligsten militärischen Ziele: die großen Flugplätze am Rande der Stadt sowie in der näheren und weiteren Umgebung wurden bombardiert. In Le Bourget pflügten unsere Bomben das weite Rollfeld um, zahlreiche Flugzeuge wurden am Boden vernichtet, die Hallen getroffen und unbrauchbar gemacht und der Führungsapparat zerstört. Die Genauigkeit des deutschen Angriffs konnte noch drei Monate später von jedem, der die Straße nach Le Bourget passierte, festgestellt werden. Nur eine Straßenbreite trennt den Flugplatz und seine Hallen von einigen gegenüberstehenden Siedlungshäusern. Von den

Das Ziel ist erreicht, die Klappen der Schächte öffnen sich, im Reihenwurf fallen die Bomben in die Tiefe

Fot. PK. Hinze (PBZ)

Kasematten des Forts IX eilen die letzten

Fot. PK. Gollerje (Weltbild)

vielen tausend Bomben, die auf Le Bourget fielen, war eine einzige 20 m weiter südlich auf die Straße statt auf das Rollfeld gefallen und hatte dort eine Hausecke beschädigt.

In Paris selbst verzichtete die deutsche Führung auf den Angriff von Punktzielen oder historischen Gebäuden. Im Herzen der Seine-Stadt wurden nur ganz ausgedehnte Baugebiete, wie die Citroën-Werke, an-

Die Strandpromenaden der eleganten Bäder beherrscht heute das deutsche Rote Kreuz. Der Strand dient den Fliegern als Notlandeplatz. Ueber die Dünen zum Strand herunter hat man Bohlenwege für die Sanitätsautomobile gebaut. Da steht schon so ein Krankenwagen. Vorne auf der Stoßstange sitzt der Sanitätsunteroffizier und sucht mit seinem Glas den Horizont ab. Man kann die englische Küste von hier aus auch ohne Glas gut erkennen. Sie liegt wie ein dunkelblauer Strich über dem Wasser, das wie Quecksilber in der Sonne funkelt. Der Sanitäter sieht den Luftkämpfen zu, die sich über der englischen Küste abspielen, und gibt dabei seinem Kameraden, der startbereit am Steuer sitzt, Anweisungen: „Jetzt haben sie sich, es sind drei gegen einen, du kannst schon an-

Affegnetten m: 129.

11 Mars 1940.

Et nytt Habsburg-monarki.

Tyske rykter fra Amerika.

New York, 10. mars.

(Tysk Telegrambyrå.) Erkehertug Otto av Habsburg har forelagt for forskjellige amerikanske kretser en plan om opdeling av Mellem-Europa. Planen skal være utarbeidet i forståelse med Chamberlain og Daladier, og tar sikte på å opprette et Donaumonarki som omfatter Baden, Württemberg, Bayern, Ostmark (det nuværende Østerrike), Jugoslavia, Ungarn og Trieste. Otto av Habsburg skal få Stefan den helliges ungarske trone.

Den tsjekkosllovakiske republik skal gjenreises og få tilbake Sudetlandet og dessuten det sydlige Sachsen. Den polske stat skal gjenreises i sin tidligere form og skal få Øvre Schlesien og Øst-Preussen. Slesvig-Holsten skal avstås til Danmark, så Kielkanalen blir den nye grense. Frankrike skal få alt tysk land vest for Rhinen. Endelig skal det opprettes en nord-tysk eller prøisisk rumprepublikk.

Alle de nydannede stater skal slutte sig sammen til en ny europeisk føderasjon under de alliertes overopsyn.

England og Frankrike overtar en 50-årig militærkontroll over den prøisiske rumpstat og Donaumonarkiet, og de allierte garanterer grensene i den nye føderasjon og overdrar Folkeforbundets kolonimandater til føderasjonen.

Donaumonarkiet og rumpstaten skal betale krigsomkostningene ved et tvangslån.

Albania skal gjenreises som uavhengig kongerike. Alle Middelhavssøer, bortsett fra Cypern og Malta, skal overlates til dem som oprinnelig eide dem. Dodekanesene skal således avstås av Italia til Tyrkiet. Italias tap av Trieste, Albania og Rhodos skal opveies ved en ørkenstripe mellom Etiopia og Libya. Balkanstatene skal alliere sig efter mønster av den europeiske føderasjon under tyrkisk og rumensk ledelse.

Herom står det dette.

Offenbar m: 64
5 feb 1940.

«Situasjonen er kritisk».

Det er ikke dagens situasjon titelen spiller hen på, men situasjonen på Øst-Grønland sommeren for noen år siden da fire dansker måtte undsettes. Om dette har filmeren Leo Hansen nettop skrevet en bok med denne titelen. Omslaget til boken har fått en form som er langt fra heldig, fordi den ikke dekker de faktiske forhold. Omslaget er laget av avisforsidene fra de dager og gir det utseende at at det var danske flyvere som berget de fire nødstedte, mens det faktisk var norske fangstmenn som utførte jobben. Forsiden er desto mer urettferdig overfor redningsmennene som det står en mellomtitel: Norsk hjelp tvilsom.

Boken er lettflytende og en merker av og til at Leo Hansen er H. C. Andersens landsmann bl. a. når han for 1000. gang gjentar de danske påstander om norsk giftfangst og moskusdyrenes utdøen. Ellers inneholder boken mange gode glimt fra livet på Grønland — rørende forteller han om isbjørnungen Dorthe som blev forfatterens gode kamerat, bikkjer og bjørnefilming. Leo Hansen setter ikke sitt lys under en skjepp, men han yder også sine kamerater rettferdighet. Det vilde været på sin plass at forfatteren hadde spandert litt flere ord enn de få linjene han har skrevet om den norske hjelpen — særlig når han ofrer over fem sider på en telegramveksel om den kritiske situasjon med det danske skib Godthaab som ingen hjelp kunde bringe.

Boken slutter med et kapittel om «Selfangst i Hvitehavet». Her fulgte Leo Hansen med den velkjente Ishavsskipper Johan Olsen på «Veslekari»

173!
og gir en kort og fyndig skildring av livet på fangst. Enkelte ting kan det være å innvende som f. eks. der han forteller som underskrift til et fotografi: Jeg filmer skibet, da det satt fast i isen. Det er åpent vann flere steder rundt skibet. Det er altså film eller dikterisk fantasi i bilder.

O. A.

19 Sept. 1939.

Forsøk på dansk-norsk samarbeide på Grønland.

Isbjørnjakt — en av tegningene i verket.

I vinter gjorde den norsk-franske polarekspedisjon på Germania Land og danskenes ekspedisjon i Mørkefjord på samme ø et praktisk forsøk på samarbeide (nordlysobservasjoner pr. radio og fotografi) som falt meget heldig ut etter de foreløbige resultater å dømme.

En Grønlands-entusiast — kaptein Alf Trolle — som gjerne ser at nordmennene og danskene kan samarbeide på Grønland, har i disse dager sendt ut et større verk om «Dansk og norsk fangstvirksomhet på Øst-Grønland» — rikt illustrert både med fotografier og tegninger. Serien, som denne boken kommer som et ledd i, gjør krav på å ha en slags videnskapelig karakter. Det er derfor nokså forbausende at den delen som skrives av direktør J. G. Jennow har fått en så utfordrende form. Hans innlegg fortøner sig som et oppgjør med nordmennene — det blir altså et slags agitasjonsskrift hvilket vel ikke var meningen. Dansk fangstvirksomhet på Øst-Grønland har ikke gitt noget økonomisk utbytte — slik som den norske. For å rettferdiggjøre den danske fangst har danskene, og særlig hr. Jennow — lederen av fangstelskapet Nanok — til stadighet hevdet av nordmennene legger dem alle mulige hindringer i veien og på den måten har han greid å holde det hele oppe med bidrag fra privatfolk og Staten. Det er ingen hemmelighet

at de danske fangstmenns virke på Øst-Grønland er kunstlig — bl. a. har den finske forfatter Ludvig Munsterhjelm skrevet om dette i sin bok «Bland isbjörnar och myskoxar på Nordostgrönland». Han har også fremhevet hvordan nordmennenes fangst er naturlig fordi de alltid har drevet fangst.

Verket kunde blitt et ypperlig opslagsverk hvis ikke det hadde været skjemmet ved alle de utfall hr. Jennows fremstilling er så rik på. Vi ser med glede at danske aviser har tatt avstand fra hans fremstilling og at de peker på at John Gævers norske del er holdt i en nøktern form uten å komme inn på mulige tvistepunkter. Skulde en norsk forfatter behandlet anklagene overfor de danske fangstfolk der oppe, så kunde det blitt adskillig stoff av det. Det er ikke tvil om at John Gæver har stått sig på å skrive sin del som han har gjort — det virker mere overlegent og korrekt. I Gævers fremstilling finner vi bl. a. en tabell over utbyttet av de norske fangstekspedisjoners virke på Øst-Grønland fra 1908 til og med 1938. Vi savner en tilsvarende tabell for den danske virksomhets vedkommende.

Det bør nevnes at N. C. Th. Møllers historiske meddelelser om A/S Østgrønlandsk Kompagni har fått en helt nøktern form.

O. A.

Hundredaars-Festen paa Himmelbjerget

Denne gamle Kone var paa sin Fod gaaet helt til Himmelbjerget fra Herningegnen, hvor hun havde hjemme

Fortsat fra Side 1.

historisk Redegørelse for Himmelbjergfesterne, blev Støvregnen til Styrtregn. Med sine hvide Haar og sine 74 Aar stod ogsaa Sofus Sørensen ukuelig i Regnvejret med Brillerne klemmt fast paa Næsen og knyttet Haand, idet han svor:

— Denne Fest skal pine mig gennemføres trods alt.

Jorden trængte til denne Regn, og disse Mænd og Kvinder paa Himmelbjerget har selv længe ønsket den. Den norske Højskoleforstander Birkeland sagde med munter Optimisme:

— Alle vi, som ønsker, at det skal gro og vokse omkring os, er glade for Regnen i Dag.

Ja, men i Aften sidder vi ogsaa hyllet i varme Tæpper og tyller Hostesaft eller Romtoddy i os, og i Morgen skal Sommeret til Skræderen og presses op. De fleste af os var gennemblødt til Skindet.

Men lad os nu springe ind i Referatet. Før Talerne holdtes, læste Hans Hartvig Seedorff-Pedersen en smuk Prolog, som havde det nordiske Vejr i sig, og den gamle Overlærer hang ved sin Søn med glade Øjne.

Den indesluttede Blicher var en Profet

Undervisningsminister Jørgen Jørgensen første Taler og optraadte trods Regnen i bar Figur paa Talerstolen. Han sagde blandt andet:

— Da Steen Steensen Blicher for 100 Aar siden kaldte sammen til Folkemøde paa Himmelbjerget, tænkte kun faa, at dette var Indledningen til en rig, folkelig Vækkelse, som skulde præge hele Aands- og Kulturlivet i det 19. Aarhundrede. Sjældent er der holdt nogen Tale, som i den Grad har været præget af profetisk Sans som Blichers paa Himmelbjerget i 1839 — han saa for sig og tegnede alt det, vi et Par Slægtled senere oplevede og saa udfolde sig i Folkets Liv. Hvor mærkeligt, at netop denne indesluttede Mand forstod det folkelige Fællesskabs Værdi. Men maaske var det netop hans egen Ensomhed, som kaldte Længselen frem hos ham efter Fællesskab med Mennesker.

Himmelbjergmøderne begyndte i Frihedens Morgenrøde. Tiden var snart inde, da Folket selv skulde tage Styret i sin Haand. Intet Under, at Blicher straks var med, da Grundtvig startede Højskolen Skolen for Ungdommen. Blicher saa allerede da Værdien af, at de nordiske Folk arbejdede sammen i Aandsliv og Kultur.

Undervisningsministeren sprang nu lige over i vor Tid med disse Ord:

— Vi er naaet vidt i Retning af at

vække Befolkningens Sans for folkelige Værdier, men meget mangler endnu. Vi skal passe paa i Danmark, at vi ikke drukner i Fagdyrkelse og Kundskabstilægnelse. Med al Respekt for faglig Dygtighed og Kundskabs Værdi — det er dog bedre for Folkets sunde Trivsel at udvikle hos hvert Menneske det personlige, det særprægede, det alment-menneskelige, og dette lader sig kun gøre, naar vi faar Ungdommen i Forbindelse med Aandsstrømningerne i Tiden. For Frihedens Skyld, ja, af Hensyn til hele den folkelige Udvikling maa vi nu samle alle vore Kræfter om en Ungdomsskole, som kan blive hele Folkets Forsamlingsgaard ude i Sognene, Ungdommens Hus inde i Byerne skal forberede og støtte den egentlige Ungdomsskole.

Hvad om vi paa denne Mindedag lovede hinanden, at nu skal Grundtvigs Tanke om Nordens Folkehøjskole virkeliggøres! Lad os rejse denne frie Skole nu som et Symbol paa, at Friheden er fast og varigt forankret i de nordiske Folk. Man er allerede i Færd med Forarbejderne for at kunne realisere Planen. Hvis

Folkene i hvert af Landene støtter Tanken, vil jeg tro, at Nordens frie, folkelige Højskole er i Sigte!

Nordens Familiefest paa Himmelbjerget

Stærkt Bifald skyllede sammen om Undervisningsminister Jørgen Jørgensen, hans Ord var faldne i god Jord, og nu klang ud over Himmelbjerget den kraftige Sang, Blicher skrev til en Højtidelig Fest i 1846: „Jyden han æ stærk aa sej“.

Den svenske Taler Rektor Manfred Björkquist fra Sigtuna sagde, at Blicher drømte om en Familiefest for de nordiske Folk just her paa Himmelbjerget. Og nu er hans Drøm gaaet i Opfyldelse.

— Vi oplever nu med en indre Selvfølgelighed som begrundes i saglig Nødvendighed og i Skæbnefællelskab. Vi har fundet sammen, og den Spænding, som endnu findes, maa overvindes. Den nordiske Aand maa tage Skikkelse, og det ligger nærmest for mig her at tænke paa den nordiske Folkehøjskole. Lad os mobilisere Folkehøjskolens Hundretusinder af tidligere Elever i en Kæmpehær, som skal kæmpe i den nordiske Tankes Tjeneste. Om 5 Aar skal hele Norden med Danmark fejre 100 Aars Dagen for Oprettelsen af den første Folkehøjskole.

Lad os da samles til en nordisk Fest, vi har aldrig oplevet Magen til.

Saml os, Danmark — hvorfor ikke her paa Himmelbjerget!

Nyt Bifald — og „Du gamla, du fria“.

Blicher uden Betydning for norsk Ungdom

Fra Norge talte Højskoleforstander Martin Birkeland:

— Vi i Norge, som har læst lidt Litteraturhistorie, kender jo Blicher, hans Liv og Gerning. Men skal vi være ærlige, maa vi tilstaa, at han ikke har stor Betydning for norsk Ungdom af i Dag. Men det bliver siddende, at han gav os Folkelivsbilleder fra den jyske Hede, og vi kender ham i et eneste Ord: Lyng. Det er en fattig Plante, men det er i denne Sammenhæng en Bro fra det danske Jylland over Mile af Hav til norske Strande og Fjorde. Saa sandt der gaar en lige Linje fra Himmelbjergmøderne til Skamlingsbanken, saa sandt er det første Møde i 1839 Ophavet til og Lyng-Grundlaget for den nordiske Folkehøjskole. Den folkebevægelse, som begyndte her, blomstrer rigt i norske Bygder i Dag og højner sig over Norges Ungdomslag.

Det er vort Adelsmærke her i Norge at vi véd om det frie Ord, den frie Tanke, Selvstyret under Ansvar. Lad os da ikke tabe Modet, om Elvene end buldrer omkring os og vil skylle Mulden bort. Lyngen skal nok holde.

Nu bruste „Ja, vi elsker dette Landet“ hen over Himmelbjerget som en Hilsen fra det Norge, vi alle elsker.

Albert Luther i Vinden

Saa vidt var vi naaet i Programmet, da det var Albert Luthers Tur at betragte de Skafottet — hvad skrev jeg? — nej Talerstolen.

Midt i den stridende Regn stod han og læste Blicher saa mesterligt, at alle lo og morede sig storartet. Bindestuen og Sommeren Kanne og mange andre Ting fik vi og de funkede og skinnede som Perler i hans Fortolkning.

Gennem Regn og Graavejr trængtes Smil og Latter, og nu talte Islands Repræsentant, den unge Forfatter Kristmann Gudmundsson, der bl. a. sagde:

Islands Repræsentant var den unge Forfatter Kristmann Gudmundsson. Han sagde bl. a.:

— Steen Blicher var Islands Ven, og han staar ogsaa Islænderne nær. Visselig agter og elsker vi mange danske Digtere, men Steen Steensen Blicher er imellem dem, som har faaet størst Plads i vort Hjerte. Vi fuler os i Slægt med ham. For os er den store, jyske Kollega en Broder i mere end én Forstand. Han var en Lykkemand, en uråd Forkæmper for Frihed, Skønhed og Sandhed. Han var aldrig bange for at tage de smaa, de Fattige og Fortrykte i Forsvar. Ogsaa os gav han Opmuntring og Sympati i en Tid, da vi var meget vanskeligt stillet. Han vandt dermed et Folks Venskab — og et Folk, som ikke glemmer saa let.

Til sidst talte Lærer P. Markussen fra Tønder. Han repræsenterede det unge Grænseværn, og han talte myndigt og fast.

— Livet kan ikke leves uden Aktivitet, sagde han. Den Stat, som er mest aktiv, vil altid præge sin Nabostat, som er mindre aktiv. Vi vil ikke laste de fremmede Lande for deres Aktivitet, men vi maa vide, at vi bør og skal udfolde Aktivitet i vort eget Grænseland. Det er nødvendigt, at vi sætter hele vor nationale Bevægelse ind paa en dansk Aktivitet paa dette Sted.

I disse Ord mandede Festen ud, men dermed var den alligevel ikke forbi. Den fortsattes andetseds med Folkedanse i Regnvejret. Og man skulde nu opleve, at de seje Jyder styrtede derhen for ogsaa at faa Dansen med. Det var ganske som paa Rebild og i sin Tid paa Jenle, naar Vejret var daarligt. Jylland giver ikke faatawt, siet ikke, naar de kommer sammen for at feste for Blicher.

Finn Hoffmann.

Værsgo, denne Vej med Femøren

Forenede Danske Motorejeres Præsident, Apoteker Scheel, har udtalt, at Statsbanerne gerne maa faa Benzín-Femøren.

Knutzen: — Det vil tage lidt Tid at tutte de 25 Millioner Kr., jeg mangler!

Tysklands M alle Jøder

En Tale af Rigsleder

Trier, Søndag. (RB.).

RIGSLEDER Alfred Rosenberg har paa et nationalsocialistisk Leder-møde her holdt en Tale, i hvilken han bl. a. erklærede:

Tyskland vil først betragte Jødespørgsmaalet som afgjort, naar der ikke findes Jøder mere i Tyskland og Europa.

Dette Spørgsmaal har imidlertid ført til en Verdensanskuelsernes Kamp, og hver eneste Nation vil før eller senere blive nødt til at tage Stilling til det.

To Nationer staar i Spidsen i Kam-

16 juni 1939

En Tale af Statsminister Stauning:

Fuld Aandsfrihed for det tyske Mindretal inden for dansk Omraade

Der kræves ikke Tak herfor, siger Statsminister Stauning, men Gengæld øvet overfor det danske Mindretal i Sydslesvig er næppe noget urimeligt Krav

Danmark handlede retsindet i en alvorlig Stund

VED en Genforeningsfest i Holbæk i Gaar udtalte Statsminister Stauning bl. a.:

— Der er altsaa nu forløbet 19 Aar siden Genforeningen med den sønderjyske Befolkning efter 56 Aars Udlændighed, efter 56 Aar, hvori dansk Sprog var forbudt, 56 Aar, hvori tysk Herredømme udøvedes over en dansk Befolkning, vendte denne tilbage til sit Moderland — ikke efter sejrrig Magtanvendelse mellem Tysk og Dansk, men efter en Afstemning, hvor tre Fjerdedele af de stemmende stemte sig tilbage — hjem til Danmark.

I blandt mange uhyggelige Oplevelser, som vi har haft i de sidste 25 Aar, er dette en Oplevelse, som bragte Glæde i Tusinder af Hjem. Det er muligt, at der ogsaa var Sorg i nogle Hjem: Det tyske Mindretal, der maatte blive nord for den nye Grænse, glædede sig vel ikke, saaledes som Flertallet gjorde, men dette Mindretals Kaar blev ikke ringere end et andet Mindretals Kaar. Syd for den nye Grænse blev nemlig ogsaa efterladt et Mindretal, et dansk Mindretal, og i disse Hjem var der alvorlig Sorg over Afgørelsens Udfald.

Den danske Nation svigtede imidlertid ikke de Menneskelighedens Grundsætninger, der er trængt ind i den danske Nation, vi er en demokratisk, en frisindet Nation, selv om Nationen er sammensat af forskellige politiske Retninger. Fælles for næsten alle er Frisind og Demokrati, og Frisind er øvet over for det tyske Mindretal, der valgte at forblive som Borgere i Danmark.

Vi anerkender, at hver Nation skal have Ret til at bevare sit Sprog og sin Kultur. Vi er imod enhver Undertrykkelse paa Kulturlivets Omraade, det kan ikke tænkes, at det danske Folk vilde tillade saadan Undertrykkelse, og vi venter naturligvis til Gengæld samme Tolerance over for Danske i Udlandet og over for vor Nation som Helhed.

Den danske Nation har Aartusinder bag sig og det danske Folk har vist Evne til at styre sine egne Sager. Vi vil bevare vor Frihed og Selvstændighed, men vi vil ogsaa leve i Fred med Naboer saavel som med fjernliggende Nationer. Den danske Nation har overvundet tidligere Tiders Herskesyge, og nu er Freden et af Maa-lene for det danske Folk — Fred og Samvirken, alle Kræfters Udnyttelse i Verdenssamfundets Tjeneste.

De tyske Mindretals frie Raad

Vi har, udtalte Statsministeren bl. a. videre, anerkendt Trosfrihed og Religionsfrihed, vi giver enhver Ret til at have den politiske Mening, der passer ham, og vi har tilladt det tyske Mindretal i Sønderjylland at bevare den Kultur og det Sprog, som dette Mindretal føler sig knyttet til.

Da dansk Befolkning i 1864 blev indlemmet i Tyksland, blev dansk Sprog forbudt, ja selv de danske Farver var ulovlige. Der blev ikke oprettet danske Skoler og ikke ansat danske Præster, men Danskheden levede trods Undertrykkelse i en stor Del af Befolkningen, og denne Danskhed fik sin Ret i 1920.

Vi handlede ikke som de tyske Magthavere efter 1864. Vi gav den Frihed, som savnedes i 56 Aar, Friheden til at pleje tysk nationalt Liv inden for Danmarks Grænse. Tysk Sprog lever ved Siden af det danske. Tyske Skoler opretholdes af den danske Stat. Tyske Præster virker i Kirkerne for den danske Stats Regning, og der er overhovedet fuld Frihed til at pleje tysk Aandsliv inden for dansk Omraade. Saaledes stemmer det med dansk Frisind, med dansk Aand og Tankegang, og det kræver derfor ikke Taknemmelighed — men Gengæld øvet over for dansk Mindretal i Sydslesvig er næppe noget urimeligt Krav.

Da Verdenskrigen sluttede med det

tyske Riges Nederlag, var der Folk, som talte om Revanche. Nu var Tiden inde til Sønderlemmelse af Tyskland, og der var som bekendt betydende danske Krese, som savnede den nøgterne Dømmekraft. Der var Folk, hvis Krav om Afstaaelse gik meget vidt, og der var ogsaa afgørende Krese uden for Danmark, som var rede til at imødekomme vidtgaaende Krav og Ønsker. Med de Erfaringer, som vi alle har i Dag, maa det vel være klart for enhver, at vi just vilde have faaet de Ulykker, som blev forudset, og aldeles ikke den Lykke og Glæde, som andre formentlig ventede, hvis Begærligheden havde faaet Lov at raade.

Retsindet Handlemaade i en alvorlig Stund

Nationens Flertal holdt paa den nationale Linje. Hvor Sprog, Nationalfølelse og Samhörighed trak Grænsen, der skulde Grænsen være, og saaledes blev det. Om denne Holdning blev tilstrækkelig paa-skønnet, kan man maaske tvistes om, men i vor egen Bevidsthed lever Følelsen af retsindet Handlemaade i en alvorlig Stund, og denne Følelse er slet ikke nogen ringe Værdi.

Det Sønderjylland, der førtes tilbage til Danmark, havde igennem 56 Aar opnaaet en nøje Forbindelse med det tyske Rige, og særlig havde det naturligvis sat sit Præg paa Landsdelens Erhvervsforhold og økonomiske Vilkaar. En fra dansk Landbrug stærkt afvigende Produktionsform var udviklet, saaledes som det tyske Marked krævede det, men dette var ikke til at opretholde, naar Landsdelen skulde producere sammen med det øvrige Danmark til Forsyning af internationale Markeders Behov.

Der maatte ske en Omlægning, og det forvoldte naturligvis baade Besvær for Producenterne og Ændring i de økonomiske Betingelser for Landbrugserhvervet. Naar hertil føjes de store Tab, der fulgte af Tysklands Sammenbrud og af den meningsløse Spekulationsomsætning, der fulgte i Krigens Kølvan, er det saare forklarligt, at der opstod Uro og Misfornøjelse, selv om denne Adresse blev angivet forkert.

Danmark har Del i Minderne om de tunge Aar

Dette er imidlertid ikke noget enestaaende for den danske Grænsebefolkning. Saaledes har det artet sig mange Steder, endda langt værre end det blev i det dansk-tyske Grænseland.

Der var fra alle Sider Enighed om at vise Velvilje over for den sønderjyske Befolkning og om at Støtte maatte ydes i rimeligt Omfang, men der er naturligvis Grænser for, hvad den lille Nation kan præstere.

Vi ser med Tilfredshed tilbage til den Tid, da Genforeningen plaaagdes, og til den Frigørelse det var for Befolkningen, som igennem 56 Aar havde bevaret Troen paa den store Begivenhed og Kærlighed til dansk Sprog og dansk Kultur.

Vi fik et Landomraade og en Befolkning med historiske Minder tilbage til vort Samfund — og dermed fik Danmark Del i Minderne om de tunge Aar og Del i Erindringen om den Prøvelse det var, da dansk Ungdom maatte gøre Krigen med under de tyske Faner.

— Vi har, sluttede Statsministeren, ærligt bestræbt os for at vise humant og retfærdigt Sindelag over for den tyske Befolkningsdel, der blev overladt til dansk Varetægt, og vi ønsker, at der maa kunne udvikle sig et smukt Forhold mellem de to Befolkningsdele, der skal leve sammen. Dertil vil bidrage et fredeligt Naboforhold mellem de to Nationer med den fælles Grænse. Vi har oplevet voldsomme Brydninger og har set nye Systemer opstaa, men det er ikke vor Sag at dømme om andre Nationers indre Forhold. Det er vor Pligt at forholde os upartiske og neutrale over for andre og dermed ogsaa vor Ret at opretholde vort Statssamfund i de Former, som passer for det danske Folk.

Berømt Travhest

de Danske i Sønderjylland, da Danske blev Undervisningssprog, og Sønderjyderne lærte at indse, at Sønderjysk — der hidtil foragtede og som Platdansk betegnede Dialekt — var saa dansk som noget Sprog herhjemme og med dybere Rødder i dansk Sproghistorie end selv Rigsdansken. — Lytterne havde sikkert gerne hørt den Haderslev-Rektor yderligere fortælle om Skolen i Sønderjylland, men Pausen i Landsholdskampen i Idrætsparken skulde transmitteres, og derfor maatte Samtalen afbrydes.

Dagen sluttede med en broget national Udsendelse, noget i Retning af Sønderjylland og Genforeningen i Ord og Toner. Udsendelsen, hvis Udvalg af musikalske og literære Brudstykker maaske kunde diskuteres, var behændigt spundet sammen til en ubrudt Helhed, men mon Lytterne, der næppe savnede Speakerens averterende Intermezzi, ikke gerne indledningsvis eller som Epilog vilde have haft en lille Orientering i, om hvad det var, de var blevet budt paa.

J. T.

Cirkus-Hesten blev bange for Chokolademanden

Grimt Uheld under Jockeyridt i Cirkus Jean Houcke i Aftes

Den dygtige Rytterske Miss Valeska var i Aftes ude for et grimt Uheld i Cirkus Jean Houcke. Sammen med sin Partner, Mr. Bobby, rider hun Jockeyridt, og Numret kulminerer i det Øjeblik hun staaende paa Skuldrene af Mr. Bobby hilser ud mod Publikum, medens Hesten

Extrait du Journal : Journal de Genève

Adresse : Genève

Date :

Sueda
- 8 MAI 1938

Une demande inopportune

Oslo, 8. — Un petit groupe remuant s'est constitué en Norvège demandant que la Norvège revendique de nouveau du Danemark la cession de toutes ses possessions groenlandaises. Cette revendication avait déjà été formulée dans les années 1931 à 33. Il en résulta un conflit qui fut tranché par la Cour permanente de justice internationale à La Haye, laquelle reconnut les droits du Danemark sur le Groenland.

La presse norvégienne s'oppose à la reprise de la question. C'est ainsi que l'*Arbeiderblatt*, socialiste, gouvernemental, dit :

La nation norvégienne ne sortirait nullement renforcée de l'adjonction de quelques milliers d'Esquimaux, qui sont plus ou moins attachés aux Danois. Les revendications norvégiennes sur le Groenland doivent être abandonnées, elles n'ont aucune justification nationale et ne sont que préjudiciables au point de vue international.

L'ensemble de la presse des pays nordiques approuve ce point de vue et exprime l'avis qu'on évite de faire renaître les contestations relatives au Groenland au moment où les Etats nordiques ont plus besoin d'unité que jamais.

*U. Lohrstedt sendt et fra
København.*

*Ed. Mappem: Arbeider-
bladet og groenlandskan.*

Extrait du Journal: Neue Zürcher

Adresse: Nachrichten — Zürich

Date:

Sundt

8 MAI 1939

Grönland-„Rummel“ in Norwegen

Oslo, 7. Mai. ** In Norwegen tritt eine kleine, aber rührige Gruppe neuerdings für die Forderung ein, von Dänemark die Rückgabe seiner gesamten grönländischen Besitzungen zu verlangen. In den Jahren 1931—33 hatte Norwegen bekanntlich die gleiche Forderung schon erhoben, was damals zu Mißheiligkeiten mit Dänemark geführt hatte. Norwegen erklärte sich schließlich bereit, die Angelegenheit dem Ständigen Internationalen Gerichtshof im Haag zu unterbreiten, der in seinem Entscheid die norwegische Forderung abwies und die Rechte Dänemarks auf Grönland vorbehaltlos anerkannte.

Die norwegische Presse verhält sich zu diesem neuen Grönland-„Rummel“ durchaus ablehnend. Das Regierungsorgan „Arbeiderbladet“ schreibt z. B., daß es keine Stärkung der norwegischen Nation bedeuten würde, wenn einige Tausend Eskimos, die übrigens alle mehr oder weniger mit Dänen vermischt seien, der norwegischen Herrschaft unterstellt würden. Die Forderung auf Rückgabe Grönlands, bezw. der grönländischen Besitzungen Dänemarks müsse endgültig fallen gelassen werden. Die Forderung habe keine nationale Berechtigung und gereiche Norwegen vom internationalen Standpunkte aus nur zum Schaden.

Die gesamte Presse in den übrigen nordischen Ländern schließt sich diesem Standpunkte an und gibt der Hoffnung Ausdruck, daß in diesen Zeiten, wo Einigkeit unter den nordischen Staaten nötiger sei als je, ein Grönland-Streit zwischen Norwegen und Dänemark vermieden werden könne.

28 april 1939.

Bedre forståelse mellem Norge og Danmark.

Danmark skylder Norge sin vest- européiske innstilling.

Fra København meldes til N. T. B.:
Forfatteren dr. jur. Sven Clausen
holdt onsdag kveld et foredrag i Den
norske forening i Domus Medica om
«En bedre forståelse av tidens krav
i forholdet mellom Danmark og
Norge».

Taleren nevnte innledningsvis at
gjennomsnittsdansken ikke var klar
over nordmennenes ankepunkter.
Man vilde lettere nå frem til enighet
når spørsmålene blev diskutert. Han
kom inn på en del av dem som det
har været strid om mellom Norge og
Danmark og hevdet at det var vik-
tigere å vende blikket mot frem-
tiden og hefte sig ved det som var
felles. Taleren erklærte bl. a. at
Danmark skyldte Norge sin vest-
européiske innstilling og fremhevet
betydningen av at den sproglige for-
ståelse mellom de nordiske land ikke
glippet. Man måtte ikke glemme at
de nordiske sprog tales av næsten 12

millioner mennesker. Men dansk
sprog kan ikke bli stående på stand-
punktet fra 1814. Det må bevege
sig i en noe tilsvarende retning som
det norske.

Sven Clausen påpekte faren ved å
isolere sig. Det hadde Island erfaret.
Nu forstod ingen islandsk utenfor
befolkningen selv. Øket turisttra-
fikk kunde til en viss grad bidra til
samarbeide på det sproglige område,
men det var beklagelig at det var så
vanskelig å opná arbeidstillatelse i
Norden. Taleren mente at den plan-
lagte nordiske høiskole i Gøteborg
kanskje kunde ha sin betydning, idet
sprogfellesskapet var grunnlaget for
det nordiske fellesskap.

Taleren blev mottatt med bifall og
foreningens formann, konsul Rønne-
berg, takket. Han uttalte at Norden
burde holde sammen og at det vilde
være ønskelig at det kunne innføres
lempelser i bestemmelsene om ar-
beidstillatelse.

"Politiken"

17. feb 1939.

Praktiske Veje for nordisk Tilnærmelse

Professor Vinding Kruse ønsker fællesnordisk Universitetsområde og ser hen til Enhedsstaten

En Folke-Fællesfront mellem de nordiske Lande eller en Enhedsstat er det Ønske, Professor, Dr. jur. Vinding Kruse nærer for Nordens Fremtid.

Denne dristige Tanke er fremsat i et Interview i det sidst udkomne Nummer af „Folkung, Nordisk Tidsskrift“. Professor Vinding Kruse betoner dog, at det kun drejer sig om en Ønskedrøm, og at Tanken helt maa staa for hans egen Regning. Men han fastholder med stor

Styrke Maalet: Størst mulig aandelig Enhed og Samarbejde.

— Personlig, siger han i Interviewet, ønsker jeg, foruden at udvide det aandelige og kulturelle Samarbejde, en saa stærk og enig Sammenslutning af de nordiske

Folk som muligt, ogsaa paa de praktiske og økonomiske Omraader, og saa vidt muligt og gennemførligt et værdifuldt og betryggende politisk Samarbejde.

Professor, Dr. jur. Vinding Kruse.

de, ikke mindst paakrævet i en saa urolig Tid som den, hvori vi nu lever. Den opfordrer i høj Grad de smaa Stater til i deres egen Interesse at indgaa en nær politisk Sammenslutning mod de mange ydre Farer, der truer.

Universitets-Enhed

Professor Vinding Kruse indrømmer, at Nordens Enhed ligger langt ude i Fremtiden, men nævner et Omraade, hvor nordisk Samarbejde allerede har søgt at realisere en Brokdel af den stolte Fremtidsdrøm, nemlig inden for Universiteterne. Han mener, at man snart vil være naaet saa vidt, at Norden udgør et fælles Universitetsomraade, inden for hvilket Lærere fra alle de fem nordiske Lande har lige Adgang til de forskellige Universitetsposter, ligesom de Studerende med samme Retsvirkninger og med Opnaaelsen af samme Rettigheder til Embedsstillingen kan vælge et hvilket som helst Universitet inden for Universitetsområdet Norden. Der maa altsaa indføres fælles Undervisning og fælles Eksamen.

Island i Centrum for nordisk Samarbejde.

Om Forholdet til Island hedder det: — Vi lægger ikke mindst fra dansk

Side overordentlig Vægt paa et nært aandeligt og politisk Samarbejde med Island. Den traditionsrige Sag og den rigt begavede Befolkning maa aldrig blive overset af de mere moderne nordiske Lande og vil aldrig blive det af Danmark, som det er bundet til ved Folkeslægtkabets Streng.

Han fortæller om de Bestræbelser, der inden for Komitéerne for nordisk-akademisk Samarbejde udfoldes for at drage Island ind i Centrum af nordisk Samarbejde. Visse Bestræbelser har bl. a. givet sig Udtryk i Beslutningen om at afholde det fælles nordiske Juristmøde i 1940 i Island. Fra Islands Universitet i Reykjavik har Professor Vinding Kruse modtaget Opfordring til at holde Foredrag om juridiske Problemer.

Sproglig Tilnærmelse og Ti-Talsbetegnelser.

Som en af de allervigtigste Opgaver nævnes Tilnærmelsen mellem svensk, dansk og norsk Sprog, en Bevægelse, der først er udgaaet fra Dr. jur. Sven Clausen og som sidst har givet sig Udtryk i et

Møde mellem Repræsentanter for de nordiske akademiske Komitéer, som vedtog at rette Henvendelse til Landenes Retsskrivningskommissioner angaaende sproglig Tilnærmelse ved de forestaaende Retsskrivningsreformer. Videre har man henvendt sig til Erhvervsorganisationerne med Anmodning om ved planmæssigt Samarbejde at skabe ensartede nordiske Ord af teknisk, merkantil og faglig Art. Henvendelsen er rettet til Sammenslutninger inden for Handel, Industri, Haandværk og Landbrug og til de Organisationer, der forener Læger, Lærere, Tandlæger, Jurister, Ingeniører, Forstmænd o. fl. Paa Mødet nedsattes et fælles-nordisk Sprogudvalg, hvis danske Medlemmer er Dr. phil. Marius Kristensen, Professor Brøndal og Dr. jur. Sven Clausen. Udvalget vil samarbejde med Pressen og virke for den praktiske Gennemførelse af Ti-Talsbenævnelserne: femti, seksti, syvti o. s. v.

Som et Eksempel paa norske Ord, som Danmark bør akceptere, nævner Professor Vinding „Fly“ for Flyvemaskine. Nordmændene og Svenskerne antog jo i sin Tid det danske „Bil“.

W.

Politiken 17. 2. 39

Offentliggitt m: 87.
17 feb 1939.

Norden bør bli en enhet, sier professor Vinding Kruse.

Da vil Grønlandsspørsmålet
falle bort av sig selv.

Fra Aftenpostens korrespondent.

København, 16. februar.

Den fremragende jurist, professor dr. jur. Vinding Kruse skriver i en artikkel i februar-nummeret av det nordiske tidsskrift *Folkung*, som er utkommet idag, blandt annet følgende:

Personlig vil jeg ønske at Norden en gang i fremtiden må bli samlet til en enhet, så kunde Grønlandsspørsmålet falle bort av sig selv. Det er dette land som vil bli det samlede Nordens felles samdrektige eie.

Professor Kruse hevder dog at denne uttalelse står for hans egen regning, og innrømmer at det ennå bare er en ønskedrøm. Derpå fremsetter han en rekke interessante uttalelser om hvad der bør gjøres idag for å nå frem til det han karakteriserer som målet for Norden, den størst mulige åndelige enhet og samarbeide. Personlig, sier professor Vinding Kruse, ønsker jeg, foruten å utvide det åndelige og kulturelle samarbeide, en så sterk og enig sammenslutning av de nordiske folk som mulig også på de praktiske og økonomiske områder, og så vidt mulig og gjennomførlig et verdifullt og betryggende politisk samarbeide. Ikke minst er det påkrevet i en så urolig tid som den vi nu lever i. Den opfordrer i høy grad alle de små stater til i egen interesse å inngå en nær politisk sammenslutning i en folkefellesfront, eller en enhetsstat, om man vil, mot de mange ytre farer som truer.

Løsningen av grønlandsspørsmålet
skal altså stå i forbindelse med Norden bli
en enhet.

"National Tidende" m.
6 Nov. 1938.

"National Tidende" for
29 marts 1938

Danmark ud af Norden?

Redaktør Bøgholm skriver i denne Kronik om den siddende Regerings Udenrigspolitik, der, hvis den fortsættes, er paa Vej til at føre Danmark ud af Norden og over i Kaos.

Af K. BØGHOLM

EN STATS Udenrigspolitik maa være baseret paa en Erkendelse af den bestaaende Magtens Virkelighed. Dette gælder baade de smaa og de store Magter, baade de Lande, der — som de nordiske — fører en bevarende, og de Lande, der fører en revisionistisk Udenrigspolitik.

Ogsaa Danmark maa derfor indrette sig paa den Virkelighed, at med Aftalerne i München gaar paa godt og paa ondt en ny Tid over Verden.

Regeringen Munch-Stauning havde — i Fortsættelse af de tidligere Regeringers Politik — baseret dansk Udenrigspolitik paa Folkeforbundet. Samtidig stod Socialdemokratiet igennem sit Medlemsskab i socialistisk Internationale tilsluttet den europæiske Folkefront.

Men ingen kan i Dag være blind for, at der er noget, der har spillet fallit, saa er det Folkeforbundet og Folkefronten.

Her er i Sandhed Brug for en fordomsfri Undersøgelse af, hvorvidt det Grundlag, hvorpaa dansk Udenrigspolitik endnu er baseret, overhovedet eksisterer mere. Men en saadan Undersøgelse maa foregaa hurtigt, og der maa ikke tøves med at drage de nødvendige Konsekvenser deraf.

Handelsministeren udtalte forleden i Folketinget, at han i det mindste havde sovet ganske fortrinligt om Natten, mens Krisen stod paa. Det synes desværre, som om Ministrene i den Tid og siden ikke er nøjedes med at sove ganske fortrinligt om Natten.

Folkeforbundspagten er blevet en Sovepude for dansk Udenrigspolitik. Man opfyldte ikke dens Bestemmelser. Enhver ved, at den danske Militærordning var en Haan mod Pagten: ikke blot mod dens Sanktionsparagraf, men ogsaa mod dens Nedrustningsparagraf, der fremhæver, at der kun bør nedrustes til det Minimum, der er foreneligt med Hensynet til den nationale Sikkerhed og Udførelsen af eventuelle internationale Straffeforholdsregler.

✱

MEN MAN REGNEDE med, at denne Pagt, som man altsaa ikke selv fulgte, vilde garantere Fred mellem Folkene.

Dansk Udenrigspolitik kunde næsten synes at indskrænke sig til en Rejse til Genève i September Maaned.

Udenrigsministeren har forlængst

litet overfor den kommende Tids Begivenheder i Europa.

Men det vil blive Opgaven i Stedet for den kollektive Usikkerhed, der hersker ude i Europa, at skabe national Sikkerhed i Norden.

Og skal der blive Tale om i den nærmeste Fremtid at tjene Folkeforbundets Fredstanke, da kan det kun blive igennem at gøre den internationale Fredstanke til en regional Fredstanke.

✱

DET var Folkeforbundspolitikens afgørende Fejl, at den troede paa en Verden uden Forandringer. Den havde vel en Revisionsparagraf, men den var saaledes formet, at den ikke kunde faa praktisk Betydning. Tanken om alle Folks Garanti for alle Folks Grænser maatte forudsætte, at det overalt drejede sig om Grænser, der laa fast.

Men for en historisk Betragtning maatte der være en ganske afgørende Forskel mellem en militær og

mindes, at Danmark ligger i Norden. Her er der Mulighed for at skabe et Fredsomraade, selv om Europas øvrige Magter skulde gaa i Krig. Imellem de nordiske Lande er der intet, der skiller, men meget, der hinder.

Danmark er i Dag paa en helt anden Maade end i det nittende Aarhundrede, ja, i Virkeligheden ogsaa paa en helt anden Maade end i 1914, Del af Norden. Fra Digterkrøningen i Lund til Dybbøls Fald var den sentimentale Skandinavismes Periode. I denne Tid skabtes Følelsen af Norden som en aandelig og delvis folkelig Enhed. Den dansk-svenske Modsatning veg for den langt nyere dansk-tyske Modsatning.

Men i Virkeligheden var det jo kun en Del af den danske Stat, der var Del af Norden.

✱

DERFOR FORMER National-liberalismens Periode sig ogsaa som en Kamp mellem den dansk-

Sandler og Munch — en svensk Udenrigsminister, som vil Norden, og en dansk — som ingenting vil.

økonomisk Grænse, der gik tværs igennem tysk Nationalitetsomraade og en nationalt bestemt Grænse.

Nogle Grænser var ved Fredsslutningen blevet ændret i Overensstemmelse med Folkenes Selvbestemmelsesret. Andre Grænser var ikke Nations-, men Statsgrænser.

Men den „kollektive Sikkerhed“ garanterede begge Slags Grænser paa samme Maade.

✱

VERDEN var i 1919 ikke moden til Folkeforbundstanken. Og maaske den for alle Tider vil forblive en Drøm.

Det var kun i radikalsocialistiske Tænkemaader, at Folkene Forbund

tyske Helstatstanke og den dansk-nordiske Ejderstatstanke.

Og først da den gamle Helstat, der byggede paa de dynastiske Traditioner og som derfor var uden Rod i Tidens liberale Virkelighed, var sprængt af den nationale Idé, laa Vejen aaben for nordisk Politik.

Men saa længe det danske Grænse-spørgsmaal ikke havde fundet sin Afgørelse ud fra Folkenes Selvbestemmelsesret, maatte det staa som en Hindring for nordisk Politik.

I Dag ligger dette anderledes. I Dag har Danmark en Sydgrænse, der er fastlagt ud fra Folkenes Selvbestemmelsesret, og som er i dyb Overensstemmelse med den tyske Nationalsocialismes Ønske om en national

sis og i Frederikshavn en Basis for de smaa Skibstyper, hvorfra saavel Oslofjord som Indsejlingen til Göteborg vil kunne kontrolleres. Under visse Omstændigheder vilde det samme kunne naas fra de danske Kattegatsøer.

Det er snart længe siden, man er begyndt at tale om Bornholm som en mulig Luftbasis under Krig i Østersøen parallelt med Götland og Alandsøerne. Den store svenske Forsvarskommission kommer i sin Betænkning ind paa dette Forhold.

✱

OG DET ER af afgørende Betydning, at den strategiske Interesse i ret høj Grad er forskubbet fra Store Bælt til Øresund. I 1914 var det Gennemsejlingen gennem Store Bælt, der havde den virkelige Betydning. Men efter, at det nu er muligt at opstille svært Artilleri paa Fehmern og derigennem spærre Farvandet mellem denne Ø og Lolland, har Øresund, selv om de største Skibstyper ikke kan gaa igennem her, faaet en helt ny Betydning som Adgangsvej til Østersøen i Krigstider.

Men Øresund er dansk-svensk Søomraade. Her vil det ikke være muligt at krænke dansk Neutralitet uden samtidig at krænke svensk.

Enhver ved, at Øresundsbyerne ikke kan forsvares mod Angreb fra Luften uden gennem dansk-svensk Samvirke.

Men videre er Forholdet det, at det ikke vil være muligt at forsvare det sydlige Sverige mod et stærkt Angreb, der kan benytte Sjælland som Basis.

Herom skrives i den svenske Forsvarskommissions Betænkning: „Efter at have betvunget det danske Forsvar, vilde en Fjende have Mulighed for at sætte et Angreb ind paa Skaane over Øresund. Som Følge af den korte Afstand over til den svenske Kyst vil et saadant Foretagende, ialtfald delvist, kunne understøttes af paa dansk Omraade opstillet Artilleri.“

Saaledes har Krigsvaabnernes Udvikling: Flyvemaskinerne og det langtrækkende Artilleri, paa en stærkere Maade end tidligere givet de nordiske Lande fælles Forsvarsinteresser. Derom skrev for et Aars Tid siden „Svenska Dagbladet“ i en stor Leder: „Sjællands Forsvar er i Realiteten saa sammenflettet med Skaanes, at det danske Forsvars Beskaffenhed for Sverige er en første Klasse Interesse.“ Men Bladet fortsætter: „Saaledes tænker dog Danmarks store Statsmand, Thor-

med at sove ganske fortrinligt om Natten.

Folkeforbundspagten er blevet en Sovepude for dansk Udenrigspolitik. Man opfyldte ikke dens Bestemmelser. Enhver ved, at den danske Militærordning var en Haan mod Pagten: ikke blot mod dens Sanktionsparagraf, men ogsaa mod dens Nedrustningsparagraf, der fremhæver, at der kun bør nedrustes til det Minimum, der er foreneligt med Hensynet til den nationale Sikkerhed og Udførelsen af eventuelle internationale Straffeforholdsregler.

✱

MEN MAN REGNEDE med, at denne Pakt, som man altsaa ikke selv fulgte, vilde garantere Fred mellem Folkene.

Dansk Udenrigspolitik kunde næsten synes at indskrænke sig til en Rejse til Genève i September Maaned.

Udenrigsministeren har forlængst erkendt, at der ikke er Sikkerhed at finde i Genève. Hvorfor har han da ikke gennem sin Politik søgt at give det danske Folk en ny Sikkerhed?

Er maaske Sandheden den, at dansk Udenrigspolitik har været bestemt af to Ting: Radikalismens Drømmeteorier om Voldgift som den afgørende Faktor i Verdensudviklingen og Socialismens landsskadelige Samarbejde med den internationale Marxisme?

Det er saa sandelig ikke for tidligt, at det danske Folks Interesser paany bliver Udgangspunkt for den danske Udenrigspolitik.

Denne maa have tre Hovedformaal: Bevarelsen af Landets Selvstændighed, Opretholdelsen af dens Integritet og Sikring af Folkets Fred.

Dansk Udenrigspolitik har derimod ingen aktive Maal. Alle Dele af det danske Folk ønsker Neutra-

Sandler og Munch — en svensk Udenrigsminister, som vil Norden, og en dansk — som ingenting vil.

økonomisk Grænse, der gik tværs igennem tysk Nationalitetsomraade og en nationalt bestemt Grænse.

Nogle Grænser var ved Fredsslutningen blevet ændret i Overensstemmelse med Folkenes Selvbestemmelseret. Andre Grænser var ikke Nations-, men Statsgrænser.

Men den „kollektive Sikkerhed“ garanterede begge Slags Grænser paa samme Maade.

✱

VERDEN var i 1919 ikke moden til Folkeforbundstanken. Og maaske den for alle Tider vil forblive en Drøm.

Det var kun i radikalsocialistiske Taagedrømme, at Folkenes Forbund var opbygget paa Begrebet Afrustning. I Virkeligheden var det opbygget paa et udvidet Forsvarsbegreb, nemlig paa den Tanke, at den enkelte Stat ikke blot skulde forsvare sin egen Eksistens, men ogsaa alle andre Staters Eksistens. Det var en storstilet Forsvarsliga, der blot ikke havde nogen Virkelighed udenfor Teoriernes Verden.

Der var det rigtige i Folkeforbundets Grundtanke om gensidig Hjælp mod Angreb, at i en Verden, hvor Afstanden ikke længer eksisterer, maa alle Folk paa en helt anden Maade end tidligere have Interesse i, at der er Fred.

Men Pagtens Fædre havde vist Tilbøjelighed til at overse, at denne Interesse ikke er lige stærk for alle Folk. Hollands Interesse for Freden i Østasien er betydeligt stærkere end f. Eks. Grækenlands. Derfor vilde det ogsaa være rimeligt her at stille større Krav til Holland end til Grækenland.

Man havde maattet opdele den kollektive Sikkerhed igennem regionale Pagter. Det var da ogsaa den Maade, Sir Austen Chamberlain vilde have udført Pagten paa. Locarno var ment som en Begyndelse.

Derfor maa ogsaa dansk Udenrigspolitik forlade de internationale Teoriers Grundvold og gaa tilbage til de geopolitiske Forudsætninger.

Og dér er det godt og gavnligt at

tyske Helstatstanke og den dansk-nordiske Ejderstatstanke.

Og først da den gamle Helstat, der byggede paa de dynastiske Traditioner og som derfor var uden Rod i Tidens liberale Virkelighed, var sprængt af den nationale Idé, laa Vejen aaben for nordisk Politik.

Men saa længe det danske Grænse-spørgsmaal ikke havde fundet sin Afgørelse ud fra Folkenes Selvbestemmelseret, maatte det staa som en Hindring for nordisk Politik.

I Dag ligger dette anderledes. I Dag har Danmark en Sydgrænse, der er fastlagt ud fra Folkenes Selvbestemmelseret, og som er i dyb Overensstemmelse med den tyske Nationalsocialismes Ønske om en national Grænsedragning.

Baade i Syd og Øst er Nordens Grænser da i Dag nationale Grænser, der kan betragtes som endelige.

Intet Land i Norden rummer indenfor sine Grænser noget Irredenta. Intet Land i Norden stiller Krav om Omraader udenfor sine Grænser. Og dermed er Mulighederne for en nordisk Fredspolitik givne.

Og mens det i 1914 kunde siges, at baade det ene og det andet Forhold stillede sig forskelligt for de forskellige Lande i Norden, er i Dag den almindelige Indstilling overfor de udenrigske Problemer den samme.

Samtidig har den strategiske Udvikling medført, at Norden paa en helt anden Maade end tidligere er blevet en militærpolitisk Enhed.

Enhver maa erkende, at Danevirkestillingen ikke realpolitisk kunde kaldes Nordens militære Sydgrænse. Og hvor stærk end Sveriges Østersøinteresse er, var de danske Minespæringer i Store Bælt i 1914 kun af middelbar Interesse for Sverige.

I Dag er Forholdet det, at som Englands første Forsvarslinie ligger ved Rhinen, maa Sveriges første Forsvarslinie ligge paa dansk Landomraade. Ogsaa det sydlige Norge er i Dag en Del af samme strategiske Rum som Danmark.

En Fjende, der havde besat Jylland, vilde mellem Frederikshavn og Hjørring kunne indrette en Luftba-

greb, der kan benytte Sjælland som Basis.

Herom skrives i den svenske Forsvarskommissions Betænkning: „Efter at have betvunget det danske Forsvar, vilde en Fjende have Mulighed for at sætte et Angreb ind paa Skaane over Øresund. Som Følge af den korte Afstand over til den svenske Kyst vil et saadant Foretagende, ialtfald delvist, kunne understøttes af paa dansk Omraade opstillet Artilleri.“

Saaledes har Krigsvaabnernes Udvikling: Flyvemaskinerne og det langtrækkende Artilleri, paa en stærkere Maade end tidligere givet de nordiske Lande fælles Forsvarsinteresser. Derom skrev for et Aars Tid siden „Svenska Dagbladet“ i en stor Leder: „Sjællands Forsvar er i Realiteten saa sammenflettet med Skaanes, at det danske Forsvars Beskaffenhed for Sverige er en første Klasses Interesse.“ Men Bladet fortsætter: „Saaledes tænker dog Danmarks store Statsmand, Thorvald Stauning, ikke. Han melder sig Gang paa Gang ud af Norden, hvilket dog ikke medfører Afbud til de nordiske Banketter.“

Et halvt Aar tidligere havde svensk „Socialdemokraten“ skrevet: „Vort Standpunkt udelukker ikke en principiel Drøftelse af Spørgsmaalet om nordisk Forsvarsforbund. Alt giver en Følelse af et nordisk Fædreland. Hvad der krænker den ene, vil med Livsinstinktets Reaktion blive følt som Krænkelse af den anden. Hvad der var Romantik i 1864 er derfor i vore Dage levende og organisk Realitet. Tvivler derfor egentlig nogen om, at vi, hvis Krigen kommer, staar som een Mand mod et Angreb paa os eller paa eet af vore Folk?“

Men det danske Socialdemokrati tog intet Hensyn til disse svenske Opfordringer til at sikre Nordens Fred.

Derfor skrev det radikale Blad „Uppsala Nya Tidningar“: Det er en uundgaelig Forudsætning for en Forsvarsaalliance, at alle deltagende Stater er rustet efter Evne.“

Og liberale Blade begyndte at kræve nordisk Politik udenom Danmark.

I den allersidste Tid er den svenske Statsminister Per Albin Hansson, hvis nordiske Indstilling er kendt af alle, begyndt at indrette sin Politik ud fra en Erkendelse af Danmarks Svigten.

Folkeforbundets Sikkerhed er bor-

te. Skal Danmark nu ogsaa se den nordiske Sikkerhed forsvinde?

Der er i Dag Mulighed for at sikre Freden i Norden ved at skabe et dansk Forsvar gennem nordisk Samarbejde. Men lader man Tiden gaa, da vil en nordisk Sikkerhedspolitik blive Virkelighed udenom Danmark.

Regeringen bør oplyse det danske Folk om, at skabes der ikke nu et Foravar, bliver Danmark dermed udelukket af Norden.

Undschleswigsche Zeitung m. 209
9 Sept. 1938.

Ein Norweger schreibt:

Die Dänen sind die Juden des Nordens

Dänische Geschäftsgebräuche

Durch die dänische Presse gingen kürzlich Meldungen über norwegische Behauptungen, daß dänische Agenten in Fredrikshaavn versuchen, Reisende von der Benutzung der norwegischen Automobilsfahre „Peter Wessel“ abzuhalten. Dieser Streit ist weniger interessant als die Betrachtungen, die die Zeitung „Forstadsposten“ unter der obigen Überschrift an diese Vorfälle knüpft:

„Ein altes Wort sagt, „daß die Dänen die Juden des Nordens sind“. Dieses Sprichwort ist nicht ohne Grund entstanden. Es gibt unzählige geschmacklose Geschäftsformen, die das Sprichwort geschaffen haben.

Es gibt selbstverständlich ehrenhafte dänische Geschäftsleute, genau wie es ehrenhafte jüdische Kaufleute gibt, aber in der gleichen Weise wie viele allzu smarte Juden einen Unwillen gegen die Juden als Ganzes schaffen, so gibt es zwischen den Dänen eine ganze Zahl minderwertiger Elemente, die das Gesamturteil beeinflussen.

Dänemarks Schwindel in der Grönlandsache ist kein isolierter Vorfall. Er zeigt, daß die dänische Nation andere

Ehrbegriffe hat, als sie sonst im Norden herrschen.

Dänemarks offizielles Auftreten ist ebenfalls von diesen weniger ehrenhaften Geschäftsmethoden geprägt, die dem ehrenhaften Teil der Bevölkerung schaden.

Bis die Ehrenhaftigkeit wieder im öffentlichen Leben Dänemarks einzieht, muß die Suada von der Gemeinschaft des Nordens aufhören.

Uebrigens ist Grönland norwegisches Land und die norwegische Jugend wird das Diebesgut wiederholen, wenn die Zeit reif ist.“

Wir wollen uns diese Äußerungen der in der Osloer Vorstadt Aker erscheinenden Zeitung gewiß nicht in vollem Umfang zu eigen machen und betonen, daß wir über die Juden eine Auffassung haben, die sie nicht als Vergleichsmaßstab für nordische Angelegenheiten geeignet erscheinen lassen. Der Aufsatz ist aber ein aufschlußreicher Beitrag dafür, daß der dänische Skandinavismus doch offenbar in Norwegen noch nicht so verbreitet ist, wie dies nach „Flensborg Avis“ und „Folkung“ den Anschein hat.

Forstadsporten for 25 august 1938

Danskene er Nordens jøder.

Dansk forretningsskikk.

Det har vært danskene en torn i disse setter sitt preg på omdømmet at vi endelig har fått en tids-

messig ferge mellom Norge og Danmark, og at denne ferge er norsk.

«Peter Wessel» har med rette fått en god posisjon og søkes mer og mer av automobil-turistene. Et dansk rederi som har en konkurrerende ferge har måttet gripe til lite smakelige forretningsformer. Turister som skal benytte den norske og beste ferge blir antastet av frekke danske agenter, som søker å overtale dem til å benytte den danske båt. Likeledes søker disse pågående og frekke agenter å rake ned på den norske båt i håp om å narre turistene over til danskebåten. Som man kunde vente har den øverste ledelse i det danske rederi, benektet at denne frekke trafikk drives. Imidlertid foreligger utallige vidnesbyrd fra hederlige nordmenn som er blitt antastet av danskenes agenter, så det nyttet ikke for danskene å benekte faktum og spille uskyldige.

Nordmennene har heldigvis reagert bundt mot denne skammelige danske trafikken og danskene har neppe blandt skikkelige folk oppnådd noget ved sin trafikk. Det er et gammelt ord, som sier at «danskene er Nordens jøder». Dette ordtak har ikke kommet uten grunn. Det er utallige smakløse forretningsformer, tilsvarende dette med agenttrafikken, som har skapt ordtaket.

Nu er det selvsagt hederlige danske forretningsmenn, likesom det er hederlige jødiske forretningsmenn, men på samme måte som mange for smarte jøder, skaper uviljen mot jødene som helhet, så er det blandt danskene et så stort antall mindreverdige elementer at

Danmarks svindel i Grønlands-saken er ingen isolert foreteelse, det viser at den danske nasjon som sådan har andre hederlighetsbegreper enn de som hersker i det øvrige Norden.

Danmarks offisielle optreden er også preget av denne mindre hederlige forretningsskikk, som skader den hederlige del av Danmarks befolkning.

Inntil hederligheten når frem i Danmarks offentlige liv, så bør svadaen om fellesskap i Norden opphøre.

Forøvrig er Grønland norsk land og den norske ungdom skal nok når tiden kommer ta tilbake tyvegodsset.

Mingoble det
6 aug. 1938.

Vi må bygge en ny grunn under det fremtidige samarbeide i Norden.

P. O. Christiansen.

Hillerød, Nord-Sjælland i juli. **D**EN utenrikspolitiske og innenrikspolitiske utvikling i Europa i de senere år viser en truende fare for de små, men ennå frie demokratiske stater. I de nordiske land ser man med frykt på fremtiden. Hvordan vil det bli for oss? Skal vi miste våre tilkjempe- de menneskerettigheter? Skal samme skjebne overgå oss som andre stater i Europa? Og hvordan vil det bli med oss i et kommende stormaktsoppgjør?

Se, det er naturlig at man stiller slike spørsmål. Og det er naturlig at de nordiske stater i den farlige tid vi lever i søker sammen for å verne de felles menneskelige verdier de har i de frie forfatninger, og for å verne seg mot en ny krigs redslar. De nordiske land vil samlet stå sterkt, inngi respekt utad. Nettopp ut fra dette syn er man i Danmark meget sterkt interessert for et nordisk samarbeide. Hvor jeg under mitt opphold i Danmark er kommet, har jeg møtt interesse for samarbeide mellom de nordiske land, ikke bare militært, økonomisk og politisk, men også i høi grad hvad der gjelder kulturelle områder. De nordiske land har en chance i de tider vi går i møte: ved samarbeide og fellesoptreden å ivareta freden, friheten.

Den ivrigste talsmann for dette ny-nordiske syn er høiskoleforstander C. P. O. Christiansen på Hillerød, Nord-Sjælland. Han er kjent i Danmark som en betydelig skolemann, og han har et navn over hele Norden som talsmann for Nordens sak. Hans skole på Hillerød — Den nordiske højskole for nordisk ungdom — viser tydelig at det er realiteter bak hans arbeide for ny-nordisk reising.

Først og fremst må vi lære hverandres historie å kjenne. De nyopdukkede skandinaviske strømninger har intet lært av fortidens skjebnesvangre feiltagelse. En samtale med høiskoleforstander C. P. O. Christiansen, Hillerød, Danmark, om den ny - nordiske bevegelse - -

Av Johan Myklebust.

På reise over Sjælland opsokte jeg C. P. O. Christiansen, og bad ham fortelle litt om sitt arbeide.

— Det nordiske er min hovedopgave, sier C. P. O. Christiansen. De har sikkert merket interesse for nordisk samarbeide overalt i Danmark, fra «Det Unge Grensevern» i syd, til Sjælland i nord. Og den som har oplevet utviklingen siden verdenskrigen til nu blandt dansk ungdom, vil ha merket en avgjørende forandring i opfatningen av Danmarks forhold til omverdenen. Inn- til 1933 tenkte vi internasjonale tanker. Danmark var et land blandt alle andre land, og vi interesserte oss langt mer for England, Frankrike, Tyskland og Russland enn for vårt eget land. Fra disse land ventet vi de store impulser. Vi hadde Danmarks historie, vi hadde verdenshistorie, danskundervisning og undervisning i tysk og engelsk. Vi hadde en slapp og foreldet skandinavisisme som levet hist og her. Men vi hadde ikke noget virkelig kjennskap til Norden og nordiske forhold. Derfor kom da også Grønlandssaken overraskende på det danske folk; man kjente ikke det minste til det norske syn på Kielerfreden og de gamle kronlande.

1933 forandret imidlertid helt situasjonen. Da blev nemlig «Det Unge Grensevern» startet med sin sterke nordiske innstilling. Det gikk op for oss dansker, at Europa gikk en fremtid imøte vi tidligere ikke hadde tenkt oss muligheten av. Med kommunismen i øst, de nasjonale diktaturer i syd, og vestmaktens voldsomme oprustning, blev Europa mer og mer fremmed for oss dansker. Alles øine vendtes mot nord, ikke for å få hjelp; men fordi vi følte slektskapet sterkere enn før i vår tusenårige historie.

— Man er i Norge ofte skeptisk overfor talen om Norden eller Skandinavi- en. Mange tar sterkt avstand fra hvad man kaller «nordisk samarbeide».

— De rører her ved det springende punkt i vårt arbeide for en hel ny-nordisk innstilling. Men denne innstilling er så forskjellig fra

var det av alle folk som sterkest og dypest følte sin nasjonale egenart, og som derfor sterkest reagerte mot den danske skandinavisisme, som først og fremst tenkte på sin egen grense i syd og på å få hjelp i et knipetak av de andre nordiske folk.

Vi må bygge en ny grunn under det fremtidige samarbeide i Norden. Vi må bygge det kommende Norden op på alt som er sunt og livskraftig i de nordiske folk, på det nasjonale i Finland, på norsk selvstendighetstrang, på den islandske selvfølelse, og på den færøiske folkebevegelse. Vi mener at alene derigjennem kan vi lære å forstå vår egenart, og forstå og respektere de andre nordiske folks rett til samme livsutfoldelse. Da og først da kan det for alvor bli tale om et fruktbart samarbeide mellom de nordiske folk. Et samarbeide forutsetter jo et samspill mellom verdifulle forskjelligheter, og sådanne finnes nettopp hos de nordiske folk.

— De mener altså at det må utvises større imøtekommenhet, og at man ikke skal stå steil og selv- god på sitt?

— Ja, nettopp! Men skal vi komme så langt, må der gjøres et omfattende arbeide, en kraftinnsats over hele Norden. Først og fremst må vi lære hverandres historie å kjenne, og da i første rekke vår egen tid, nutiden. Idag vet vi langt mer om fjerne, ukjente land enn vi vet om våre egne naboer, og da er det ikke underlig at vi ofte misforstår hverandre.

— Er den nordiske bevegelse av rent pedagogisk og kulturell art, eller tar den også sikte på praktisk politikk, f. eks. økonomiske eller militære fellesoppgaver?

— Vi som kaller oss ny-nordiske ønsker av hele vårt hjerte det sterkest mulige økonomiske og militære samarbeide i Norden, som ellers på alle andre områder — dog ut fra en helt ny forutsetning: Den nøieste forståelse av hverandre, den fullkomneste åndelige og sproglige selvutvikling. Med respekt for hverandres egenart, det karakteristiske og verdifulle, åndelig og nasjonalt,

frem til resultater. Et samarbeide uten det åndelige grunnlag fører ikke frem — er helt verdiløst. Det er jo nettopp det som innerst inne også er kjernen i spørsmålet krig og fred. Det hjelper ikke med all verdens folkeforbund, fredstaler og fredstraktater, såfremt det åndelige grunnlag ikke er tilstede i og mellom nasjonene.

Det er sagt at det var de tyske skolelærere som vant krigen i 1864. Og like så sikkert er det at det blir folkeopdragerne og ungdomslærerne som vil legge et helt nytt grunnlag for det nordiske samarbeide. Derfor skal de ny-nordiske synsmåter inn i alle skoler, først og fremst i ungdomsskoler og gymnasier.

Vi kommer så til hvad De spurte om praktiske arbeidslinjer. Det kan nevnes at for den danske folkeskole gjør det nystiftede «Nordisk Samfund», hvis sjel er biblioteksmannen Jørgen Banke, et grundig og omfattende arbeide. For den danske landsungdom arbeider formannen for de danske ungdomsforeninger, Jens Marius Jensen, gjennom utveksling av unge i samarbeide med Noregs Ungdomslag og det svenske «Jordbrukernes Ungdomsforbund». Av folkehøiskolene her i Danmark går tre i særlig grad inn for den nordiske sak, nemlig Askov med sitt nordiske lærerkursus, Brødrup Højskole i Syd-Sjælland gjennom nordiske ungdomsuker, og den ny-nordiske højskole her ved Frederiksborg. Vi har her alltid en norsk lærer; der undervises både i landsmål og i riksmål. Vi har likeledes alltid en svensk lærer her ved skolen. Store grupper av elevene samles og blir innført i de nordiske lands sprog og kultur.

Vi har her elever fra Norge, Sverige, Finland, Island, Færøyane, Danmark, ja, til og med grønlandere. De må skrive at der er 7 folk i Norden, ja, 8 når lappene medregnes!

Vi tar på et særlig nordisk studiehoid de store nordiske spørsmål op til belysning, et hold med 4 lærere og 20—30 elever. For hele skolen blir det beste som finnes i de forskjellige nordiske land gjennomgått i historietimene. Og resultatet er klart og avgjort: ny-nordisk. Elevene vender hjem enda mer bevisste om sine lands verdifulle egenart; men også med forståelse og kjærlighet til de andre land i Norden. Ingen sammenblanding; men mere oss selv gjennom vårt nærmere forhold til de andre nordiske folk.

— Jeg har under mitt opphold i Danmark flere ganger truffet på tilhengere av en ny skandinavisisme. De taler stadig om Nordens enhet, politisk, økonomisk, kulturelt, militært og administrativt, altså én nordisk stat med felles riksdag og centraladministrasjon f. eks. i Göteborg. Hvad sier De hertil?

— Jeg vil si mot disse nyopdukkede skandinaviske strømninger at de intet har lært av fortidens skjebnesvangre feiltagelse. Man kan skrive hvor meget man vil om en felles nordisk stat, — det er og blir kannestøperier, fantasterier uten

oss? Skal vi miste våre tilkjempe-
de menneskerettigheter? Skal sam-
me skjebne overgå oss som andre
stater i Europa? Og hvordan vil
det bli med oss i et kommende stor-
maktsoppgjør?

Se, det er naturlig at man stiller
slike spørsmål. Og det er naturlig
at de nordiske stater i den farlige
tid vi lever i søker sammen for å
verne de felles menneskelige verdier
de har i de frie forfatninger, og for
å verne sig mot en ny krigs redslar.
De nordiske land vil samlet stå
sterkt, inngi respekt utad. Nettop
ut fra dette syn er man i Danmark
meget sterkt interessert for et nor-
disk samarbeide. Hvor jeg under
mitt opphold i Danmark er kommet,
har jeg møtt interesse for samar-
beide mellom de nordiske land, ikke
bare militært, økonomisk og politisk,
men også i høi grad hvad der gjel-
der kulturelle områder. De nordiske
land har en chance i de tider vi går
i møte: ved samarbeide og felles-
optreden å ivareta freden, friheten.

Den ivrigste talsmann for dette
ny-nordiske syn er høiskoleforstan-
der C. P. O. Christiansen på Hille-
rød, Nord-Sjælland. Han er kjent i
Danmark som en betydelig skole-
mann, og han har et navn over hele
Norden som talsmann for Nordens
sak. Hans skole på Hillerød — Den
nordiske højskole for nordisk ung-
dom — viser tydelig at det er reali-
teter bak hans arbeide for ny-nor-
disk reising.

i syd, til Sjælland i nord. Og den
som har oplevet utviklingen siden
verdenskrigen til nu blandt dansk
ungdom, vil ha merket en avgjøren-
de forandring i opfatningen av Dan-
marks forhold til omverdenen. Inn-
til 1933 tenkte vi internasjonale
tanker. Danmark var et land blandt
alle andre land, og vi interesserte
oss langt mer for England, Frank-
rike, Tyskland og Russland enn for
vårt eget land. Fra disse land ven-
tet vi de store impulser. Vi hadde
Danmarks historie, vi hadde ver-
deshistorie, danskundervisning og
undervisning i tysk og engelsk. Vi
hadde en slapp og foreldet skan-
dinavisme som levet hist og her.
Men vi hadde ikke noget virkelig
kjennskap til Norden og nordiske
forhold. Derfor kom da også Grøn-
landssaken overraskende på det dan-
ske folk; man kjente ikke det min-
ste til det norske syn på Kielerfre-
den og de gamle kronlande.

1933 forandret imidlertid helt
situasjonen. Da blev nemlig «Det
Unge Grensevern» startet med sin
sterke nordiske innstilling. Det
gikk op for oss dansker, at Europa
gikk en fremtid imøte vi tidligere
ikke hadde tenkt oss muligheten av.
Med kommunismen i øst, de nasjo-
nale diktaturer i syd, og vestmakte-
nes voldsomme oprustning, blev Eu-
ropa mer og mer fremmed for oss
dansker. Alles øine vendtes mot
nord, ikke for å få hjelp; men fordi
vi følte slektskapet sterkere enn før
i vår tusenårige historie.

— Man er i Norge ofte skeptisk
overfor talen om Norden eller Skan-
dinavien. Mange tar sterkt avstand
fra hvad man kaller «nordisk sam-
røre».

— De rører her ved det sprin-
gende punkt i vårt arbeide for en
hel ny-nordisk innstilling. Men den-
ne innstilling er så forskjellig fra
den skandinavisme De nevnte, at
jeg ved enhver leilighet tar avstand
fra 80-årenes skandinavisme. Vi
bør markere vår avstandtagen fra
dens grunnsyn ved helt å forkaste
ordet skandinavisme, og sette inn
et helt nytt ord: ny-nordisk
bevegelse. Det er et navn som
mer og mer får innpass i Danmark.

— Hvad var efter Deres mening
det forkjerte i den gamle skandinav-
isme?

— Jo, først og fremst den ting,
at den gamle skandinavisme la vekt
på oldtidens fellesskap, da én ånd
og ett sprog behersket Norden. Den
gamle skandinavisme håbet å gjen-
skape denne tilstand. Men denne
bevegelses førere hadde ikke det
fjerneste begrep om den historiske
livslov i Norden, som førte til stør-
re og større forskjell mellom de
nordiske folk. Og da man drakk
punsj i spannevis for Nordens ånde-
lige og politiske enhet, var de en-
kelte folk i Norden langt på vei til å
finne sig selv, som norske, fin-
ske, færøiske, som island-
ske. De sterkeste livslover i Nor-
den pekte alt dengang bort fra den
åndelige og politiske enhet eller
ensrettethet, som skandinavismen
kjempet for. Norge, det norske folk,

det fremtidige samarbeide i Norden.
Vi må bygge det kommende Norden
op på alt som er sundt og livskraf-
tig i de nordiske folk, på det nasjo-
nale i Finland, på norsk selvstendig-
hetstrang, på den islandske selvfø-
lelse, og på den færøiske folkebeve-
gelse. Vi mener at alene derigjen-
nem kan vi lære å forstå vår egen-
art, og forstå og respektere de an-
dre nordiske folks rett til samme
livsutfoldelse. Da og først da
kan det for alvor bli tale om et
fruktbart samarbeide mellom de nor-
diske folk. Et samarbeide forut-
setter jo et samspill mellom verdi-
fulle forskjelligheter, og sådanne
finnes nettop hos de nordiske folk.

— De mener altså at det må ut-
vises større imøtekommenhet, og at
man ikke skal stå steil og selv-
god på sitt?

— Ja, nettop! Men skal vi kom-
me så langt, må der gjøres et om-
fattende arbeide, en kraftinnsats
over hele Norden. Først og fremst
må vi lære hverandres historie å
kjenne, og da i første rekke vår egen
tid, nutiden. Idag vet vi langt mer
om fjerne, ukjente land enn vi vet
om våre egne naboer, og da er det
ikke underlig at vi ofte misforstår
hverandre.

— Er den nordiske bevegelse av
rent pedagogisk og kulturell art, el-
ler tar den også sikte på praktisk
politikk, f. eks. økonomiske eller mi-
litære fellesoppgaver?

— Vi som kaller oss ny-nordiske
ønsker av hele vårt hjerte det ster-
kest mulige økonomiske og militære
samarbeide i Norden, som ellers på
alle andre områder — dog ut fra en
helt ny forutsetning: Den næieste
forståelse av hverandre, den full-
komneste åndelige og sproglige
selvutvikling. Med respekt for hver-
andres egenart, det karakteristiske
og verdifulle, åndelig og nasjonalt,
vil et sådant samarbeide bli mere
enn en døgnbevegelse, vil dette ar-
beide være utover øieblikkelige fare-
fulle konjunkturer. Det vil bli et ar-
beide på langt sikt; det vil bli et ar-
beide for å bevare friheten og men-
neskerettighetene, de åndsverdier
som er like naturlig for oss som den
luft vi innånder.

— Men hvordan mener De at
dette arbeide praktisk kan la sig
gjennomføre? Det må jo ha sine
praktiske arbeidslinjer?

— Ja, det er visst og sant! Hvad
angår samarbeide økonomisk, mili-
tært, politisk, er dette våre stats-
menns, økonomers og politiske fø-
reres oppgaver. Men vi arbeider på
å skape et nytt grunnlag for Nor-
dens ungdom, og mener i det ny-
nordiske å ha funnet dette. Et
norsk-nordisk eller dansk-nordisk
menneske er sterkere og sundere
enn en nasjonalist, som bare kjen-
ner sitt eget, enn en kosmopolitt,
som intet har han regner for sitt
eget. Vårt arbeide vil foruten ved
sin egenverdi bli av betydning også
for det praktiske samarbeide. Man
må nemlig huske på at ethvert sam-
arbeide, ikke minst av praktisk-poli-
tisk art, forutsetter et åndelig
grunnlag, dersom man skal nå

diske ungdomsuker, og den ny-nor-
diske højskole her ved Frederiks-
borg. Vi har her alltid en norsk
lærer; der undervises både i lands-
mål og i riksmål. Vi har likeledes
alltid en svensk lærer her ved sko-
len. Store grupper av elevene sam-
les og blir innført i de nordiske
lands sprog og kultur.

Vi har her elever fra Norge, Sve-
rige, Finland, Island, Færøyane,
Danmark, ja, til og med grønlen-
dere. De må skrive at der er 7
folk i Norden, ja, 8 når lappene
medregnes!

Vi tar på et særlig nordisk stu-
diehold de store nordiske spørsmål
op til belysning, et hold med 4 læ-
rere og 20—30 elever. For hele
skolen blir det beste som finnes i
de forskjellige nordiske land gjen-
nemgått i historietimene. Og re-
sultatet er klart og avgjort: ny-
nordisk. Elevene vender hjem
enda mer bevisste om sine lands
verdifulle egenart; men også med
forståelse og kjærlighet til de an-
dre land i Norden. Ingen sammen-
blanding; men mere oss selv gjen-
nem vårt nærmere forhold til de
andre nordiske folk.

— Jeg har under mitt opphold i
Danmark flere ganger truffet på
tilhengere av en ny skandinavisme.
De taler stadig om Nordens enhet,
politisk, økonomisk, kulturelt, mili-
tært og administrativt, altså én
nordisk stat med felles riksdag og
centraladministrasjon f. eks. i Gøte-
borg. Hvad sier De hertil?

— Jeg vil si mot disse nyopduk-
kede skandinaviske strømninger at
de intet har lært av fortidens skjeb-
nesvangre feiltagelse. Man kan
skrive hvor meget man vil om en
felles nordisk stat, — det er og blir
kannestøperier, fantasterier uten
nogen som helst tilknytning til det
levende liv. Hvor skandinavismen
drømmer om en nordisk nasjon, en
nordisk regjering og riksdag og en
nordisk kultur, kjenner vi 8 vok-
sende folkekulturer i et fritt og in-
derlig samarbeide. På denne og
på ingen annen grunn kan
Nordens fremtid legges!

— Bør der ikke komme nordiske
høiskoler også i de andre nordiske
land?

— Jeg har lenge været inne på
denne tanke. Og i aviser og tids-
skrifter har jeg gjentagne ganger
opfordret norske og svenske høi-
skolemenn til å ta op et ny-nordisk
arbeide, således at f. eks. en norsk
højskole blev en norsk-nordisk høi-
skole i samarbeide med Frederiks-
borg Højskole, ved utveksling av
lærere og elever osv. De vil da
kunne bli utgangspunkter i alle de
nordiske land for den ny-nordi-
ske orientering: Samarbeide
på de verdifulle forskjel-
ligheters grunn!

F. t. Hillerød, Nord-Sjælland,
i juli.

Johan Myklebust.

Niels Bohr og grønlandske Fangstmænd besøger Antropologkongressen

Straalende Dag for de 700 Videnskabsmænd

Niels Bohr taler paa Kronborg.

DAGEN i Gaar var en af den internationale Antropologkongress' store Dage. Alle Forelæsninger og Lysbilledforedrag var suspenderede, og hele Dagens Program var ens for de 13 Sektioner, helliget som det var en stor Udflugt til Nordsjælland, der var tilrettelagt saaledes, at der blev taget ligeligt Hensyn til det videnskabelige og det mere adspredende.

Kl. 9 om Morgenen samledes alle de 700 Kongresdeltagere paa Raadhuspladsen, hvor de entrede de store, gule Turistbiler, der førte dem paa den verdensberømte Tur op ad Strandvejen til Kronborg. Vejret kunde overhovedet ikke have været smukkere. Sundet laa indbydende og flunkende blaat, og de alvorlige Videnskabsmænd nød Turen med samme Glæde som en Flok Skole-

dreng, der har faaet fri, og i Stedet for at arbejde er blevet inviteret paa Skovtur.

Foredrag i Kronborgs Riddersal

Ved 11-Tiden samledes man i Kronborg Slotsgaard, og i Gaasegang steg de mange Mennesker op ad Vindeltrappen til Riddersalen, der i Dagens Anledning var lavet om til Foredragssal med Stole, Kateder og Højtaleranlæg. I det store, svale Rum skulde Kongresdeltagerne mødes med den danske Videnskabs berømteste Repræsentant, Professor Niels Bohr, som havde lovet at holde et Foredrag om Naturvidenskaben og den menneskelige Kultur. Kongressens danske Generalsekretær, Dr. phil. Kaj Birket-Smith, bød paa Engelsk Deltagerne velkommen og fortalte i korte Træk om det mindere Sted, hvor Kongressen i Øjeblikket befandt sig.

— Gennem Shakespeare, sagde Dr. Birket-Smith, er Kronborg blevet verdensberømt, og hvis De med opladt Sind oplever dette skønne Sted, tror jeg, De vil føle, at Hamlets Aand endnu hviler over Slottet. Kronborg indtager i dansk Kulturliv en fremskudt Plads. Før Columbus opdagede Amerika, har danske Skibe passeret Kronborg paa deres Vej til vor nordlige Koloni Grønland, og det samme gjorde de sidste Grønlands-Skibe, der afsejlede for faa Dage siden.

Fra en fjern Fortid har de Kulturstrømninger, der ude fra det store Europa naaede op til det lille Danmark, maattet passere Kronborgs Pynt, og saadan er det ogsaa for en stor Del endnu. Fra Vinduerne her i Riddersalen kan man se over til den Ø, hvor Tycho Brahe foretog de Observationer, der i sin Tid gjorde Danmarks Navn berømt i Udlandet og banede nye Veje for Naturvidenskaben. I Dag har vi ikke mere Tycho Brahe i vor Midte, men vi har Niels Bohr, den nulevende Dansker, der i højeste Grad har formaaet at vise nye Veje for den internationale Forskning.

Uden Fordomme ingen Kultur

Niels Bohr gav derefter en Redegørelse for moderne Naturvidenskabs Stilling til den menneskelige Kultur. Professoren gennemgik en længere Række af Naturvidenskabens Landviner, bl. a. Plancks og Rutherfords Teorier, og demonstrerede, hvorledes Søge-lyset var blevet vendt fra de store mod de stedse mindre Ting.

— Enhver Kultur, sagde Professor Bohr, er fyldt med Fordomme. Men disse Fordomme er efterhaanden blevet en saa integrerende Del af Kulturen, at man er tilbøjelig til at sige: *Uden Fordomme ingen Kultur.* Dog er det enhver Videnskabsgrens Opgave fordomsfrit at naa til Bunds i Problemerne, ligesom man maa betragte Si-

Et Ægtepar blandt Deltagerne: Dr. Lothrop og Frue fra Byen Cambridge i Massachusetts.

frem foran Marienlyst Strandbred, som var sort af Mennesker, og begyndte med at demonstrere, hvorledes en Sæl harpuneres. Derefter gik de over til mere raffinerede Kunststykker. De vendte rundt i Vandet, blev hængende i Overfladen med den glinsende Køl i Vejret, vendte atter rundt paa den rigtige Side og begyndte forfra.

Da Grønlandernes enestaaende Opvisning var sluttet, ventede Frokostbordene inde paa Marienlyst. Vært var Byen Helsingør, og i hjertelige Vendinger bød Kong Peder Velkommen. Professor Eugen Pittard fra Genève takkede paa Kongresdeltagerne Vegne for den store Gæstfrihed, de havde mødt i det udødelige Helsingør. Under Frihedens Fane var alle Nationer her samlet, beskyttet af den Fred, der lykkeligvis hersker i det skønne Danmark, og han haabede derfor at kunne sige „Paa snarligt Gensyn“.

Saa arriverede Grønlanderne, fint omklædt i hvide Anorakker. De blev modtaget med Bifaldsraab, og Dr. Birket-Smith kom op og tolkede den imponerende Forsamlings Takt paa Grønlandsk. Endelig talte Kongressens engelske Generalsekretær, Professor John L. Nyres for Niels Bohr, som han for 15 Aar siden havde truffet. Han var paa det Tidspunkt en af Naturvidenskabens unge, lovende Mænd, i Dag havde han skabt Menneskeheden et helt nyt Verdensbillede.

Kl. 15 brød man op, for at drage til Frederiksborg Slot. Professor Pittard kunde dog ikke forlade Marienlyst, før han, som den gode Antropolog han er, omhyggeligt havde undersøgt de tre autografskrivende Fangstmænds Kravener. Han befalte deres Hoveder paa Kryds og tværs og fandt dem overordentlig interessante. *Apelles.*

'Natin altidende'
5 aug. 1938

Niels Bohr og grønlandske Fangstmænd besøger Antropologkongressen

Straalende Dag for de 700 Videnskabsmænd

Niels Bohr taler paa Kronborg.

DAGEN i Gaar var en af den internationale Antropologkongres' store Dage. Alle Forelæsninger og Lysbilledforedrag var suspenderede, og hele Dagens Program var ens for de 13 Sektioner, helliget som det var en stor Udflugt til Nordsjælland, der var tilrettelagt saaledes, at der blev taget ligeligt Hensyn til det videnskabelige og det mere adspredende.

Kl. 9 om Morgenen samledes alle de 700 Kongresdeltagere paa Raadhuspladsen, hvor de entrede de store, gule Turisthiler, der førte dem paa den verdensberømte Tur op ad Strandvejen til Kronborg. Vejret kunde overhovedet ikke have været smukkere. Sundet laa indbydende og flunkende blaat, og de alvorlige Videnskabsmænd nød Turen med samme Glæde som en Flok Skole-

dreng, der har faaet fri, og i Stedet for at arbejde er blevet inviteret paa Skovtur.

Foredrag i Kronborgs Riddersal

Ved 11-Tiden samledes man i Kronborg Slotsgaard, og i Gaasegang steg de mange Mennesker op ad Vindeltrappen til Riddersalen, der i Dagens Anledning var lavet om til Foredragssal med Stole, Kateder og Højtaleranlæg. I det store, svale Rum skulde Kongresdeltagerne mødes med den danske Videnskabs berømteste Repræsentant, Professor *Niels Bohr*, som havde lovet at holde et Foredrag om Naturvidenskaben og den menneskelige Kultur. Kongressens danske Generalsekretær, Dr. phil. *Kaj Birket-Smith*, bød paa Engelsk Deltagerne velkommen og fortalte i korte Træk om det minderige Sted, hvor Kongressen i Øjeblikket befandt sig.

— Gennem Shakespeare, sagde Dr. Birket-Smith, er Kronborg blevet verdensberømt, og hvis De med opladt Sind oplever dette skønne Sted, tror jeg, De vil føle, at Hamlets Aand endnu hviler over Slottet. Kronborg indtager i dansk Kulturliv en fremskudt Plads. Før Columbus opdagede Amerika, har danske Skibe passeret Kronborg paa deres Vej til vor nordlige Koloni Grønland, og det samme gjorde de sidste Grønlands-Skibe, der afsejlede for faa Dage siden.

Fra en fjern Fortid har de Kulturstrømninger, der ude fra det store Europa naaede op til det lille Danmark, maattet passere Kronborgs Pynt, og saadan er det ogsaa for en stor Del endnu. Fra Vinduerne her i Riddersalen kan man se over til den Ø, hvor Tycho Brahe foretog de Observationer, der i sin Tid gjorde Danmarks Navn berømt i Udlandet og banede nye Veje for Naturvidenskaben. I Dag har vi ikke mere Tycho Brahe i vor Midte, men vi har Niels Bohr, den nulevende Dansker, der i højeste Grad har formaaet at vise nye Veje for den internationale Forskning.

Uden Fordomme ingen Kultur

Niels Bohr gav derefter en Redegørelse for moderne Naturvidenskabs Stilling til den menneskelige Kultur. Professoren gennemgik en længere Række af Naturvidenskabens Landvin-

tuationer, som kan belyse Problemer paa andre Omraader, hvilket vil bidrage til at undgaa en ørkesløs Problemstilling paa Ens eget Felt.

Kajak-Akrobatik

Niels Bohrs Tale udløste et spontant Bifald hos Tilhørerne, og derefter begav man sig til Marienlyst, hvor Dagens anden store Begivenhed, Grønlandernes Kajak-Akrobatik skulde foregaa. Pragtfulde saa de ud, de tre smaa Fangstmænd *Adolf Adolfsen*, *Anton Levisen* og *Poul Salomonsen*, som var kommet herved fra den sydgrønlandske Bygd Nanokdalik for at vise Kongresdeltagerne deres Kunststykker. Som støbte i de smaa, skarpt-skaarne Sælkindskajakker padlede de

Et Ægtepar blandt Deltagerne: Dr. Lothrop og Frue fra Byen Cambridge i Massachusetts.

frem foran Marienlyst Strandbred, som var sort af Mennesker, og begyndte med at demonstrere, hvorledes en Sæl harpuneres. Derefter gik de over til mere raffinerede Kunststykker. De vendte rundt i Vandet, blev hængende i Overfladen med den glinsende Køl i Vejret, vendte atter rundt paa den rigtige Side og begyndte forfra.

Da Grønlandernes enestaaende Opvisning var sluttet, ventede Frokostbordene inde paa Marienlyst. Vært var Byen Helsingør, og i hjertelige Vendinger bød Kong Peder Velkommen. Professor Eugen Pittard fra Genève takkede paa Kongresdeltageres Vegne for den store Gastfrihed, de havde mødt i det udødelige Helsingør. Under Frihedens Fane var alle Nationer her samlet, beskyttet af den Fred, der lykkeligvis hersker i det skønne Danmark, og han haabede derfor at kunne sige „Paa snarligt Gensyn“.

Saa arriverede Grønlanderne, fint omklædt i hvide Anorakker. De blev modtaget med Bifaldsraab, og Dr. Birket-Smith kom op og tolkede den imponerende Forsamlings Tak paa Grønlandsk. Endelig talte Kongressens engelske Generalsekretær, Professor *John L. Noyes* for Niels Bohr, som han for 15 Aar siden havde truffet. Han var paa det Tidspunkt en af Naturvidenskabens unge, lovende Mænd, i Dag havde han skabt Menneskeheden et helt nyt Verdensbillede.

Kl. 15 brød man op, for at drage til Frederiksborg Slot. Professor Pittard kunde dog ikke forlade Marienlyst, for han, som den gode Antropolog han er, omhyggeligt havde undersøgt de tre autografskrivende Fangstmænds Kraniier. Han befalte deres Hoveder paa Kryds og tværs og fandt dem overordentlig interessante. Apelles.

Jydske Tiderne nr. 142.
18 Juni 1928

Den røde Traad i Hertugdømmernes Historie

„O, Danmark, paa Rænker du dig aldrig forstod“

Af ARGUS

Den afdøde kielske Professor O. Brandt siger i sin „Slesvig-Holstens Historie“ (1926) om Slesvig-Holsten: „Den røde Traad igennem dets politiske Historie viser, at der i en vis Forstand til alle Tider har eksisteret et „slesvig-holstensk Spørgsmaal“.“

Hvad den lærde Professor mener med disse Ord om Slesvig-Holstenisme paa salig Uffe hin Spages Tid, er noget dunkelt; Uffe misforstod i altfald Parolen, da han tog fejl og kløede løs paa Holsteneren istedetfor at falde ham om Halsen i „meerumschlungent“ Stammebroderskab.

Der er imidlertid en anden rød Traad i Hertugdømmernes Historie, som nyere danske Historikere kun i ringe Grad har haft Øje for, men som er blevet klart erkendt af hin djærve angelske Munk, der i 13. Aarhundrede skrev „Rydaarbogen“. Han siger deri ved Omtalen af Kong Valdemar Sejrs Tilfangetagelse Aar 1223: „Mærk, Læser, at Tyskerne aldrig eller sjældent har sejret undtagen ved Forræderi og Svig, hvad de har af Naturen“ Dette kan naturligvis ikke være ment som en almen Dom over de samlede Tyskere; den vilde ialtfald være uretfærdig. Men, naar vi indskrænker Dommen til at gælde Hertugdømmernes Historie er det mærkeligt, hvor det passer. Paa en lang Række historiske Hovedpunkter holder den stik.

Allerede i Sagnet om, hvordan de fra Holsten udgaaende Saxer fik deres Navn, viser Ledemotivet sig. Deres Historieskriver Widukind fortæller, at deres første Udvandrede ved List og Magt vandt Fodfæste paa Thyningernes Grund. Saa foreslog Thyningerne en fredelig Forhandling. De to Parter mødtes efter Aftale. Men de fremmede Indvandrere havde gemt deres korte „Saxsværd“ under Kapperne, og da de mærkede, at Thyningerne var vaabenløse, saa de deres Skit: paa et givet Tegn trak de blank og „saxede“ de intetanende Thyningere ned. „Daaden“ spredte Skræk og Rædsel vidt omkring, og af den fik Folket sit Navn, Saxer. Alt dette fortælles med den elskeligste Ligeformhed, som den naturligste Sag i Verden. Ja, Saxerne var saa indtagne i Fortællingen, at de endog tog den med til England og overførte den paa deres Kamp med Britterne. Tildragelsen er naturligvis ikke historisk, men den er typisk for Saxernes Mentalitet: de afleder ugenert deres nationale Navn fra en Daad, som andre Folk vilde skamme sig ved. Det er et temmelig enestaende Tilfælde.

Historisk viser Ledemotivet sig for første Gang i den bremisk-hamburgske Ærkebispedømmes gennem mere end hundrede Aar fortsatte Forsøg paa at

brud gennem Nederlaget ved Bornhöved. Efter Fortællingen skyldtes dette Nederlag væsentlig den Omstændighed, at Dilmarskerne i Kongens Hær forraadte hans Sag. Om Fortællingen er sand, tør jeg ikke sige. Den viser ialtfald, hvad man paa dansk Side tiltroede Holstenerne.

Om den holstenske Lykkeridder Klaus Lembæk, som spillede en vigtig Rolle i Kampene om Sønderjylland og snart sluttede sig til Valdemar Atterdag, snart rømte over til hans Fjender, fortæller Kroniken, at da Valdemar forelagde ham Trokabseden, svor Klaus paa denne Maade: „Jeg sværger, at jeg aldrig vil være eder og eders Rige tro.“ Ordet „aldrig“ har uden Tvivl været mumlet; men Kongen hørte det og sagde: „Sandt svor du; aldrig har du været og aldrig vil du være os tro.“ Det er naturligvis ikke en historisk Tildragelse; men Fortællingen afspejler, hvordan Datiden saa paa Holstener-Junkerens Færd.

Under Kong Erik af Pommerns Proces om Hertugdømmernes Stilling 1421—24 paastod de holstenske Grever at Sønderjylland fra gammel Tid havde været et Hertugdømme, der laa i Tyskland paa Grænsen mod Danmark. Det var Usandhed, vi mindes Bremerkirkens Forfalskninger i Kampen for Herredømmet over Norden. Og skønt Kejser Sigismund som Voldgiftsmand dømte Landet til Danmark, satte Greverne med Knytnævens Magt deres Krav igennem.

Under Kampen var særlig Flensborgs Skæbne afgørende. Det kongelige Mandskab og Borgerne forsvarede sig tappert baade 1427 og 1431. Men Byen paa nær Duborg Slot faldt i Holstenernes Hænder ved Forræderi af den tysksindede Borger Kort van der Lucht. Han havde allerede i 1414 vist sit Sindelag ved at myrde den dansksindede Borgmester Peter Agterup og sneg sig nu til at aabne Byportene for Holstenerne, mens Byens Folk var samlede i Kirken til Gudstjeneste Palmesøndag. Senere blev Duborg ved Udsultning nødt til at overgive sig. Vi ser altsaa, at paa et Hovedpunkt i Kampen var Forræderi medvirkende til Holstenernes Sejr.

Under den store nordiske Krig mellem Danmark og Sverige havde Hertugen af Holsten-Gottorp lovet at iagttage Neutralitet. Ikke desto mindre lod hans alsmægtige Minister, Friherre v. Görtz den svenske General Stenbock slippe ind i Fæstningen Tönning. For en Gangs Skyld førte Rænkespillet ikke til Sejr: Tönning maatte 1713 kapitulere, og derved opdaagedes Gottorpernes Maskepi med Svenskerne, hvad der havde til Følge, at Hertugen mistede sin Del af Sønderjylland. Senere intrigerede v. Görtz videre i Sverige; han endte paa Skafottet.

Ved Udbruddet af den slesvig-holstenske Rejsning 1848 optraadte Prinsen af Noer i Rendsborg, iført dansk Generalsuniform, og bandt Tropperne paa Ærmet, at Kongen i Kiøbenhavn var i Hænderne

*Danskerne spiller
ørlige og naive.*

steneren istedetfor at falde ham om Halsen i "meerumschlungent" Stammebroderskab.

Der er imidlertid en anden rød Traad i Hertugdømmernes Historie, som nyere danske Historikere kun i ringe Grad har haft Øje for, men som er blevet klart erkendt af hin djærve angelske Munk, der i 13. Aarhundrede skrev "Rydaarbogen". Han siger deri ved Omtalen af Kong Valdemar Sejrs Tilfangetagelse Aar 1223: „Mærk, Læser, at Tyskerne aldrig eller sjældent har sejret undtagen ved Forræderi og Svig, hvad de har af Naturen". Dette kan naturligvis ikke være ment som en almen Dom over de samlede Tyskere; den vilde ialtfald være uretfærdig. Men, naar vi indskrænker Dommen til at gælde Hertugdømmernes Historie er det mærkeligt, hvor det passer. Paa en lang Række historiske Hovedpunkter holder den stik.

Allerede i Sagnet om, hvordan de fra Holsten udgaaende Saxer fik deres Navn, viser Ledemotivet sig. Deres Historieskriver Widukind fortæller, at deres første Udvandrede ved List og Magt vandt Fodfæste paa Thyringerne Grund. Saa foreslog Thyringerne en fredelig Forhandling. De to Parter mødtes efter Aftale. Men de fremmede Indvandrere havde gemt deres korte "Saxsværd" under Kapperne, og da de mærkede, at Thyringerne var vaabenløse, saa de deres Snit: paa et givet Tegn trak de blank og "saxede" de intetanende Thyringere ued. "Daaden" spredte Skræk og Rædsel vidt omkring, og af den fik Folket sit Navn, Saxer. Alt dette fortælles med den elskeligste Ligeformhed, som den naturligste Sag i Verden. Ja, Saxerne var saa indtagne i Fortællingen, at de endog tog den med til England og overførte den paa deres Kamp med Britterne. Tildragelsen er naturligvis ikke historisk, men den er typisk for Saxernes Mentalitet: de afleder ugenert deres nationale Navn fra en Daad, som andre Folk vilde skamme sig ved. Det er et temmelig enestaende Tilfælde.

Historisk viser Ledemotivet sig for første Gang i den bremisk-hamburgske Ærkebispedømmes gennem mere end hundrede Aar fortsatte Forsøg paa at holde den nordiske Kirke, bl. a. ogsaa den sønderjydske, i Umyndighedstilstand under tysk Overherredømme. Trods disse Forsøg godkendte Paven Aar 1104 Lund som selvstændigt nordisk Ærkebispedømme, hvorunder ogsaa Sønderjylland hørte. Nu fordoblede Bremen-Hamburg sine Anstrengelser for om muligt at omstøde denne Ordning. Og da de ægte Dokumenter ikke slog til, greb man til i stor Stil at forfalske Pavebiller og Levnedstegninger af Ansgar og Rimbert, ja, man fabrikerede hele Skrømt-Biller. Ophavsmanden menes at have været Ærkebisp Frederik. Derom kan læses hos Volqu. Pauls "Geschichte Schleswig-Holsteins", III, 38 ff.. Denne Gang førte nu Svigen, uheldigvis for de gæve Nordmarktyskere, ikke til Sejr, men Viljen var ialdfald god nok. Næste Tilfælde er den Daad, der fremkalder den angelske Munks harmfulde Udbrud. Aar 1223 tog Grev Henrik af Schwerin forræderisk Kong Valdemar Sejr og hans Søn til Fange under en Jagtudflugt til Lyø. Det blev den første Aarsag til den danske Stortvældes Sammenbrud. Henrik var selv ingen Tysker, men en Vender; men han handlede til Fordel for nordtyske Interesser, og derfor opfatter Munken ham som Tysker.

1227 fuldbyrdedes Danskernes Sammen-

hørte det og sagde: „Sandt svor du; aldrig har du været og aldrig vil du være os tro." Det er naturligvis ikke en historisk Tildragelse; men Fortællingen afspejler, hvordan Datiden saa paa Holstener-Junkerens Færd.

Under Kong Erik af Pommerns Proces om Hertugdømmernes Stilling 1421-24 paastod de holstenske Grever at Sønderjylland fra gammel Tid havde været et Hertugdømme, der laa i Tyskland paa Grænsen mod Danmark. Det var Usandhed, vi mindes Bremerkirkens Forfalskninger i Kampen for Herredømmet over Norden. Og skønt Kejser Sigismund som Voldgiftsmand dømte Landet til Danmark, satte Greverne med Knytnævens Magt deres Krav igennem.

Under Kampen var særlig Flensborgs Skæbne afgørende. Det kongelige Mandskab og Borgerne forsvarede sig tappert baade 1427 og 1431. Men Byen paa nær Duborg Slot faldt i Holstenernes Hænder ved Forræderi af den tysksindede Borger Kort van der Lucht. Han havde allerede i 1414 vist sit Sindelag ved at myrde den dansksindede Borgmester Peter Agterup og sneg sig nu til at aabne Byportene for Holstenerne, mens Byens Folk var samlede i Kirken til Gudstjeneste Palmesøndag. Senere blev Duborg ved Udsultning nødt til at overgive sig. Vi ser altsaa, at paa et Hovedpunkt i Kampen var Forræderi medvirkende til Holstenernes Sejr.

Under den store nordiske Krig mellem Danmark og Sverige havde Hertugen af Holsten-Gottorp lovet at iagttage Neutralitet. Ikke desto mindre lod hans al-mægtige Minister, Friherre v. Görtz den svenske General Stenbock slippe ind i Fæstningen Tönning. For en Gangs Skyld førte Rænkespillet ikke til Sejr: Tönning maatte 1713 kapitulere, og derved opda-gedes Gottorpernes Maskepi med Svenskerne, hvad der havde til Følge, at Hertugen mistede sin Del af Sønderjylland. Senere intrigerede v. Görtz videre i Sverige; han endte paa Skafottet.

Ved Udbruddet af den slesvig-holstenske Rejsning 1848 optraadte Prinsen af Noer i Rendsborg, iført dansk Generalsuniform, og bandt Tropperne paa Ærmet, at Kongen i Kjøbenhavn var i Hænderne paa Oprørere, og at det nu var Hertugdømmernes provisoriske Regering, der forsvarede hans Sag. Ved dette Bondefangerkneb fik han de helt igennem loyale Tropper til at gaa med. Derom sagde Slesvig-Holsteneren Besseler senere til Amtmand Jacobsen: "Havde vi ikke opretholdt Legitimiteten, vilde vi efter tre Dages Forløb have været landflygtige i Hamburg." Se Sach, "Geschichte der Stadt Schleswig", S. 310.

Endelig kommer vi ned til 1864, da Bismarck lod den augustenburgske Tronkræver opflamme hele Tyskland med sine "hellige" Arvekrav, for derefter, saa snart Preussen havde Kampens Genstand i sin Magt, koldblodig at sætte Tronkræveren paa Porten med de spøgefulde Ord: "Man har da Loy til at dreje Halsen om paa den Kylling, man selv har opdrættet."

Saaledes viser Perspektivet sig, mærkeligt ensartet fra den lidlige Middelalder og op imod den nyeste Nutid.

Det er blot sært, at danske Historikere saa lidet har haft Øjnene aabne derfor. Man kan derom kun sige med den Digter, hvis Ord er sat med Løsen for denne Artikel: "O Danmark, paa Rænker du aldrig dig forstod."

Her er Perspektivet vistnok for første Gang fremstillet i Sammenhæng. Maatte man nu blot lægge Mærke til det og tage Lære deraf.

Nationaltidende Nr. 88.
29 Mars 1938.

Marts 1848 – Marts 1938

Omkring Casinomødet

Af
K. BØGHOLM

MARTS 1848 kaldte nationale Mænd i Hovedstaden til Møde paa Casino, fordi Landet standede i Vaade.

Marts 1938 kalder en national Ungdom til Forsvarsmøde paa Casino. Dengang stod vi over for de slesvigske Krige. I Dag er det slesvigske Spørgsmaal løst, og mellem Danmark og Tyskland ligger intet uløst Problem.

Og dog er der over denne Tid noget af Casinomødernes Stemning. Vi lever nu — som for 90 Aar siden — i en Omvurderingens Tidsalder, hvor alt det, der ikke er i Besiddelse af Livets egen Vilje, vil styrte sammen og gaa under.

Kun sjældent i vort Folks Historie har Horisonten aftegnet sig mere truende tung.

Folkeforbundspolitikken er brudt sammen. I Europa — som ud over Verden — er Magtpolitik Lov.

Med næsten frygtelig Klarhed ser vi i Dag Billedet for os af en Verden, der skæbnebestemt synes at glide mod Krigen. Vort Folk ønsker Fred. Vort Folk vil Neutralitet. Men der gives i de Tider, vi gaar ind i, kun den forsvarrede Neutralitet. Det er vort Folks historiske Opgave — som vi deler med det øvrige Norden — at sikre Fredens Tilstande i de strategisk saa vigtige Egne af Europa, hvorigennem Indsejlingen til Østersøen foregaar.

Løser vi ikke selv, gennem Skabelsen af et militært Forsvar, denne Opgave, løber vi den Risiko, at andre Stater vil løse den for os.

Dansk Forsvar truer ingen, men det ligger i de interesserede Stormagters Interesse, fordi ingen Stormagt under et kommende Opør i Europa vil ønske flere Fronter end nødvendigt. Derfor lyder ogsaa udefra den Tale til Danmark, at vil vort Folk Freden, maa den sikres militært.

Der er Grund til at takke den Ungdom, der i dette Øjeblik ud over alle Partistridigheder, rejser Forsvarskravet. I en Tid, hvor alt stort synes at gaa til Grunde i det smaa, er det forjættende, at der fra den unge Slægt i Danmark lyder et stærkt Krav om Samling omkring Forsvarsproblemets Løsning.

Den Tale, der vil blive ført paa det store Casinomøde i Morgen, vil blive hørt ikke mindst i vore nordiske Nabolande. For finder vi ikke nu frem til en Løsning af Fredsværnets Problem, vil det i Sverige, Norge og Finland blive opfattet som Danmarks Udmeldelse af Norden.

Gør derfor Casinomødet i Morgen Aften til en storstilet Demonstration for Samling i Folket omkring Skabelsen af et stærkt Forsvar, thi i Dag mere end nogen Sinde gælder det, at Afrustning er Krig, men Forsvar er Fred.

Fr. Nationaltidende for
6 nov. 1938

Af
K. BØGHOLM

MARTS 1848 kaldte nationale Mænd i Hovedstaden til Møde paa Casino, fordi Landet standede i Vaade.

Marts 1938 kalder en national Ungdom til Forsvarsmøde paa Casino. Dengang stod vi over for de slesvigske Krige. I Dag er det slesvigske Spørgsmaal løst, og mellem Danmark og Tyskland ligger intet uløst Problem.

Og dog er der over denne Tid noget af Casinomødernes Stemning. Vi lever nu — som for 90 Aar siden — i en Omvurderingens Tidsalder, hvor alt det, der ikke er i Besiddelse af Livets egen Vilje, vil styrte sammen og gaa under.

Kun sjældent i vort Folks Historie har Horisonten aftegnet sig mere truende tung.

Folkeforbundspolitikken er brudt sammen. I Europa — som ud over Verden — er Magtpolitik Lov.

Med næsten frygtelig Klarhed ser vi i Dag Billedet for os af en Verden, der skæbnebestemt synes at glide mod Krigen. Vort Folk ønsker Fred. Vort Folk vil Neutralitet. Men der gives i de Tider, vi gaar ind i, kun den forsvarrede Neutralitet. Det er vort Folks historiske Opgave — som vi deler med det øvrige Norden — at sikre Fredens Tilstande i de strategisk saa vigtige Egne af Europa, hvorigennem Indsejlingen til Østersøen foregaar.

Løser vi ikke selv, gennem Skabelsen af et militært Forsvar, denne Opgave, løber vi den Risiko, at andre Stater vil løse den for os.

Dansk Forsvar truer ingen, men det ligger i de interesserede Stormagters Interesse, fordi ingen Stormagt under et kommende Opør i Europa vil ønske flere Fronter end nødvendigt. Derfor lyder ogsaa udefra den Tale til Danmark, at vil vort Folk Freden, maa den sikres militært.

Der er Grund til at takke den Ungdom, der i dette Øjeblik ud over alle Partistridigheder, rejser Forsvarskravet. I en Tid, hvor alt stort synes at gaa til Grunde i det smaa, er det forjættende, at der fra den unge Slægt i Danmark lyder et stærkt Krav om Samling omkring Forsvarsproblemets Løsning.

Den Tale, der vil blive fort paa det store Casinomøde i Morgen, vil blive hørt ikke mindst i vore nordiske Nabolande. For finder vi ikke nu frem til en Løsning af Fredsværnets Problem, vil det i Sverige, Norge og Finland blive opfattet som Danmarks Udmeldelse af Norden.

Gør derfor Casinomødet i Morgen Aften til en storstilet Demonstration for Samling i Folket omkring Skabelsen af et stærkt Forsvar, thi i Dag mere end nogen Sinde gælder det, at Afrustning er Krig, men Forsvar er Fred.

K. Bøgholm.

28. "Nationaldende" for
6 nov. 1938

Tidens Tegn m. 51.

1 Mars 1905

Ocean-saken bilagt.

**B. & W. frafaller alle gullkrav
mot de 8 norske rederier.**

**Og får til gjengjeld bestilling
på to 8000-tonnere.**

Ved forhandlinger mellem A/S Burmeister & Wain og de interesserte norske rederier er denne sak nu bragt ut av verden. Det er inngått en overenskomst hvorefter A/S Burmeister & Wain's avviklingsstyre har frafalt samtlige sine krav mot norske rederier om betaling i gull-valuta.

I forbindelse med denne ordning har rederne, for et nytt aksjeselskap, kontrahert 2 dieselmotor lasteskib hos A/S Burmeister & Wain, hvert på omkring 8330 tonn s. d. w. Samtlige interesserte norske rederier deltar i dannelsen av det nye selskap.

Norske redere har tidligere i alle år vært store kunder hos Burmeister & Wain, men på grunn av „gullklausul-saken“ har samarbeidet i de senere år vært mindre gode. Ved billeggelsen av denne strid er nu den vanskelige og i høy grad kjedelige og sjenerende kontrovers bilagt på en for alle parter tilfredsstillende måte.

Initiativet til de forhandlinger som har ført til denne overenskomst er tatt av skibsreder Olaf Ditlev-Simonsen jr. Oslo, likesom de senere forhandlinger som er resultert i overenskomsten er ført av ham på vegne av de norske interessenter.

Tidens Tegn har hatt en samtale med direktør Jantzen i Nordisk Skibsrederforening, som øieblikkelig uttalte sin store tilfredshet med ordningen. Det var direktør Jantzen som arbeidet med saken for de norske rederier, som hadde gullklausuler i sine pantobligasjoner, og det sier sig selv at direktøren er fornøyd med den heldige avslutning på saken.

— Ja, jeg finner ordningen meget heldig, sier hr. Jantzen, — ikke minst fordi det er av den største betydning å få gjenoprettet det tidligere så gode forhold mellem det store danske verksted og de norske redere. Der har jo simpelthen vært tilløp til en slags nasjonal misstemning i norske rederikretser på grunn av den ulykksalige gullklausul.

Og ordningen er god for alle parter, — like meget for den danske som for de norske. Slik som saken nu er gjort op har man i virkeligheten funnet frem til den ene-

ste virkelig tilfredsstillende løsning, i det lange løp. Jeg tror nok at den norske byrettsdom, som nektet eksekvering av den danske høiesterrettsdom, har hatt sin betydning, idet den har gitt danskene en følelse av tvil hvorvidt det kunde nytte å appellere.

De rederier, som telegrammet henviser til, er foruten A/S Ocean selv (John P. Pedersen & Søn): Fearnley & Eger, A. F. Klaveness & Co. A/S., Odfjells Rederi, Bergen, Westfal-Larsen & Co., Bergen, Hjalmar Røed & Co., Tønsberg, Kornelius Olsens Rederi, Stavanger, og Haldor Virik, Sandefjord.

Initiativet til den ordning som nu er bragt i havn blev tatt av skibsreder Olaf Ditlev-Simonsen i fellesskap med skibsmegler H. B. Blehr. Den norske byrettsdom vil nu ikke bli appellert til høiesterrett.

**B. & W.s driftsavdeling
betaler avviklingsavdelingen 1 million
kroner.**

**Som opgjør for at Ocean-
kravene blev frafaldt.**

Kjøbenhavn, 28. febr.
A/S Burmeister & Wains avviklingsavdeling har utsendt en lengere redegjørelse for forliket i Ocean-saken.

Det heter i redegjørelsen at siden nyordningen av Burmeister & Wain blev gjennomført, har det fra ledelsen av den såkalte avdeling 1, d. v. s. den del av bedriften som fortsetter, alltid vært hevdet med stor styrke at striden om den norske gullkursdifferanse er en ulykke for den levende avdeling, og at det var nødvendig for avdeling 1's trivsel og fremtid å få dette stridsspørsmål bragt ut av verden, så det norske marked atter uhindret var åpent for Burmeister & Wain såvel med hensyn til nybygninger som med hensyn til reparasjoner.

De forsøk som Burmeister & Wains avviklingsavdeling senere har gjort for å finne en ordning

på basis av forlik, så de norske redere i all fall betalte en del av differansen, viste sig ganske resultatløse idet de norske redere oppfattet selve kravet som ubillig, og av prinsipielle grunner overhodet ikke vilde forhandle om forlik.

Avdeling 1 har derfor tilbudt å innbetale til avviklingsavdelingen et beløp av 1 million kroner. Dette beløp er på lempelige vilkår stillet til disposisjon for selskapet av en krets personer og institusjoner for derved å få i stand en løsning mot at avviklingsavdelingen gir avkall på den omstridte differanse.

Dette tilbud har avviklingsavdelingen godtatt, dels av hensyn til avgjørelsens betydning for avdeling 1 og derigjennem for avviklingsavdelingen som eneste aksjonær i avdeling 1, dels av hensyn til at utfallet av den sak mot Ocean som verserer for den norske høiesterrett må ansees for tvilsomt.

Nationaltidende søndag 27/10 22

Det tysk-danske Grænse-Spørgsmaal bedømt i Sverige.

En ledende Artikel i „Stockholms Tidningen“.

„Man skal fra tysk Side ikke gøre Forsøg paa at
ændre Grænsen af 1920“.

— Fra vor Korrespondent —

Stockholm, Lørdag.

„Stockholms-Tidningen“ behandler i en ledende Artikel i Dag Spørgsmaalet om den dansk-tyske Grænse.

Man havde, skriver Bladet, haabet og ventet, at den Afgørelse, som blev truffet i 1920 angaaende den slesvig-ske Grænse, skulde blive respekteret fra begge Sider og betragtet som endelig. At trække Grænsen saaledes, at hverken nogle Danske kommer til at tilhøre Tyskland eller nogle Tyske Danmark, er ganske umulig. Desværre har man ikke opnaaet den Ro om Grænse-Spørgsmaalet, som man kunde ønske. Tyskerne bliver ikke trætte af at fremhæve deres Misfornøjelse med det, som er sket, de klager stadig over den „Vold“, som Afgørelsen efter deres Mening er.

Bladet gør rede for Behandlingen

af Spørgsmaalet i Versailles. I den senere Tid har Spørgsmaalet atter været drøftet. Grunden er den, at der fra Universitetet i Kiel er udgaaet Indbydelse til et tysk-nordisk Samarbejde.

Efter en Omtale af Professor Otto Scheels og Dr. Schifferers Indsats slutter Bladet saaledes: Efter alt at domme har det omtalte Forsøg paa at skaffe bedre skandinavisk-tysk kulturel Forbindelse ikke haft nogen særlig god Start. Man skal fra tysk Side ikke gøre Forsøg paa at ændre Grænsen af 1920. Thi deri er alle Danske enige, at den i og for sig ønskelige Udjævning af Modsætnings-Forholdene mellem Danmark og Tyskland ikke maa købes for den Pris, som hedder Grænse-Revision.

H—n.

"Politiken" nr. 135.

17 Maj 1923.

Politikens Kronik. 17-5-23

Ny Breve fra Antonius.

Den syttende Maj.

I den følgende Artikel fremsetter Forfatteren *Sophus Clausen* nogle stærkt personlighedsprægede Betragtninger i Anledning af 17. Maj Dagen.

Det er den syttende Maj. Og hvad kan man paa denne Frihedsdag, for at vise Norge en Opmærksomhed, bedre tale om end om Danmark og . . . Norge.

Om Danmark først, fordi det vil glæde vore bedste Venner i Norge mest, og fordi det er noget, vi grundigst kender. Der kan herved blive Lejlighed til at rette en eller anden gammel Misforstaaelse, som har levet for længe hos os, og som ikke bør gaa igen i Norge.

Endnu i Gaar læste jeg i et dansk Blad den gamle Traver: Le Danemark s'efface.

Lad os en Gang gribe det franske Ord *s'effacer* ved Frakkeopsla-

get og spørge, hvad det oprigtig mener.

I Ordbogen findes naturligvis Oversættelsen: udslettes, viskes ud. Og man tror derfor herhjemme, at Danmarks sørgelige Udslettelse er bebudet ved hin Bemærkning af en lidt ærgerlig fransk Diplomat, som ikke yndede vor Sagtmodighed over for germanske Anmasselser.

Men *s'effacer* er simpelthen en teknisk Glose fra det højere Selskabssprog, hvad enhver maa kende, naar han har læst et Par Romaner paa Fransk. Det betyder, at en Person høflig holder sig tilbage, undlader at ripostere.

Det er det hele. Tyskerne har virkelig ofte sat os i Forlegenhed. Men „Danmark er velopdraget“. Eller: „Danmark lader som intet“.

Dette er vist den nøjagtige Oversættelse af hin franske Spydighed, som ikke skal gaa os dybt til Hjerte, og som Nordmændene heller ikke skal bekymres over, da vi siden den Gang har overlevet en Verdenskrig og faaet vore Ønsker med Hensyn til Sønderjylland fredelig opfyldt.

Meget andet har vi oplevet til-

lige. Men træffende om Danskerne var i nogen Grad Betegnelsen „*effacés*“ — de fleste af dem ønskede, og ansaa det for god Smag, at være saaledes, uden farlige Gnister og stærke Facetter i en vis selskabsmæssig Paaklædning. Der var en Moderetning i Paris, ikke af de smagløseste, som ved Halvfemsernes Begyndelse lod sig kalde *les effacés*, altsaa „de udviskede“, som Kendetegn. Hvor er de henne? Men Danskerne har bestaaet i det mindste siden Gorm den Gamle — de har nok altid lignet sig selv i Hovedtrækkene — og er dog endnu ikke udslettede.

Vi har dvælet ved denne Danske Karakteristik, dog ikke for længe tror jeg, paa Grund af en Overbevisning, som man vistnok ogsaa vil sande i Norge: at *Dansk* udslettes *overhovedet ikke*.

Her er intet ved dette at stille op. Jeg véd det. Mangen Dansker har kæmpet mod Danskheden i sig selv. Unyttigt.

Og Nordmændene, de bekæmper den og har saa gjort i hundre-

de Aar. De har raabt til deres egne Forfattere, som skrev paa norsk Rigssprog: at de var Danskere. Der stod en Larm deraf, som skulde Norges bedste Mænd udstødes i Skagerak. Og saa udsat var Pladsen mellem Landsmaalet paa den ene Side og Skagerak og Danskheden paa den anden, at Rigsmaalforfatterne, vore næreste Venner blev sure i Ansigterne og gav sig til at skælde paa — os „disse forbandede Danskere!“

Men tror da nogen Mand eller Kvinde i Norges dejlige Rige, at vi ikke elsker dem, og de ikke elsker os, naar de kommer til København?

Thi i det danske Sind kan *Norsk* overhovedet *ikke udryddes*.

Men Maalmændene? de hader os vel da?

Vi tænkte jo det.

Men dette maa jeg sige, at nogle af mine kæreste personlige Overraskelser i Norge har været Maalmenneskers Kendskab til en dansk Forfatters Produktion. Og det var ikke betalt med skyldig Gengæld mod Maalet.

Her staar det fast i min Pande:

Dansk kan ikke udslettes. Paa lignende Maade véd jeg, at Norsk ikke kan udryddes af Danskernes Sympati, at de forskellige nordiske Maal vil synge i vort Øre og „tale Hjerteguldets Tungemaal“ — baa- de den syttende Maj og paa andre Konstitutionsdage.

Men just saa blide og sangglade, som Grønlandsokkupatoren Castberg i sin radikale Handlefeber forestiller sig den sydligere Nation, er Danskerne ikke. Det er organiserede Mængder og Fag med Støvler paa, som tramper i Takt og med mindre Skaansel end følsomme Poeter.

Her vil en norsk Fører i radikal Politik virkelig paatage sig foruden det stenstærke Norge fra Kap Lindesnæs til de nordligste Udørkner at stable Grønland med dets endnu ødere Masser af Fjæld og Is oven paa binanden ved Vaabnernes Magt!

Har vi da ikke Flyvere, Undervandsbaade?

Vil han mon først erobre København?

Man maa tænke sig denne Mand saa stærk, at hvor han sætter sin Fod, dér flytter Fjældene sig.

Men hvad Hr. Castberg ikke tænker paa, er de ny politiske og tidspsykologiske Momenter, som ved Tysklands Sammenbrud har gjort det nødvendigt for et udsat Folk som det danske at kunne hævde sig over for sine Naboer og vise sig over for Evropa som en Nation, der ikke taaler unødvendig Spøg. Og vi tager Bøssen paa Nakken altsaa. Vi skryder ikke, men vi skyder. Ja.

Naar Norge skal forelske sig i en saadan Klump Is, maa der være for lidt god Vin i Landet og for lidt af det gamle, perlende Humør.

Forfatteren til disse Linjer er i Sandhed overrasket, saasom han selv i 1905 skrev en Artikel „Hör os, Svea!“, hvor han ud fra danske Synspunkter og af Hensyn til Danmarks skæve Stilling bad Sverige om at skænke Norge en mild Udløsning af Unionen.

Skulde Opløsningens første Krigsresultat nu blive et Erobringsforsøg mod det nordligste Danmark?

Intet tør man mere forsværge.

"Politiken" nr. 135.
17 Mai 1923.

Fundet indsendes til Nationalmuseet.

Skal det da lykkes os at generobre Norges gamle Rige? Eller skal vi blive de erobrede. Begge Dele er, hvad man kalder en Chance. Vi vil dog frabede os den.

Perlevenner kan komme overens om meget, de kan ogsaa finde paa besynderlige Ting, Blodets Vædske er dog tykkere end Vand. Og kommer Ibsens og Bjørnsons Børnebørn og sigter paa os med Revolvere — hvad er saa Bogtrykkerkunsten og Nøreg?

Man oplever meget i et halvt Hundrede Aar. Man skilles fra Venner, man aldrig vilde miste, og møder dem igen forandrede. De dyrker ny Guder. Eller de har opdyrket personlige Pretentioner, som ikke er til at være i Stue sammen med. Her kommer altsaa din kæreste, uegennyttigste Broder eller en højtskattet Muse og har faaet uanet Avtoritet med Hensyn til, hvad du ansaa for dine Domæner.

Jeg siger da til de gode Menesker: Saadan maa I ikke tale til mig. Jeg er ogsaa selv pretentiøs.

Sophus Claussen.

Dag, vi havde næppe været slaaet af Besynderligheden heri, saafremt vor Neger havde været, lad os sige ansat ved Transporten af Fodstyk- ket til Hr. Petersens Lirekasse, men denne Neger henvender sig til Offentligheden. Han skriver ledende Artikler i en Avis. Naa, lad os ikke forglemme, at det er Dagens Nyheder!

Den celebre Avktion paa „Bakkehuset“.

Johan Levins Indbo under Hammeren. — Høje Priser. — De to første Avktionsdage indbragte ca. 42,000 Kr.

Der var et sandt Rykind i Gaar paa Bakkehuset — Vekselerer Johan Levins tidligere Landsted. Det var Avktionens 2. Dag, og Bil ved Bil aflæssede Købere.

I den saakaldte Havesal havde Birkefuldmægtig Brynjulf Rasmussen arrangeret sig paa en Avktionstribune, medens Bud og Hammerslag skiftede. Det var høje Priser, der blev betalt, over Forventning. Hele det kostbare Indbo — efter Forlydende betalte Johan Levin det i sin Tid med et Par Hundrede Tusinde — var takseret til 35,000 Kr. Men allerede de to første Dage af Avktionen har indbragt 42,000 Kr. rundt regnet, og naar der i Dag sluttet, regner man med et Tal, der ligger en halv Snes Tusind Kroner højere.

En hel Del kendte Kjøbenhavnere var mellem Køberne: Overretssagfører Jorch

og Hüttemeyer, og Nævningerne havde frifundet Henckel for den samme Anklage.

Der skulde nu slaas et nyt Slag, og Statsadvokaten sparede sig ikke!

I Anklageskriftet sigtes Henckel, Hass og Pedersen under Forhold 28 a for Bedrageri ved at afatte Marstalværftets Regnskab for 1918—19 paa en saadan Maade, at det viste et Overskud paa 65,000 Kr., medens der i Virkeligheden var Underskud. Paa Grundlag af Regnskabet blev der til Generalforsamlingen indstillet at vedtage et Udbytte paa 5 Procent, og de tre Herrer har hævet Udbytte paa deres Aktier.

Under Forhold 28 b sigtes Hass og Pedersen for Bedrageri over for Kalundborg og Omegns Bank ved at lade Banken forstrække Marstalværftet med 54,000 Kr. til Udbetaling af Udbytte og Honorarer.

De annullerede Kontrakter

Statsadvokaten udtalte, at der var manipuleret med Marstalværftets Regnskab. Bestyrelsen havde som Indtægt noteret Poster, som stammede fra de annullerede norske Kontrakter, men som faktisk først indgik senere. Det havde været ganske uberettiget at udbetale Udbytte, saaledes som Landet laa. Og Nævningerne maatte

forsvarlige. Jeg dannede mig en Mening herom, efter at have diskuteret Sagen med Hass og Værftets Bogholder.

Marstals Borgmester, Direktør Hansen, udtalte, at det stred mod hans Overbevisning at underskrive Marstalværftets Regnskab.

Fhv. Bankdirektør Pedersen: — Da der blev taget Bestemmelse med Hensyn til Regnskabets Opstilling, var jeg paa Rekreatjonsrejse i Udlandet. Jeg kender meget lidt til Sagen og har først givet min Tilslutning bagefter i Tillid til Hass.

Overretssagfører Anker-Jensen: — Havde De mange Aktier i Marstalværftet?

Pedersen: — Ok nej! For 4000 Kr.!

Fhv. Bankdirektør Hass: — Da Forslaget til Regnskabet blev forelagt i Bestyrelsen, medte det ingen Modstand.

dersen, at De ikke med Deres Underskrift vilde stadfæste Regnskabet?

Hansen: — Ja, absolut. Baade Pedersen og de andre Bestyrelsesmedlemmer hørte mig udtale, at jeg ikke vilde paatage mig noget som helst Ansvar for Posterin-gerne.

En udpræget Pessimist.

Retsformanden: — Faldt der ingen Bemærkninger i den Anledning?

Hansen: — Jo, det gjorde der. Henckel sagde: — D'Hrr. skal ikke tage Hensyn til, hvad Hansen mener, thi han er jo saadan en udpræget Pessimist!

Hvor blev Mødet afholdt?

Fhv. Bankdirektør Pedersen gjorde opmærksom paa Borgmester Hansens Udtalelse om, at Mødet var blevet afholdt i Banken. Det var ikke rigtigt. Mødet blev holdt paa Henckels Kontor. Pedersen paastod, at han først var kommet til Stede, efter at Forhandlingerne om Regnskabet var afsluttet.

Borgmester Hansen fastholdt, at Mødet fandt Sted i Banken, men blev paa dette Punkt ogsaa modsagt af Landinspektør Rørup.

Retsformanden (til Borgmester Hansen): — Hvad der skete den 5. Januar i Kalundborg staar sikkert stærkt præget

blev han talte Paragrafen Retsforring tagelig

De

Ta

Vor Skolebget i de fles skal ti svenske Dag lod De af dem af Øjn til Stoc Gaver af hele Legetøj Blad udflugt havde v I St man sig invitere